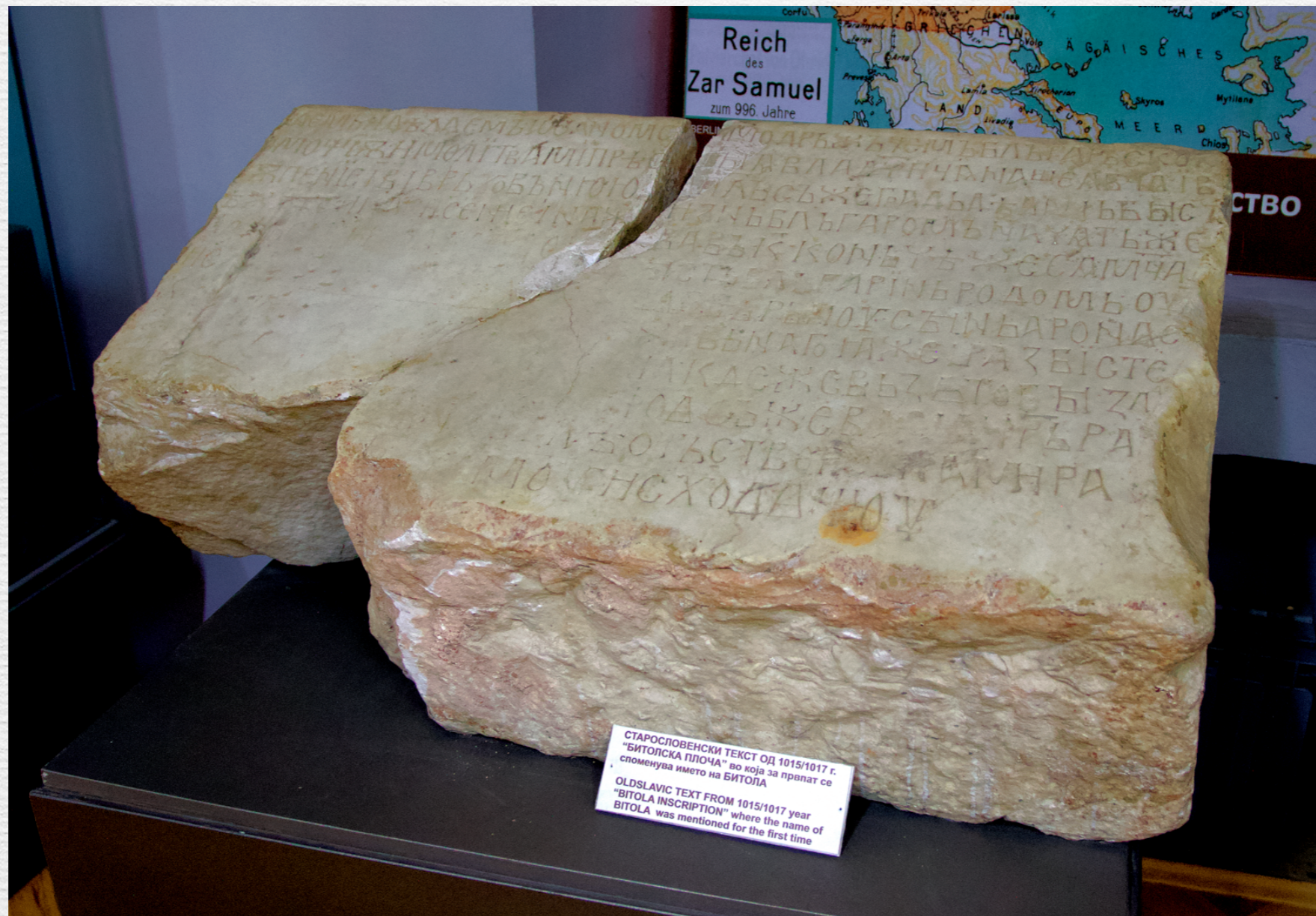

„Marmor, Stein und Eisen spricht“

Neue Fakten und Lesungen zur Bitola-Inschrift auf der Basis eines digitalen 3D-Modells

10.20378/irb-103895

Projekt „Digitalisierung des sprachlichen Kulturerbes Makedoniens“
Prof. Dr. Sebastian Kempgen, Universität Bamberg

Pt. 2: «Grabplatte Sveti Kliment (Ohrid) und Bitola–Inchrift (Bitola)» Mai 2023

Република Македонија
МИНИСТЕРСТВО ЗА КУЛТУРА

Teil II: Bitola-Inschrift Bitola

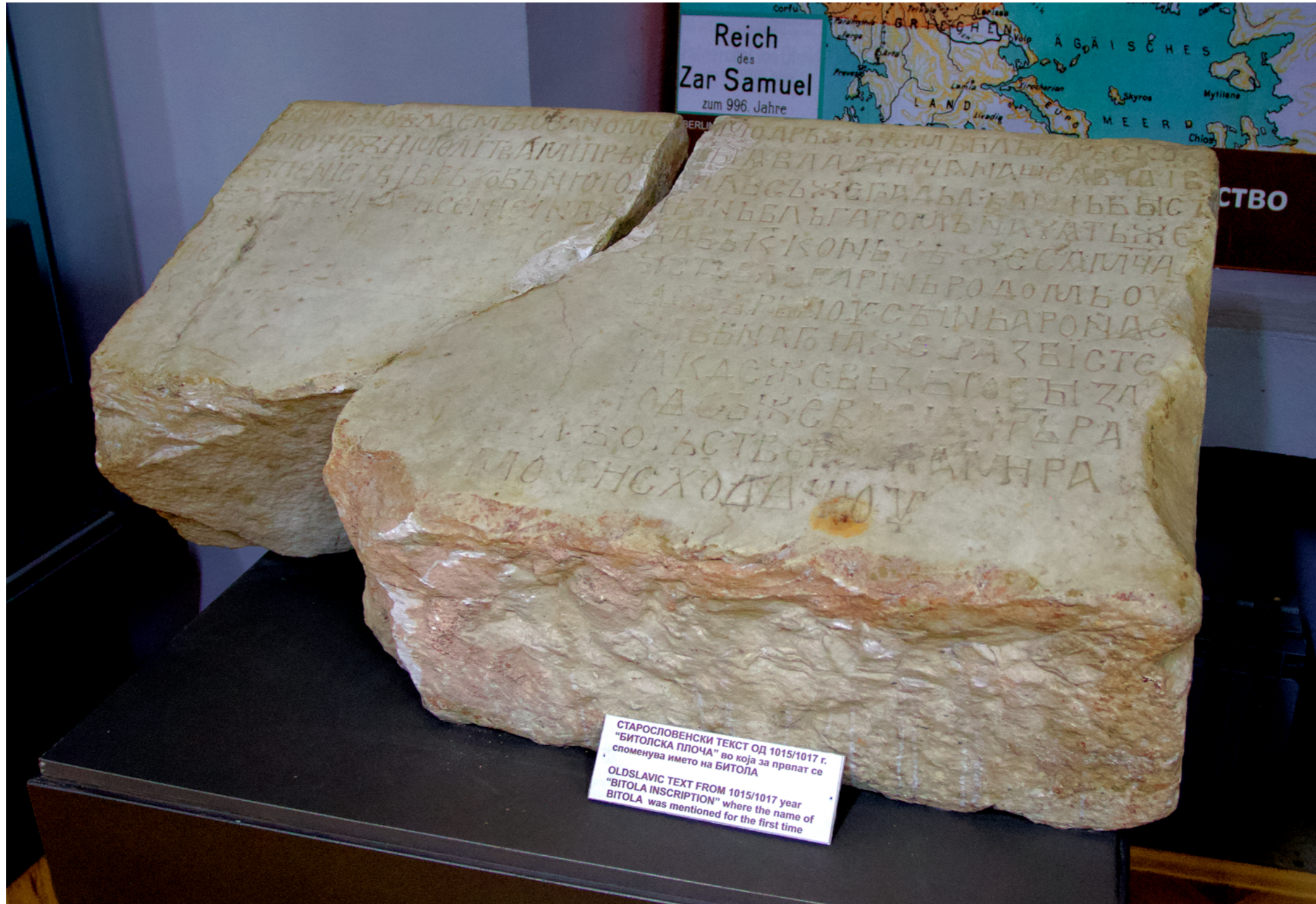
← Библиотека Св.Климент Охридски
Library St.Kliment Ohridski

Саат кула
Clock tower

← Центар за култура
Centre for culture

I. Intro: Basic Facts

Aufbewahrungsort

Museum Bitola

Museum Bitola

A museum gallery with a herringbone wood floor and track lighting. Several glass display cases are arranged throughout the room. In the foreground, a large case contains a red display board with numerous small items. To the left, a tall case holds a large stone inscription. In the background, a red wall features a statue and other exhibits.

Inschrift von Bitola

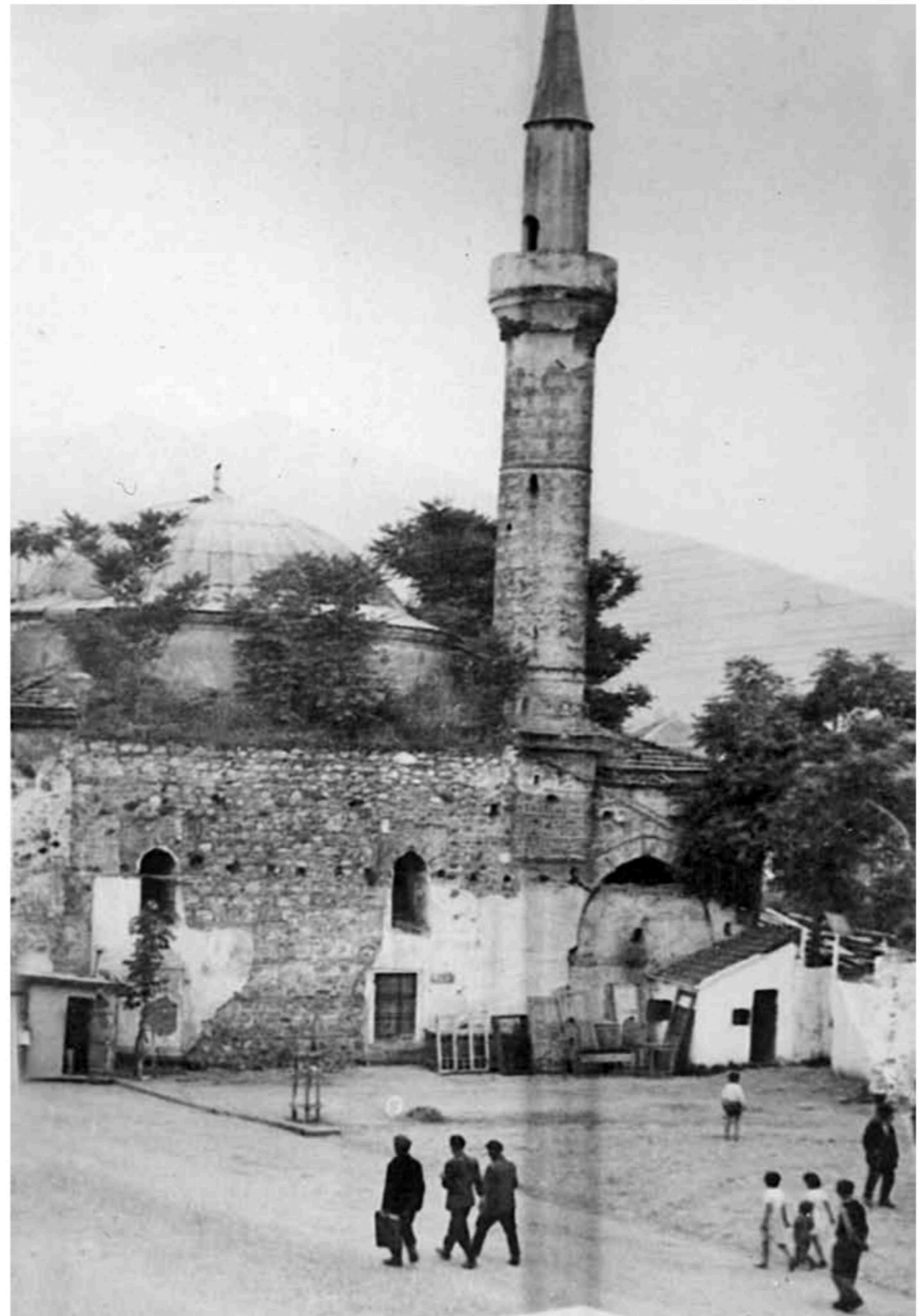
[6523 = 1015]

Übersetzung der Inschrift:

† Im Jahre 6523 seit der Erschaffung der Welt wurde diese Festung
wieder instandgesetzt,
1 gemauert und ausgeführt von Ioan, dem bulgarischen Selbstherrscher,
2 mit der Hilfe und den Gebeten unserer allerheiligsten Herrin Mutter
Gottes und um den
3 Schutz der 12 und der beiden obersten Apostel zu erhalten. Diese Fest-
ung wurde ausgerüstet für
4 Zuflucht, für Rettung und für das Leben der Bulgaren. Begonnen wurde
5 diese Festung Bitola am 20. Tag des Monats Oktober und beendet am
Ende des Monats...
6 ... Dieser Selbstherrscher war Bulgare von Geburt
7 Enkel von Nikola und Ripsimia den rechtgläubigen, Sohn, von Aron
dem Bruder von
8 Samuel, Zar selbstherrschend, welche beide zerschlugen in
9 Štipon das griechische Heer von Zar Basilios, wo genommen wurde Gold...
10 Dieser aber Zar geschlagen
11 wurde vom Zaren Basilios im Jahre 6522 seit der Erschaffung der Welt
12 in Ključ und starb im ausgehenden Sommer desselben Jahres

[† ВЪ ЛѢТО СФКГ ОТЪ СТВОРЕНІА МНРА ОБНОВИ СА СЪ ГРАДЬ
 1 ЗНД]АЕМЪ Н ДѢЛАЕМЪ ІУАНОМ САМОДРЪЖЦЕМЪ БЛЪГАРЬСКО[МЪ
 2 Н ПОМОЩІИ Н МОЛІТВАМИ ПРѢСТЫА ВЛАДЧНЦА НАШЕА БЦА І В[Ъ З
 3 АСТ]ЖПЕНІЕ ТѢ І ВРЪХОВЗНЮЮ АПЛЪ СЪ ЖЕ ГРАДЬ ДѢЛАНЬ БЫСТ[Ъ НА
 4 ОУБ]ѢЖИЩЕ Н НА СПСЕННЕ І НА ЖИЗНЬ БЛЪГАРОМЪ НАЧАТЬ ЖЕ [БЫ
 5 СТЬ] ГРАДС[Ъ Б]Н[Т]ОЛА МЦА ОКТОВРА ВЪ К. КОНЬЧѢ ЖЕ СА МЦА...
 6 НСХ[ОДАЦА СЪ САМОДРЪЖЦЬ Б]ЫСТЪ БЛЪГАРИНЬ РОДОМЪ ОУ[Н
 7 ОУ]К[Ъ ННКОЛЪ ЖЕ І РНУНМНА] БЛАГОВѢРЬНОУ СЪНЬ АРОНА С[АМО
 8 НЛА]Ж[Е БРАТА СЖЩА ЦРѢ САМОДР]ЪЖАВЪНАГО НАЖЕ І РАЗБІСТЕ[ВЪЦІ
 9 ПОНѢ ГРЪЧЬСКѢ ВОІСКѢ ЦРѢ ВАСІЛ]ІА КДЕ ЖЕ ВЪЗАТО БЪИ ЗЛА[АТО]
 10 ФОА СЪ ЖЕ В ... ЦРѢ РА[ЗБІЕ
 11 НЬ БЪИ ЦРЕМЬ ВАСІЛІЕМЪ] СФКВ ГО ЛѢТ[А] ОТЪ СТВОРЕНІА МНРА
 12 [ВЪ КЛЮЧН І ОУСЪПЕ ЛѢТОУ СЕ]МОУ НСХОДАЦОУ

**1956: Abriss Moschee und Fund
(als Tüerschwelle)**

Сл. 1, Дамија Сунгур Чауш, 1435

1956: Abriss Moschee und Fund, Tuerschwelle

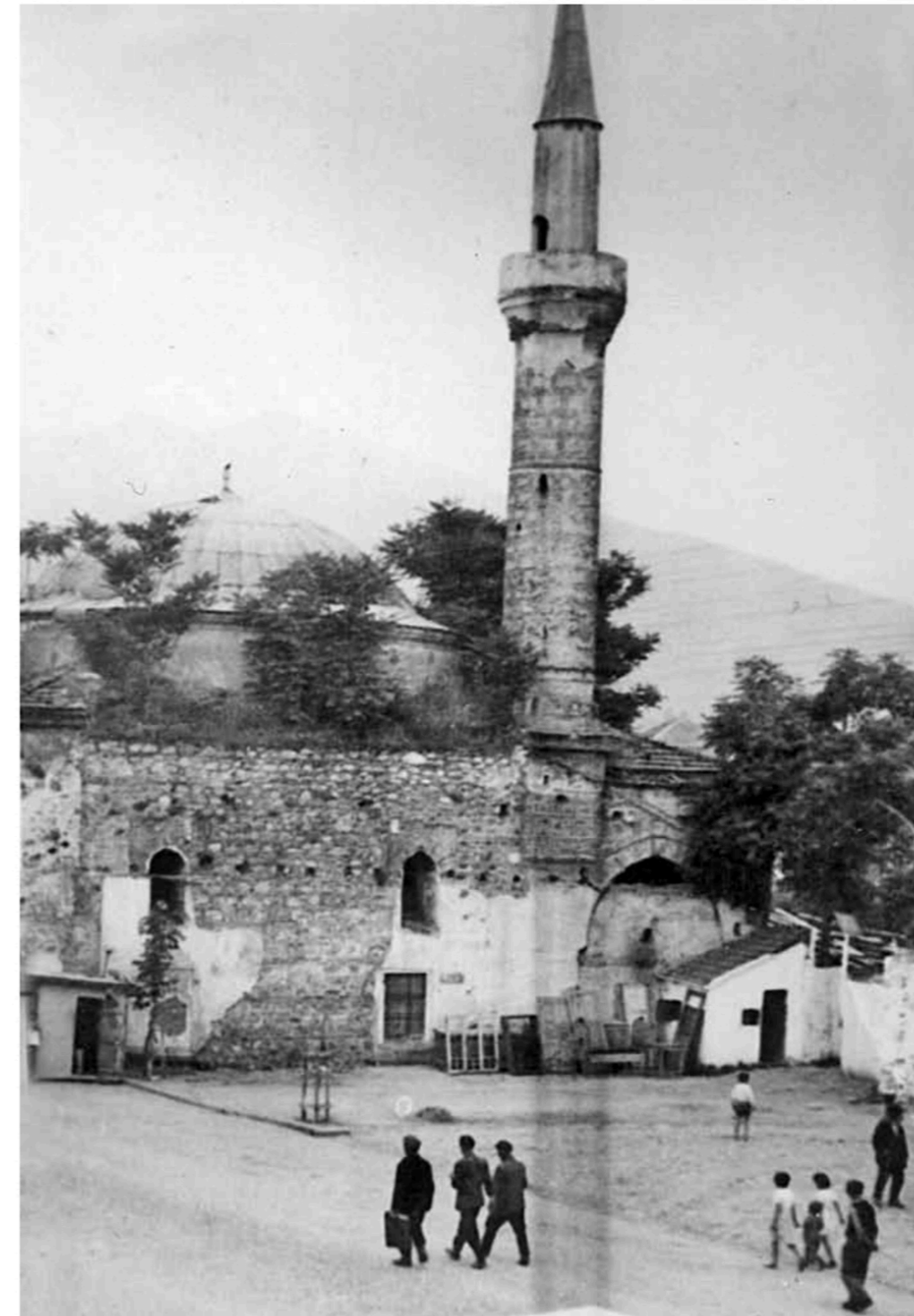

Црква светог Симеона у Битољу претворена у џамију.
Eglise de Saint Siméon à Monastir transformée en mosquée.

Сл 4, Џамијата Сунгур Чавуш Беј

Mihajlovski, Novi podatoci p. 203; Wikipedia mk

> 2 versch. Moscheen!

Сл. 1, Џамија Сунгур Чауш, 1435

chem. Lage

alter Bazar

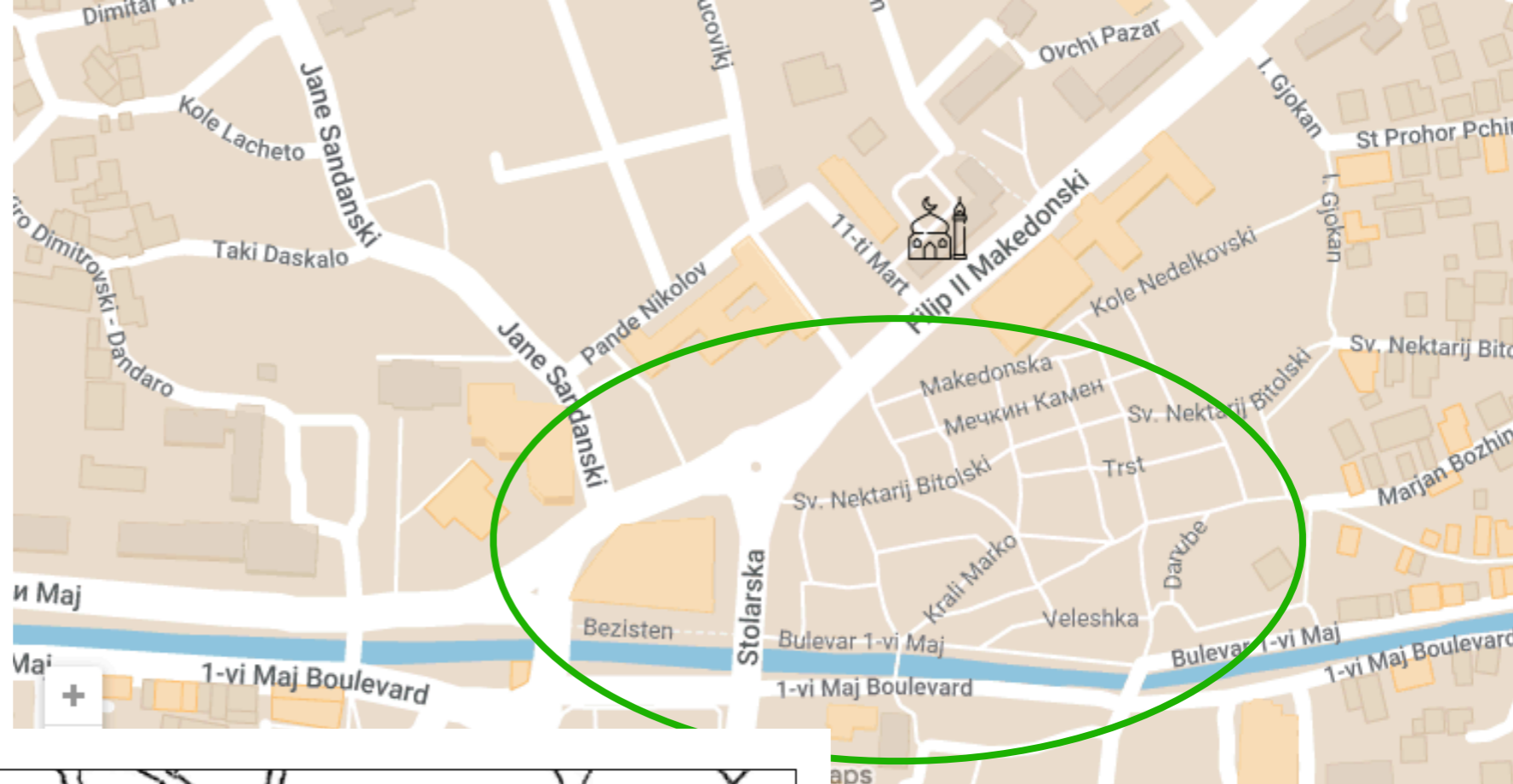
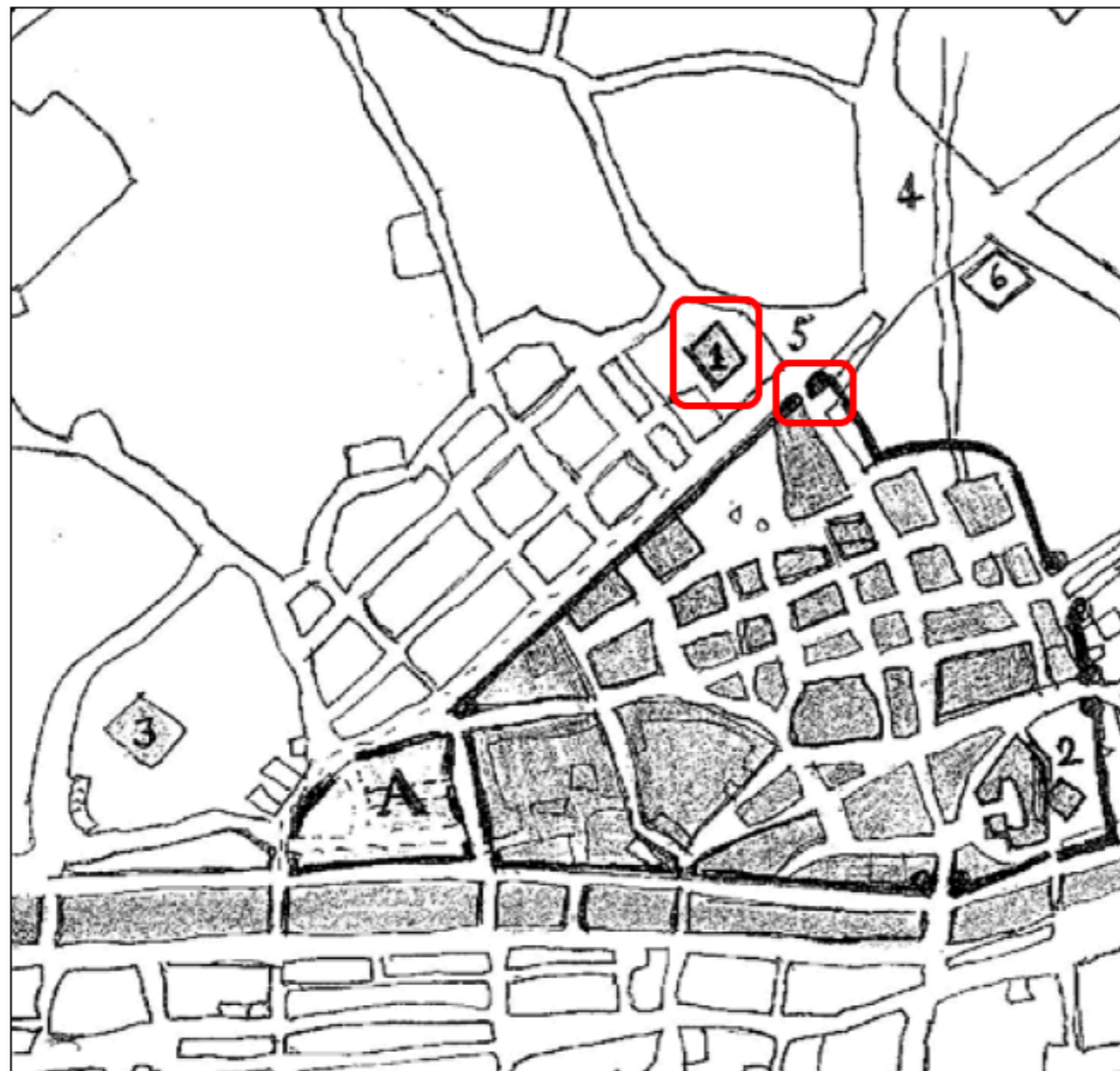

Fig. 6 The Fortress and the palace (A), 1. Sungur Cavus mosque, 2) Hacı Bey mosque, 3) Ishakkiye mosque, 4) Sheep market, 5) Wood market, 6) Deboy ham-mam.

Сл. 6 Мапа тврђаве и палате (А); 1) џамија Сунгур Чавуш; 2) џамија Хаџи Беј; 3) џамија Исакија; 4) Овчја пијаца; 5) Дрвени пазар; 6) хамам Дебој

Moschee,
Tor
chem. Festung

Herkunft des Steines?

Heraclea Lyncestis (Vorort Bitola)

Herkunft des Steines?

**Stein Antike (1000 Jahre)
max. 200 Jahre Festung
521 Jahre Moschee
68 Jahre Museum**

Heraclea Lyncestis (Vorort Bitola)

Präsentation im Museum

„**Kurioserweise wurde der Stein Jahrzehnte lang verkehrt herum, also mit der leeren Rueckseite nach oben, ausgestellt.** Auf diese Weise sollte verhindert werden, dass man lesen konnte, was dort geschrieben steht. Mittlerweile wird der Stein richtig herum, jedoch als *altslawische Inschrift* ohne Bulgarienbezug und ohne Hinweis auf den Text ausgestellt.“ (https://de.wikibrief.org/wiki/Bitola_inscription)

СТАРОСЛОВЕНСКИ ТЕКСТ ОД 1015/1017 г.
“БИТОЛСКА ПЛОЧА” во која за првпат се
споменува името на БИТОЛА

OLDSLAVIC TEXT FROM 1015/1017 year
“BITOLA INSCRIPTION” where the name of
BITOLA was mentioned for the first time

Foto

Präsentation im Museum

2007

Präsentation im Museum

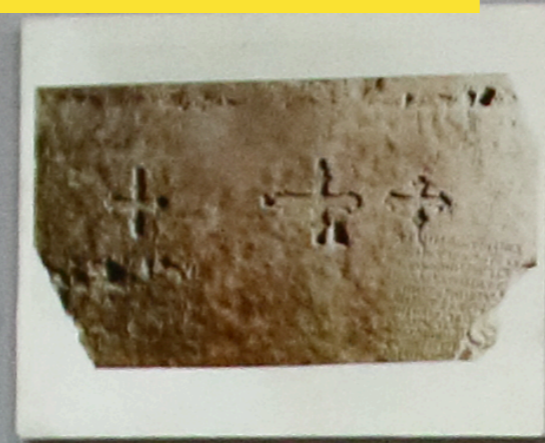
2013

Presentation im Museum

2023

Και τὸν ἐπίσκοπον Βουτέ-
λεως εἰς τὴν Πελαγονίαν καὶ
εἰς τὸν Πρίλαπον καὶ εἰς τὴν
Δευρέτην καὶ εἰς τὸν Βελεσσόν,
κληρικούς τε καὶ παροίκους τε.

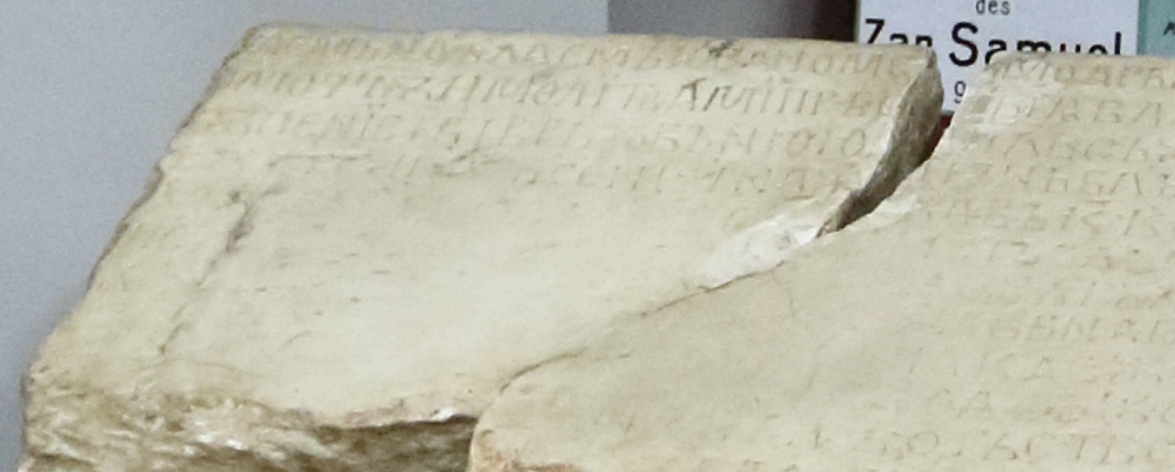
ΧΡΗΣΙΜΟΝ ΟΔ ΒΑΣΙΛΕΥΣ Η ΔΑ ΟΚΡΙΔΕΚΑΤΑ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΙΑ,
Η ΞΙΤΑΤ .ΕΠΙΣΚΟΠΗ ΤΑ ΒΟΥΤΕΛΕΟΣ (ΒΙΤΟΛΑ), 1019
DOCUMENT BY EMPEROR BASIL II ABOUT THE ARCHBISHOPS OF OMSO AND
A QUOTE „BISHOP OF BOUTELOS (BITOLA)”, 1019

ΦΕΙ ΗΝ ΑΩΤΙΦΑΝΣΙ
ΗΝ ΑΚΤΑΡΟ ΛΟΥΚΑ
ΤΣΑΜΟΝΗΤΙΜΕΤΣ
ΦΑΛΓΑΡΑΝΗΤΙ
ΤΗΝ ΑΤΕΡΗΝΕΚΑΤ
ΔΙΕΠΙΣΤΕΥΣΕΝ
ΗΝ ΕΝ ΑΟΥΣΙΩΝ
ΙΣΟΝ ΕΣΤΕΝ
ΦΑΛΓΑΡΑΝΗΤΙ
ΑΤΕΡΗΤΙΣΤΕ
ΤΣΑΜΟΝΗΤΙ

ΣΙΕΤΟ ΣΦΑ
ΔΙ
ΠΩ ΑΝΗΕ ΠΠΧ
ΦΕΛ ΖΙΛ

ΤΗΝ ΟΔ ΨΕΤ. ΙΚΟΒΕΛΑΝ ΤΟ ΜΑΡΕΔΑ ΝΑ
ΜΕΡ ΣΑΜΟΚΙ. ΠΟΣΕΤΕΝ ΝΑ ΥΠΟΚΕΝΤΕ
ΚΟΜΠΕΛΑ ΗΜΟΝΑ Η ΡΕΠΙΣΑΝΝΑ Η ΒΡΑΝΟΤ ΔΔΑΡΟ.
ΤΕΤ ΤΗΝ ΠΕΛΑΓΟΝΙΑΣ ΒΥ ΤΗ ΟΥΡΟΙ ΟΥ
ΤΑΝ ΣΑΜΟΚΙ, ΤΟ ΗΜΟΝΕΝ ΝΑ ΒΕΛΛΑΝΟ ΠΡΑΝΤΕ
ΒΙΤΟΛΑ ΑΣΟ ΠΡΑΝΤΑ ΑΝΟ ΗΤ ΟΥΤΗΝΕ ΣΑΜΟ.

ΜΑΝΑΣΙΡΣΚΑ ЦРЬБА СЪ АМАНЦА, ПРЪИЛ,
СΕΒΕΡНА ПЕЛАΓΟΝΙΑ,
ΜΟΝΑΣΤΕΡΙΟ ΤΣΟΥΧ ΣΤ ΑΜΑΝΤΣ, ΠΡΙΛΟΖ
NORTH PELLAONIA

Scannen im Museum

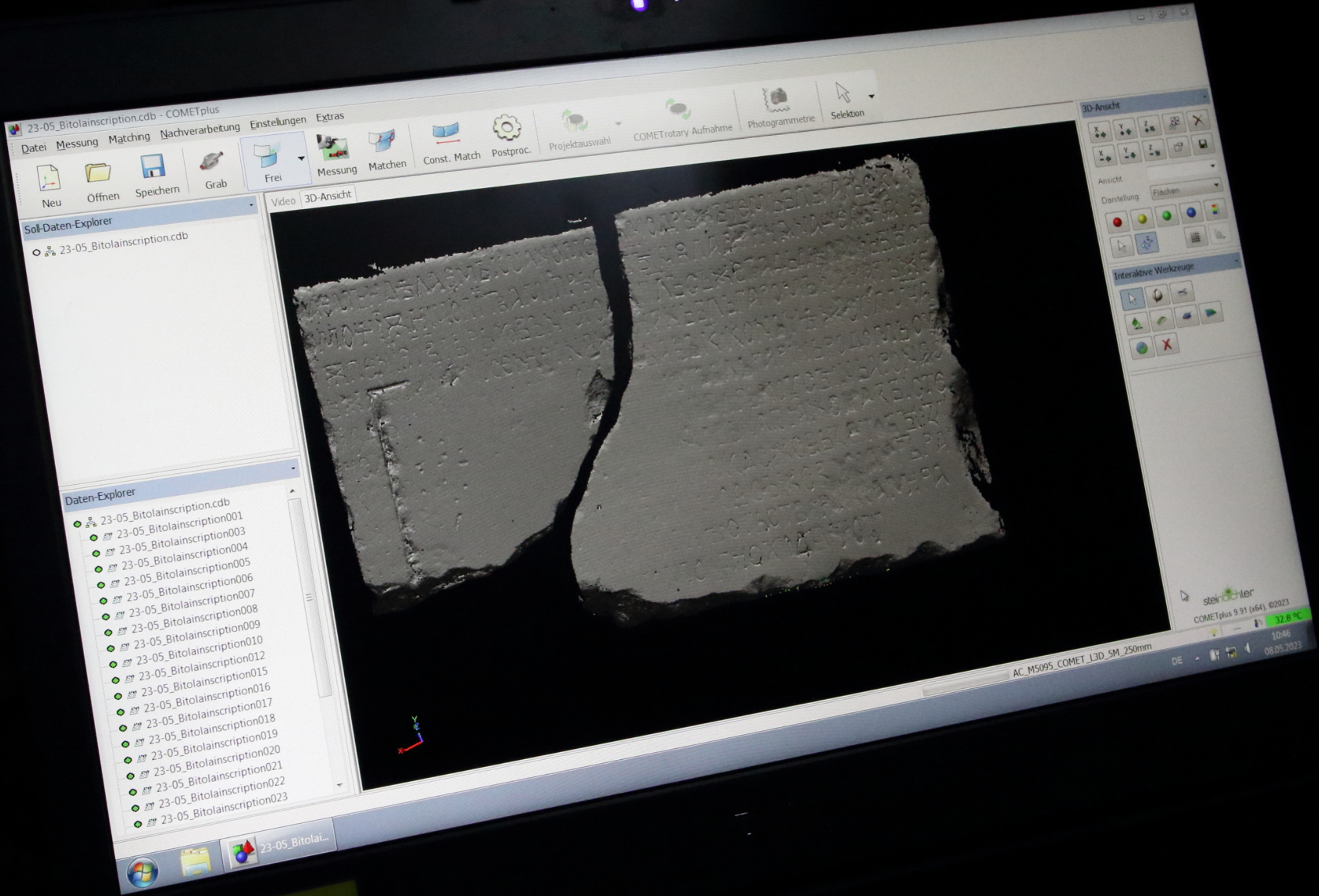

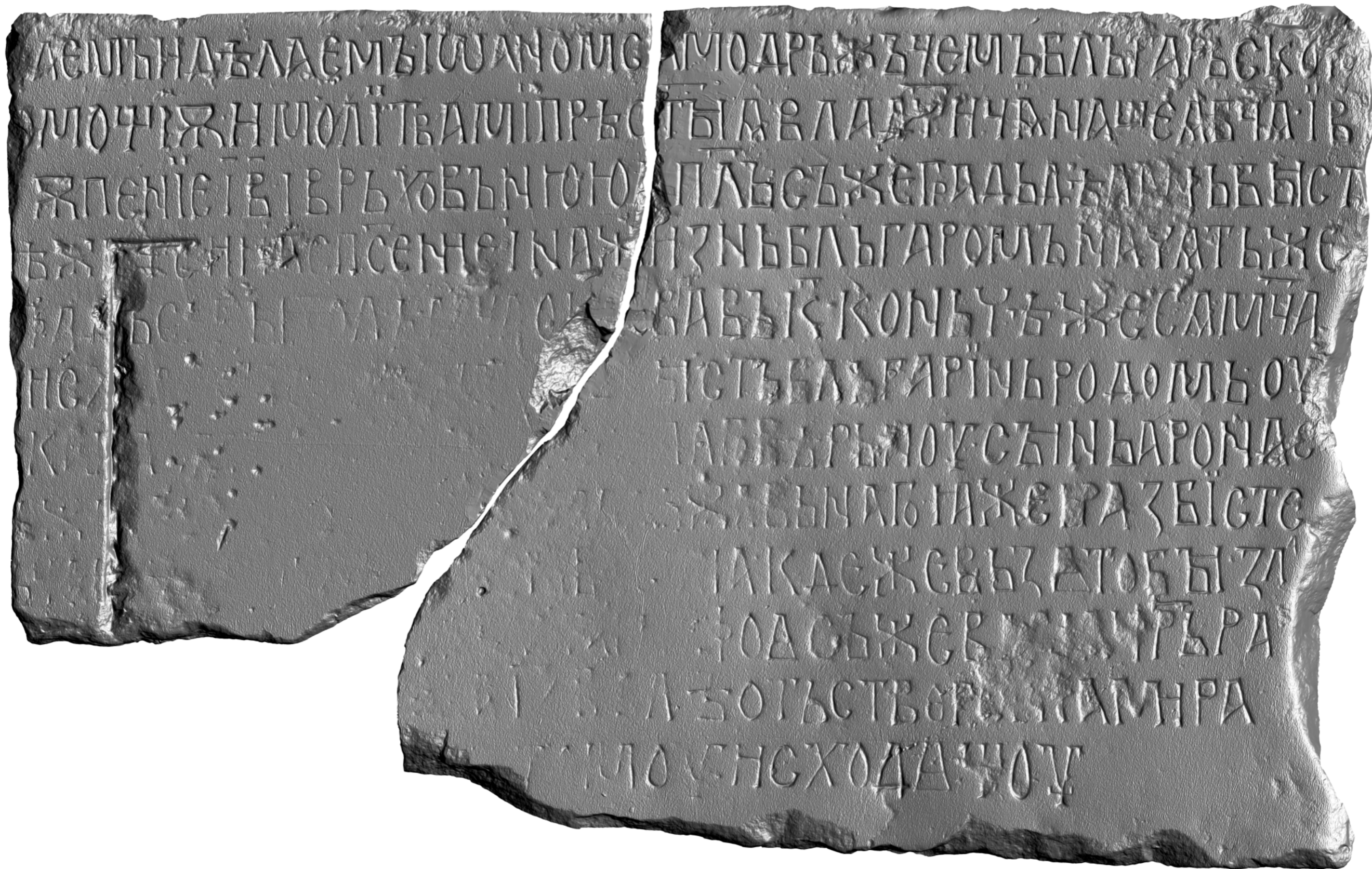
Scannen im Museum

Scans: Ruth Tenschert, Leander Pallas Uni Bamberg

Digitales Modell entsteht...

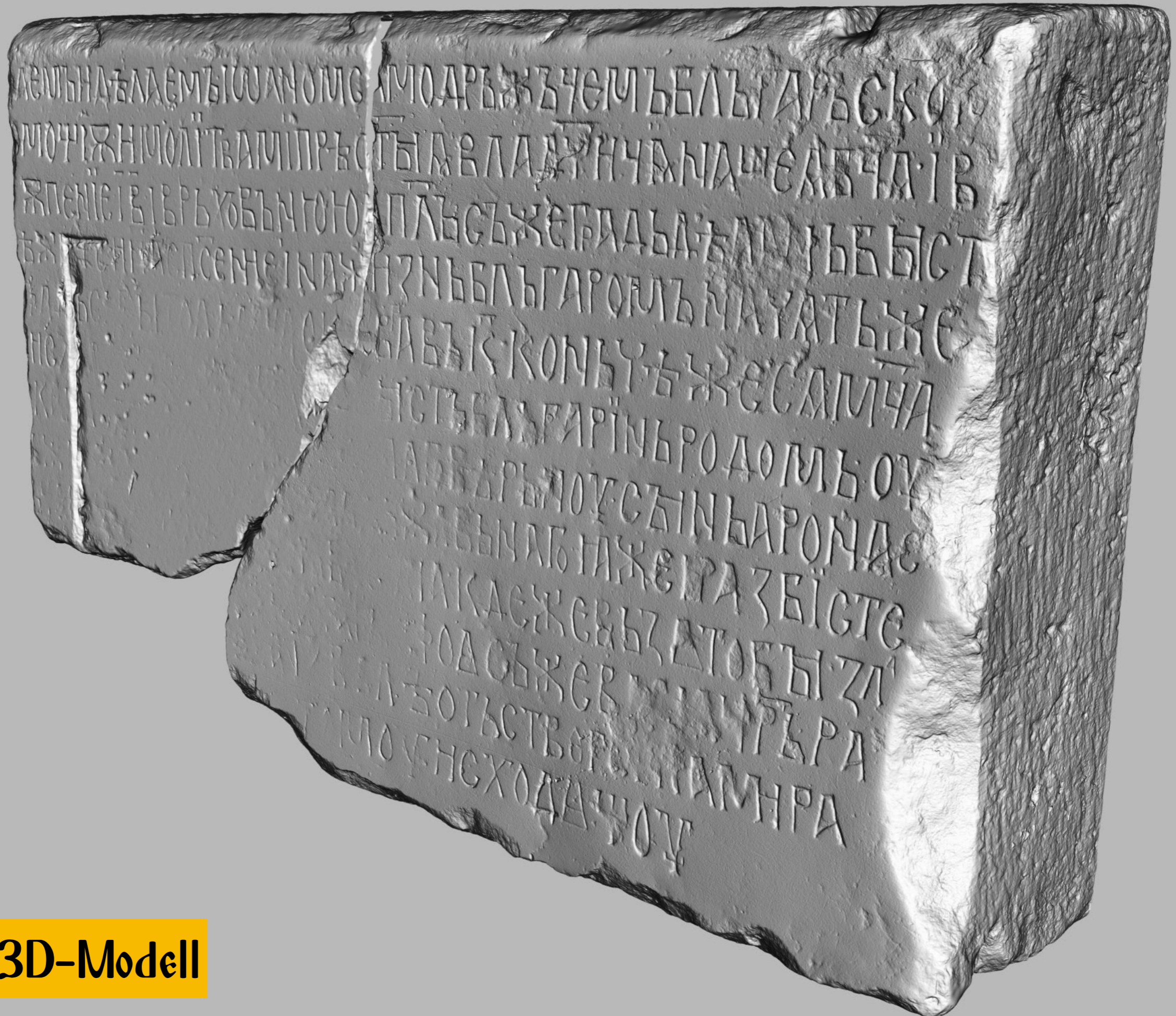
10 cm

Digitales Modell fertig

Graphik: Leander Pallas, Uni Bamberg

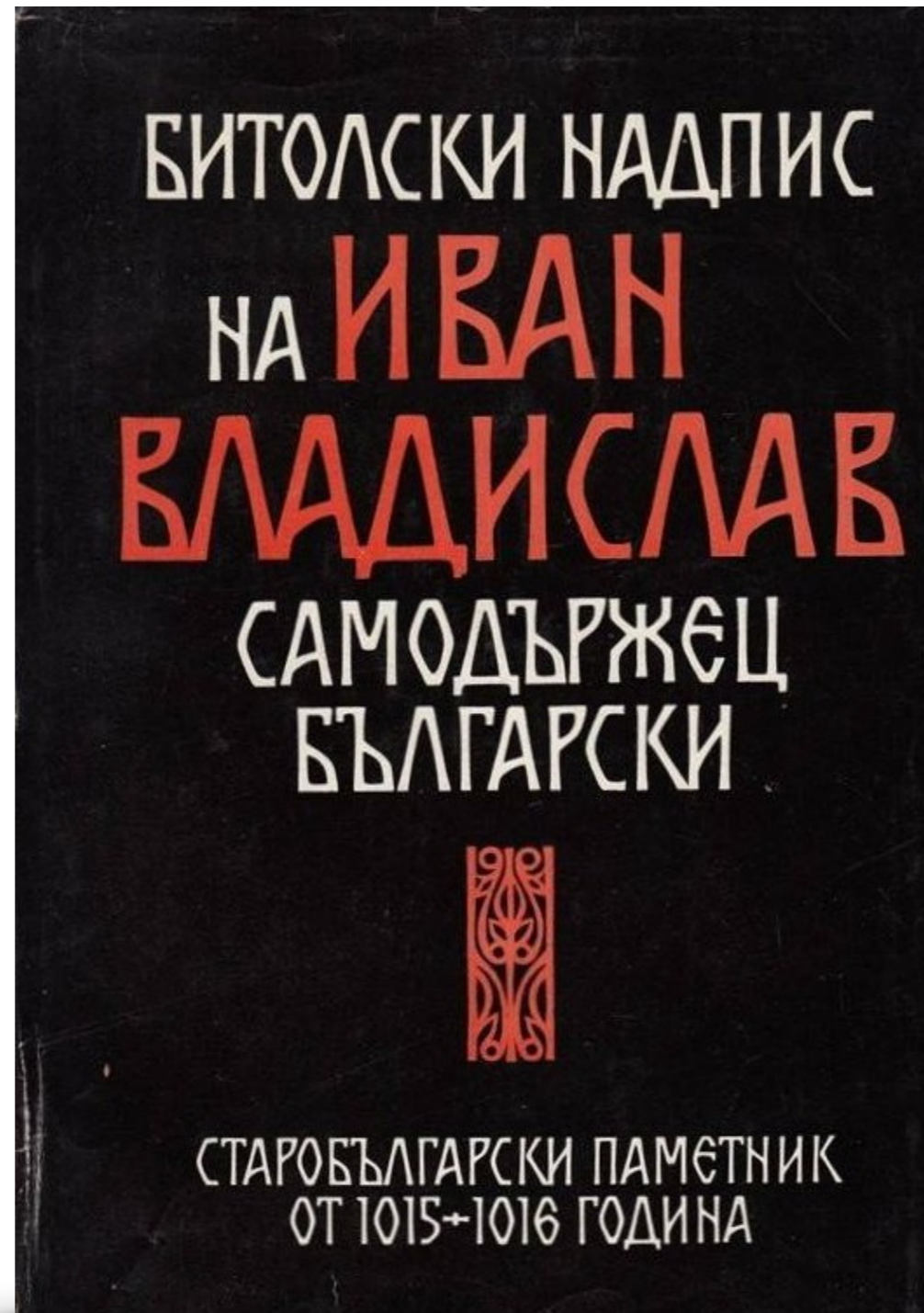

Digitales Modell mit Textur

Digitales 3D-Modell

2. Literatur

ОТ 1012+1018 ГОДИНА
СТАРОВУЛГАРСКИ ПАМЕТНИК

Mošin 1966

БИТОЉСКА ПЛОЧА ИЗ 1017. ГОДИНЕ

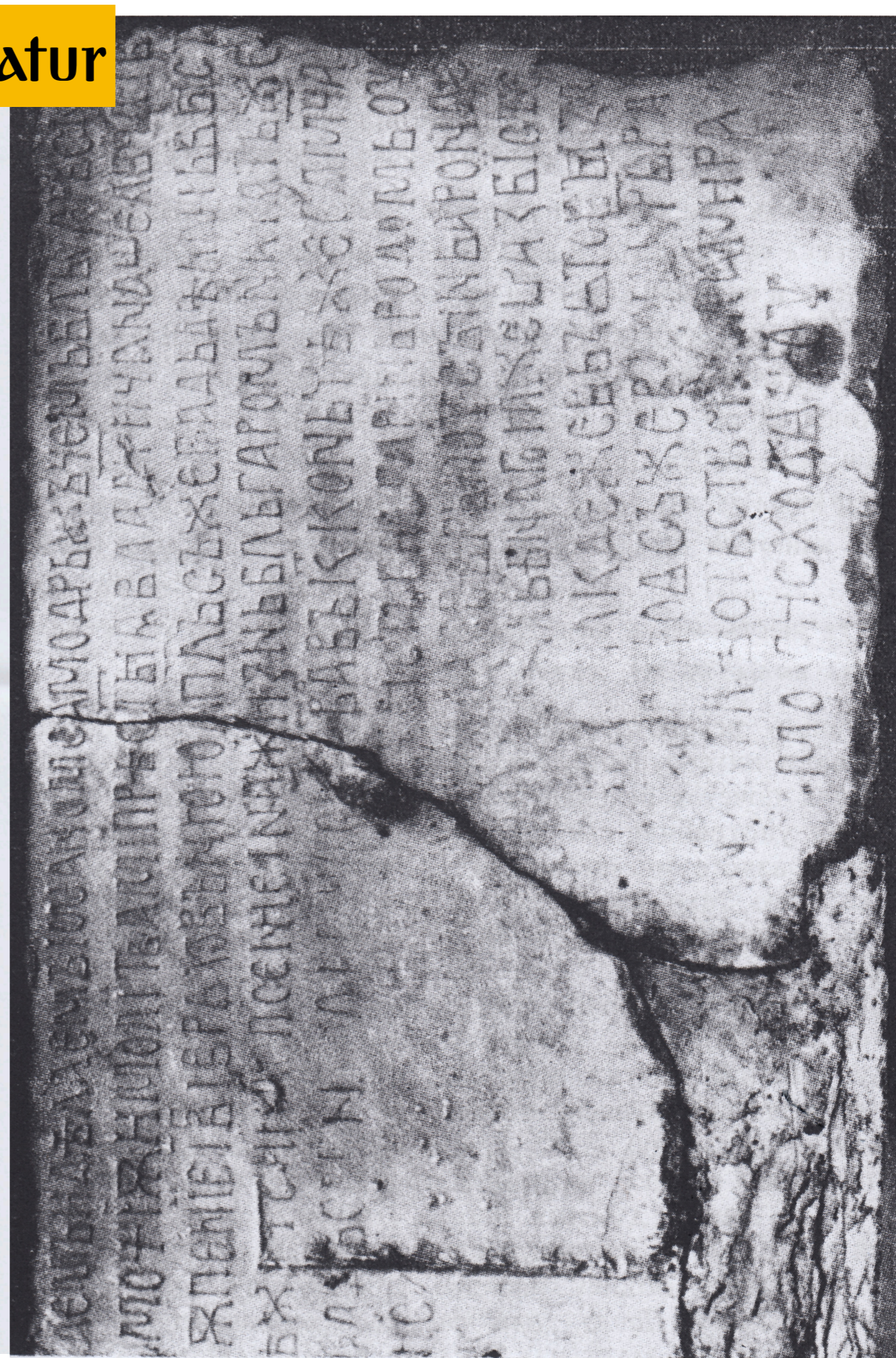
Битољска плоча, која је пре 10 година била пронађена у битољској Чауш-цамији и одонда се налази у битољском Народном музеју, није још била код нас објављивана и детаљно анализирана, ни с филолошког, ни са историјског гледишта,¹⁾ иако и за историју и за нашу лингвистику представља споменик прворазредне важности. Неких 25 година млађи од Самуилове плоче 993. године, двоструко обимнији, текст Битољске плоче садржи много више историјских података, а својом језичком грађом знатно проширује наше представе о том степену еволуције старословенског језика на прелазу из X у XI столеће, уочи двестогодишњег раздобља културне стагнације македонског народа под византијском влашћу.

Велика правоугаона плоча од белог мермера 80 см. висока, 96 см. широка и 26 см. дебљине много је оштећена. Вероватно је била првобитно узидана изнад врата у градску тврђаву. По висини читав је текст смештен на плочи, међутим по ширини он је са леве стране започињао на суседној плочи, те сада овде недостаје око 10—13 слова у сваком ретку (као што се то може закључити према доста сигурној реконструкцији садржаја прва три реда). Треба имати у виду употребу посебног карактера епиграфске калиграфије у овом споменику, који се служи комбинацијом слова нормалне величине са ситним словима, која декоративно испуњују празнине између удаљених хаста великих слова. У средини плоча је вертикално пукнута; цели леви доњи угао са 3 реда текста је откинут и изгубљен, а на сачуваном комаду доњи део с леве стране је потпуно излизан: плоча је служила као праг на улазу у цамију.

Прекрасно уставно писмо епиграфског типа с калиграфским облицима слова у дволинијском простору представља ванредно значајну паралелу другим епиграфским споменицима с краја X и почетка XI столећа — Самуиловој плочи, Нагиробном најийису чрјубилија — Мошича, Најийису Тудоре, Темничком најийису и Хумачкој плочи,²⁾ а од посебног је значаја и за упоређење с писмом најстаријих књишких старословенских споменика — Савине књије, Сујрасаљској рукојиса, Хиландарских лисјића, Енинској айосйола и др.

¹⁾ Колико ми је познато о Битољској плочи писао је пок. Александар Бурмов у бугарском књижевном часопису „Пламяк“ 1958-59, бр. 10, али ја до тог издања нисам могао доћи.

²⁾ Репродукције ових споменика у мом чланку „Најстарата кирилска епиграфика“. (Словенска писменост, 1050—годишнина на Климент Охридски. Народен музеј Охрид, 1966, стр. 35—44, са 7 таблица).

Mošin 1966

БИТОЉСКА ПЛОЧА ИЗ 1017. ГОДИНЕ

Битољска Чауш-цамији и била код нас о са историјског представља сп Самуилове плоч садржи много в проширује наше на прелазу из стагнације маке

Велика пр широка и 26 см узидана изнад на плочи, међу плочи, те сада се то може зак три реда). Тре калиграфије у малне величине између удаљен пукнута; цели сачуваном ком служила као пр

Прекрасн слова у дволи другим епигра Самуиловој йлоч Темничком наји ређење с писмо књије, Сујрасаљ

¹⁾ Колико м бугарском књижев могао доћи.

²⁾ Репродук (Словенска писме 1966, стр. 35—44, са 7 таблица).

BITOLSKI NADPIS NA IVAN VLADISLAV SAMODŪRZHETS BŪLGARSKI: STAROBŪLGARSKI PAMETNIK OT 1015–1016 GODINA. By *Jordan Zaimov and Vasilka Zaimova*. Sofia: Izdatelstvo na Bŭlgarskata akademiia na naukite, 1970. 160 pp. + 11 plates.

In 1956 a marble block serving as part of the threshold of a sixteenth-century mosque in Bitola was discovered to contain a badly worn Slavonic inscription. The text clearly must have spilled over to a lost block on the left, and to one or more blocks at the top. Yet the twelve preserved lines refer to “John, autocrat of the Bulgars” and, later, “son of Aron.” The historian and paleographer Vladimir Mošin published the text (in *Makedonski jazik*, 1966), with a bold series of conjectures and emendations arguing that the inscription included reference to Samuel’s defeat in 1014 and had been set up by Ivan Vladislav, Samuel’s nephew (ruled 1015–18).

HORACE G. LUNT
Harvard University

Mošin 1966: Stein ohne Beschädigung

Reparatur

Sofia 1970

№ 1969, 6

И. ЗАЙМОВ

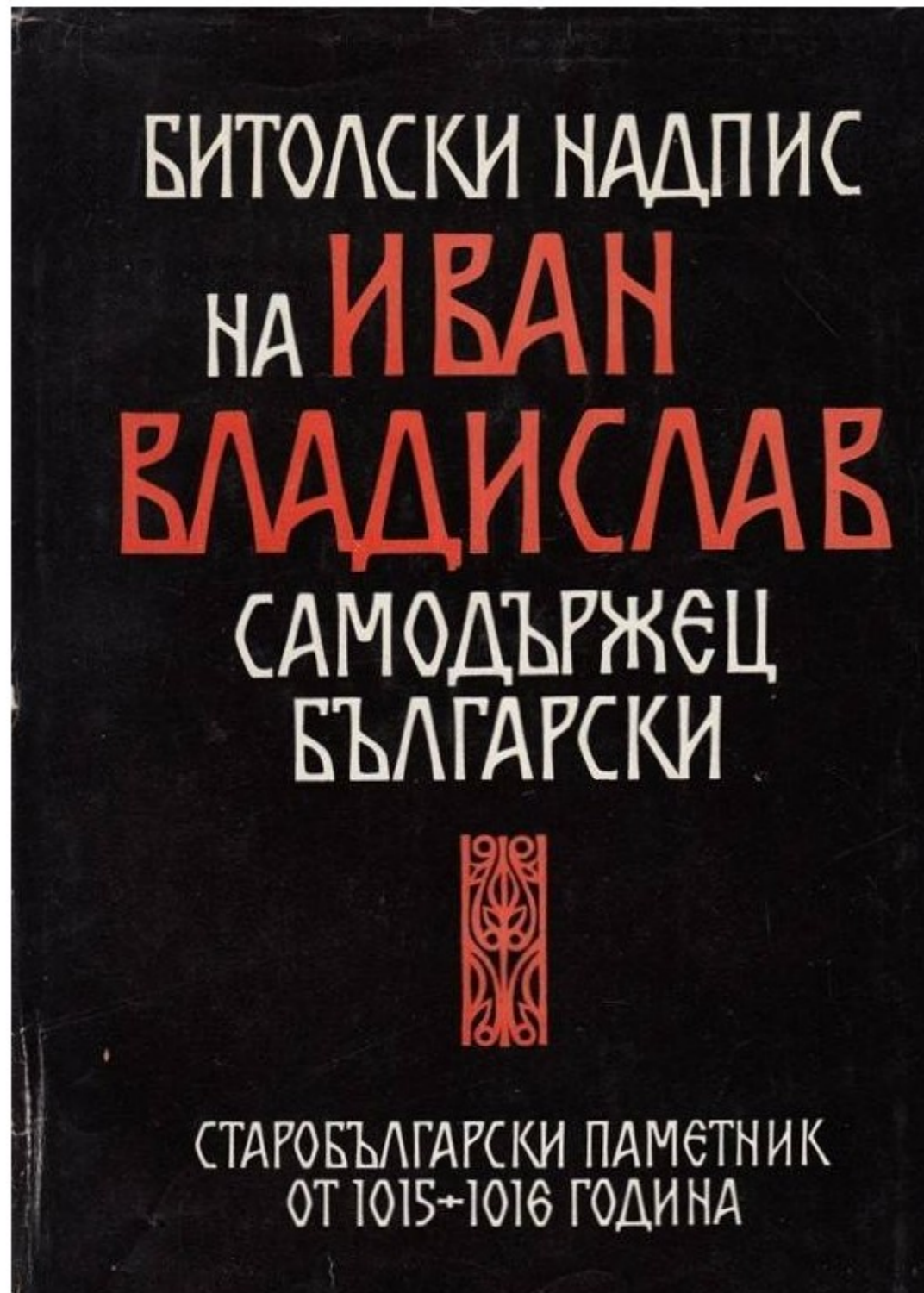
БИТОЛЬСКАЯ НАДПИСЬ БОЛГАРСКОГО САМОДЕРЖЦА
ИВАНА ВЛАДИСЛАВА 1015—1016 гг.

1. Эта чрезвычайно интересная древнеболгарская надпись была обнаружена в южномакедонском городе Битоли в 1956 г., когда разрушали старую Чауш мечеть, построенную в 1522 г. Мраморная плита этой надписи вторично использовалась турками как порог внутренней части мечети; поэтому она стала известной только после разрушения давно покинутой мечети. Надпись стояла, очевидно, на стенах крепости возле города, как это следует из текста. Она является историческим свидетельством о последних годах первого болгарского царства. Надпись была опубликована дважды. Несмотря на это, она все еще не получила должного места в славистике. Первая публикация надписи принадлежит перу покойного болгарского ученого А. К. Бурмова в журнале «Пламяк» (София, 1959, № 10, стр. 84—86); к сожалению, помещенный им снимок недостаточно ясен, большая часть даже сохранный текст надписи на нем не видна. Автор как историк сделал выводы о значении надписи для болгарской политической истории последних лет царствования Самуила, который сохранил государственную традицию прежних болгарских владетелей Петра и Симеона; автор использует свидетельства надписи для установления этнического облика Македонии начала XI в. — ее население было болгарским, так как самодержец, который титуловался самодержцем болгарским и был по происхождению болгарин, построил крепость для своих подданных болгар.

Издание надписи с подробным ее анализом принадлежит Владимиру Мошину («Македонски јазик», XVII, 1966, стр. 51—61). К сожалению, Мошину осталась недоступной статья болгарского ученого. Мошин исследовал надпись с точки зрения палеографии и языка и сделал первую и во многих отношениях удачную реконструкцию потерянного текста. Однако автор не определил подлинное место надписи в истории болгарского языка, ее исключительное значение для болгарской и славянской палеографии, а также для болгарской истории начала XI в.

Видимо, не турки разрушили крепость, чтобы построить мечеть, а крепость была разрушена в результате их нападений на город, так как вряд ли они стали бы разрушать ее только для того, чтобы получить строительный материал. Отсюда можно заключить, что последние болгарские защитники города Битоли в конце XIV в. сдали город туркам лишь после жестокого сопротивления.

Размеры каменной плиты большие: длина 92 см, высота 58 см, толщина 15 см. К сожалению, надпись не сохранилась целиком. Для стройки турки отломали несколько сантиметров левой, верхней и правой стороны плиты и испортили текст. Величина букв неодинаковая. Обнаруживаются большие колебания в начертаниях одной и той же буквы. Средняя высота букв — около 30 мм, толщина отдельной части от 3 до 4 мм; в ширине букв наблюдаются большие различия в зависимости от их очертаний.

✠ ВЪЛЪТОСФІКГОТВОТВОРЕННАМНРАОБНОНСАСОЗГРДЪ
 ЗДАЕМЪНАДЪЛАЕМЪИШАНОМСАМОДРЪЖЪЧЕМЪБЛЪГАРЬСКОРА
 ПОМОЧІЯИМОЛІТВАМИПРЪСТЫАВЛАДУНАНАШЕАБЧАІВЪЗА
 СЪЖПЕНІЕІВІВРЪХОВЪИЮАПЛЬСЪЖЕГРДЪДЪЛАНЪББІСТЪНА
 ОУВЪЖИЧЕННАСПСЕНЕІНАЖИЗНЬБЛЪГАРОМЪНАУАТЪЖЕБЕ
 СЪГРДЪСЪБЕНТОЛАМНАОКТОБЪАВЪКЪКОНЬУЪЖЕСАМЧА
 НСХОДАУАСЪСАМОДРЪЖЪЧЕББІСТЪБЛЪГАРІНЬРОДОМЪОУИ
 ОУКЪЖЕННИКОЛАБІРНУІМІАБЛАГОВЪРЪНОУСЪИНАРОНАСАМО
 ІАЖЕВРАТАСЪЖУАЧЪСАМОДРЪЖАВЪНАГНАЖЕЦАЗБІСТЕВМІ
 ПОМЪРЪУЪСКЪВОІСКЪЧЪВЪАСІІАКАЕЖЕВЪЗАТОБЫЗЛАТО
 ФОАСЪЖЕВ ЧРЪРАЗЪІЕ
 НАБЫЧЕОМЪВАСІІАЕМЪСФІКЪГЛЪОТЪСТВОРЕНІАМНРА
 ВЪКЛОУИМЪСЪПОЛЪТОУСЕМОУНСХОДАУУ

Рис. 2. Реконструкция надписи (пунктиром даются восстанавливаемые буквы)

ЗАИМОВ, Уд 1969, 6

✠ ВЪЛѢТОСѢ КЪ ОТЬСТВОРЕНІАМНРА ОБНОВНСАСЪ ГРАДЪ
ЗНАЕМЪ НА ДѢЛА ЕМЪ ШАНОМ САМО ДРЪЖЪ ЧЕМЪ БЛЪГАРЬСКОМЪ
И ПОМОЩІА И МОЛІТВАМИ ПРѢСЪТѢ А ВЛАДУНУ АНАШЕ ДѢЧА ІВЪЗ
АСТЯ ПЕНІЕ ІВІ ВРЪХОВЪНЮЮ А ПЛЪСЪЖЕ ГРАДЪ ДѢЛА ЧЪ БІСТЪНА
ОУБѢЖНУ ЕННА СПСЕМНЕ ІНАЖНЪНЪ БЛЪГАРОМЪ НАУАТЪЖЕ БЫ
ЕТЬ ГРАДЪ СЪБНТОЛА МЪА ОКТѢ ВЪ ВЪКЪ КОНЪУѢЖЕ САМЪА
НСХОДА ЧАСЪ САМО ДРЪЖЪ ЧЪ БЫСТЪ БЛЪГАРІНЪ РОДОМЪ ОУН
ОУКЪННКОЛЫЖЕ ІРНУНМНА БЛАГѢ ВЪРЪНОУ СЪНЪАРОНА САМО
НЛАЖЕ БРАТА СЪЖА ЧРѢ САМО ДРЪЖА ВЪНА ГѢЖЕ ПРАЗБІСТЕ ВЪ Ч
ПОНѢРЪУ БСКЖВО ІСКЖ ЧРѢ ВАСІЛІА КДЕЖЕ ВЪЗВТО БЫ ЗЛАТО
ФОА СЪЖЕВ ЧРЪ ПРАЗБІЕ
МЪ БЫ ЧРЕМЪ ВАСІЛІЕМЪ СѢ КЪ ГЛѢ ОТЬСТВОРЕНІАМНРА
ВЪКЛЮУНІОУ СЪ ПЕЛѢТОУ СЕМЛОУ НСХОДА ЧОУ

Exponat Sofia nach Zaimov

THE IMPORTANCE OF THE BITOLJA INSCRIPTION FOR CYRILLIC PALAEOGRAPHY

Robert Mathiesen, Brown University

Jordan Zaimov's recent study of the Bitolja inscription, which he considers to have been cut ca. 1015–1016, greatly facilitates the palaeographic study of this interesting monument.¹ Yet Zaimov has failed to observe one very important fact: the palaeographic character of the first half of the inscription (lines 1–6) consistently differs in three particulars from that of its second half (lines 7–12), as follows:

1. The digraph for [y] is written with a front jer' (ѣ) in the first half of the inscription (3x: lines 2, 3, 6), but with a back jer (ѣ) in the second half (2x: lines 7, 9). (See Zaimov's illustrations, 54.)
2. The letter for [e] has the shape of our capital A with a bent crossbar (A) in the first half (6x: lines 2 [4x], 4, 5), but the shape of a triangle bisected by a horizontal line (A) in the second half (3x: lines 9, 10, 12). (Zaimov, 57.)
3. The letter for [z] has its tail bent sharply to the left (Z) in the first half (1x: line 4), but not so (Z) in the second half (3x: lines 8, 9 [2x]). (Zaimov, 40.)²

Thus, the inscription is clearly the work of not one, but two stonecutters, who both employed a cyrillic alphabet and orthography of the same general character (apart from the three peculiarities listed above), e.g. each cutter's alphabet had only two letters for nasal vowels, and these letters did not admit of pre-iotation. Since the juncture between the two halves of the inscription falls in the middle of a phrase, it is clearly a case of two cutters collaborating on a single inscription, and not of a second cutter's later addition to the work of a first cutter. In other words, the Bitolja inscription is evidence for the existence of a school of cyrillic stonecutters in the first half of this school; it is not the work of a single stonecutter. It is of special importance of the Bitolja inscription.

This result can only strengthen whatever conclusions palaeographers may eventually come to draw from the Bitolja inscription for the development of Slavic cyrillic writing. For example, Zaimov (62) suggests that certain of the earliest extant Old Church Slavonic cyrillic manuscripts

Доц. д-р СТОЈКО СТОЈКОВ

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

БИТОЛСКАТА ПЛОЧА – ДИЛЕМИ И ИНТЕРПРЕТАЦИИ

Веднаш по неговото пронаоѓање во далечната 1956 година Битолскиот натпис го привлекол вниманието на научната јавност и станал објект на неколку обиди за реконструкција и толкување.¹ Овој епиграфски споменик претставува камена плоча претставувана со различен размер 80 / 96 / 26 см.² или 58 / 92 / 15 см.³ (?!) мошне оштетена, на која може да се прочита следното:

1.аемъ и дѣлаемъ ѿваном самодръжцемъ българьско...
2. ...омошѣж и молитвамѣ прѣстыа владѣица нашеа ѿца ѿ в...
3. ...хпенѣе ѿв ѿ врѣховънюю апѣлъ съ же градъ дѣланъ быст...
4. ...ѣж... и на спсение ѿ на жизнь Българомъ начатъ же і...
5. градъ с...и..ола мѣа ок...вра въ к. коньчѣ же са мѣа...
6. ...ис.....ыстѣ Българинъ родомъ оу...
7. ...к.....благовѣрноу сынъ ѿрона с.....
8.ръжавьнаго іаже і развѣсте
9.лѣа кде же възато бы за.....
10.фод съ же в... црѣ ра.....
11.в.. лѣ... отъ створ...а мира
12.моу исходащюу.

Постојат различни мислења во однос на оригиналниот размер што го имал натписот и на големината на делот што недостасува. Според Владимир Мошин натписот бил расположен на две соседни плочи, при што на левата каде што се наоѓал почетокот на натписот имало уште 10 – 13 редови.⁴ Јордан Заимов од своја страна смета дека од почетокот на натписот на секој ред недостасуваат само по 2 – 3 букви, а тоа го тврди како резултат на врската што ја прави меѓу редови 1 - 3.⁵ Тука тој не е

¹За текстот на натписот и понудените реконструкции види: Владимир Мошин, Битољска плоча из 1017 године, *Македонски јазик*, XVII, 1966, 51 – 61; Јордан Заимов, Битолски надпис на Иван Владислав самодържец български, старобългарски паметник от 1015 – 1016 г., БАН, София 1970, Horace Lunt, Review of "Bitoljski Nadpis" na Ivan Vladislav Samodurzhets Bulgarski: Starobulgarski Pаметnik от 1015-1016 and Vasilka Zaimova, *Slavic Review*, vol. 31, no. 2 (Jun., 1972), 499. Понатаму ќе ги давам реконструкциите на Владимир Мошин (52), и Јордан Заимов (33, 34).
²Мошин, Битољска плоча, 51.
³Мошин, Битољска плоча, 51.
⁴Мошин, Битољска плоча, 51.

⁵Мошин, Битољска плоча, 51, тоа може да се утврди од сигурната реконструкција на првите три реда, Истиот, Уште за Битолската плоча од 1017 година, *Историја*, 7/2 (1971), 255, 256, Вера Стојчева-Антиќ, Битолската плоча важен епиграфски споменик од почетокот на XI век, *Развиток*, 17/6, Битола, 1979, 598.

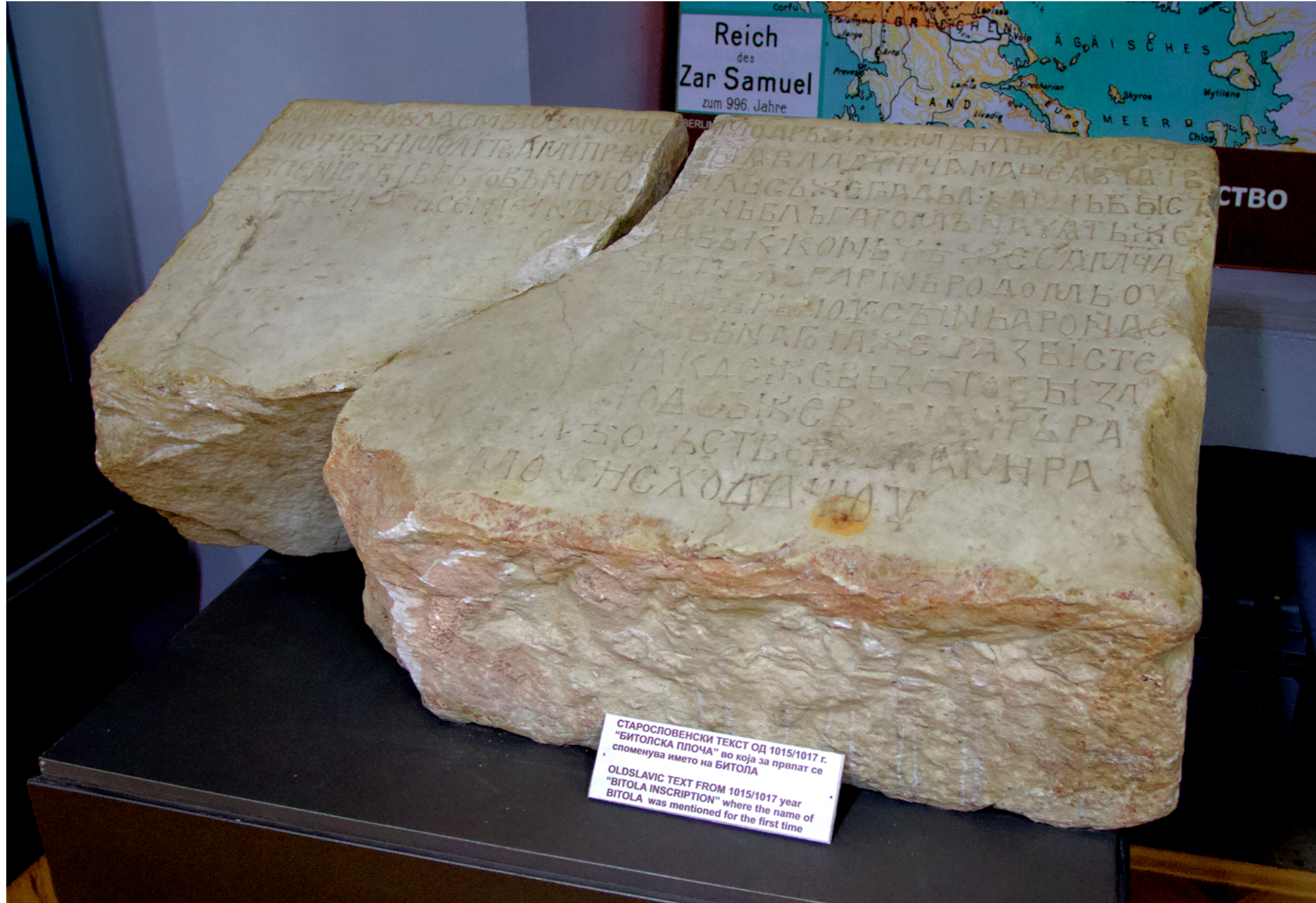
⁶Неговото мислење е подржано и од Александър Милев, Јордан Заимов, Битолски надпис на Иван Владислав самодържец български, *Историческ Преглед*, 1971, кн. 2, 128

weitere Sekundärliteratur

1.аємъ и дѣлаемъ ѿѡаном самодръжъцемъ блѣгарьско...
2. ...омощіѡ и молитвамѣ прѣсѣтыѡ владѣица нашеѡ бѣца ѿ в...
3. ...жпеніе ѿ вѣ и врѣховънюю аплъ съ же градъ дѣлань быст...
4. ...ѣж.... и на спсєниє ѿ на жизнь блѣгаромъ начатъ же і...
5. градъ с.....и..ола мѣца ок...вра въ кѣ. коньчѣ же сѡ мѣца...
6. ...ис.....ыстѣ блѣгарінь родомъ оу...
7. ...к.....благовѣрноу сынь ѡрона с.....
8.ръжавьнаго гажє і разбѣсте
9.лїа кде же възато бы зл.....
10.фодъ съ же в... црѣ ра.....
11.в.. лѣ... отъ створ...а мира
12.моу исходащюу.

Transkription St. Stojkov

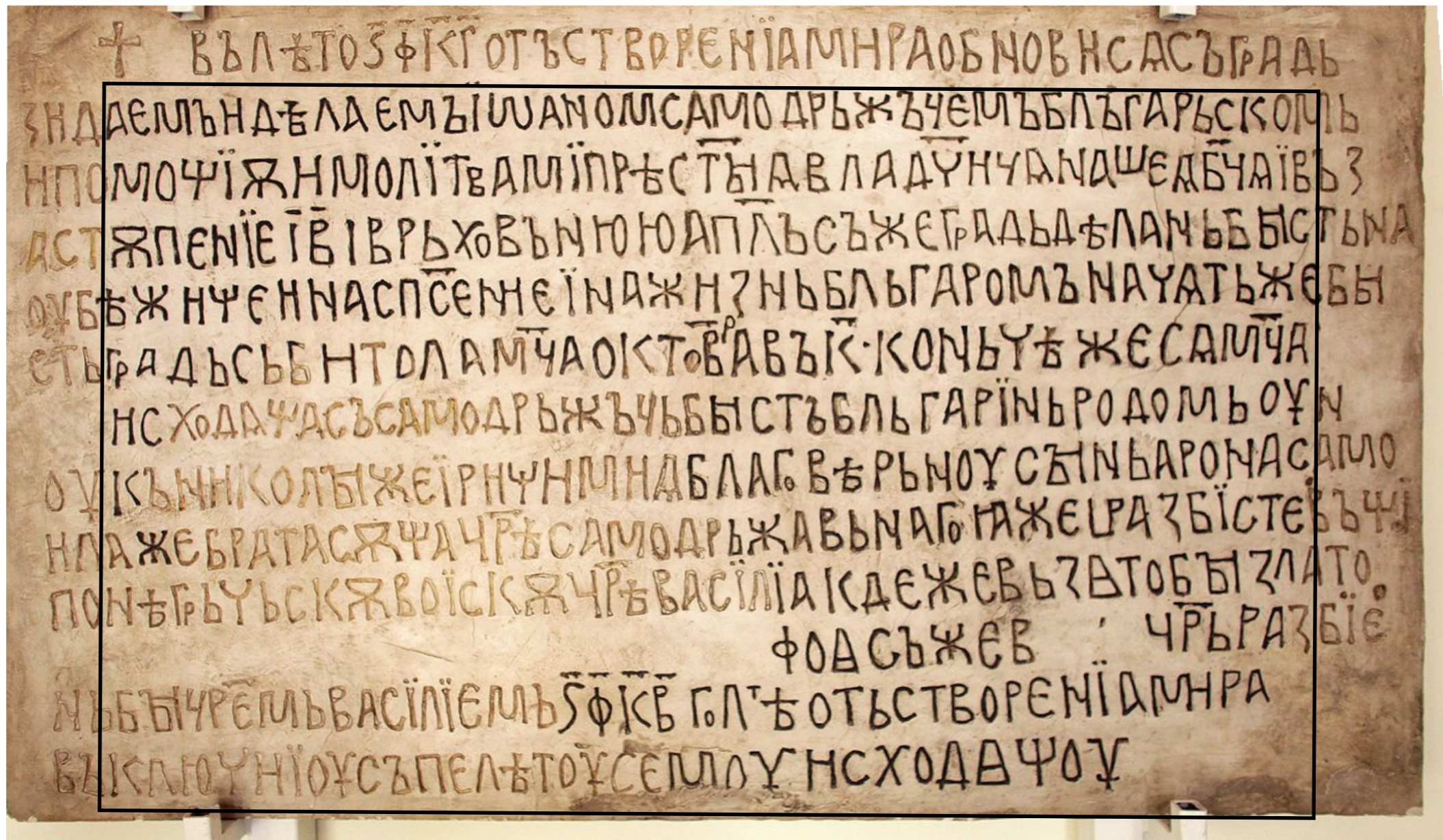
3. Was der Stein erzahlt

Nationalmuseum Sofia

✠ ВЪЛѢТОСѢКѢ ОТЪСТВОРЕНІАМНРА ОБНОВНСАСЪГРДЬ
ЗНАДЕМЪНАДЕЛАЕМЪІШАНОМСАМОДРЪЖЪЧЕМЪБЛЪГАРЬСКОМЪ
НПОМОЩІЯНМОЛІТВАМІПРѢСТѢНАВЛАДУНУАНАШЕДБЧАІВЪЗ
АСТЯПЕНІЕІВІВРЪХОВЪНЮЮАПЛЬСЪЖЕГРДЬАФЛАЧЪБІСТЪНА
ОУБЪЖНУЕННАСПСЕМНЕІНАЖНЪНЪБЛЪГАРОМЪНАУАТЪЖЕБЫ
СТЪГРДЬСЪБНТОЛАМЧАОКТОВЪВЪКЪКОНЪУЪЖЕСАМЧА
НСХОДАЧАСЪСАМОДРЪЖЪЧЪБЫСТЪБЛЪГАРІНЪРОДОМЪОУН
ОУКЪНКОЛЫЖЕІРНУНМНАБЛАГОВЪРЪНОУСЪНЪАРОНАСАМО
НЛАЖЕБРАТАСЪЖУАЧРѢСАМОДРЪЖАВЪНАГОТЪЖЕПРАЗБІСТЕВЪЩІ
ПОНЪГРЪУЪСКЪЖВОІСКЪЖЧРѢВАСІЛІАКДЕЖЕВЪЗВТОБЫЗЛАТО
ФОАСЪЖЕВ ЧРЪРАЗБІЕ
НЪБЫЧРЕМЪВАСІЛІЕМЪСѢКЪ ГЛѢОТЪСТВОРЕНІАМНРА
ВЪКЛОУНІОУСЪПЕЛѢТОУСЕМОУНСХОДАЧОУ

ΖΑΙΜΟΝ Sofia

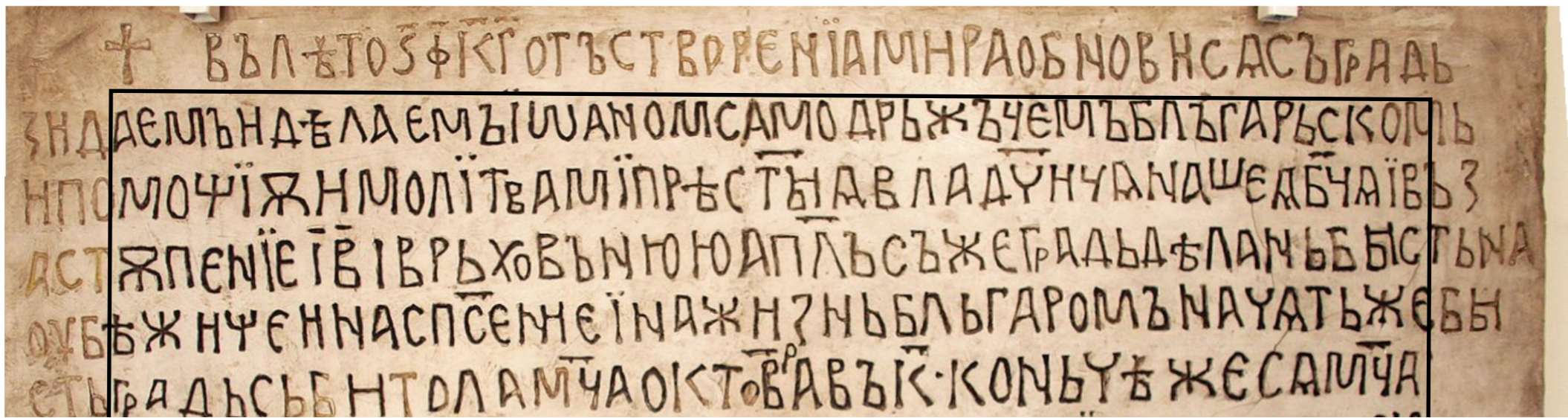

Original-Inschrift

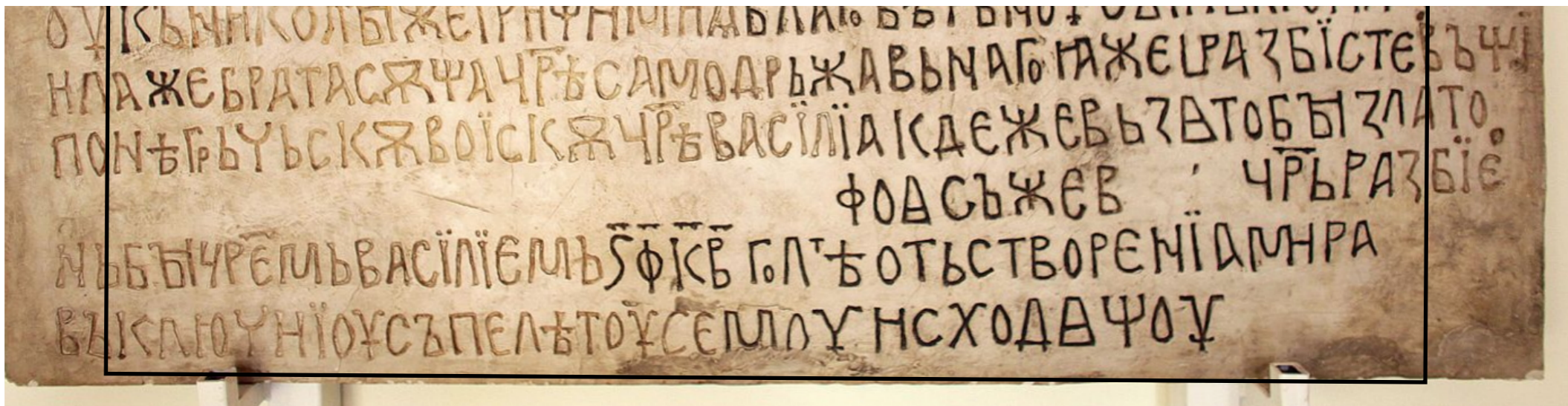
erhaltene Inschrift

ΖΑΙΜΟΝ Sofia

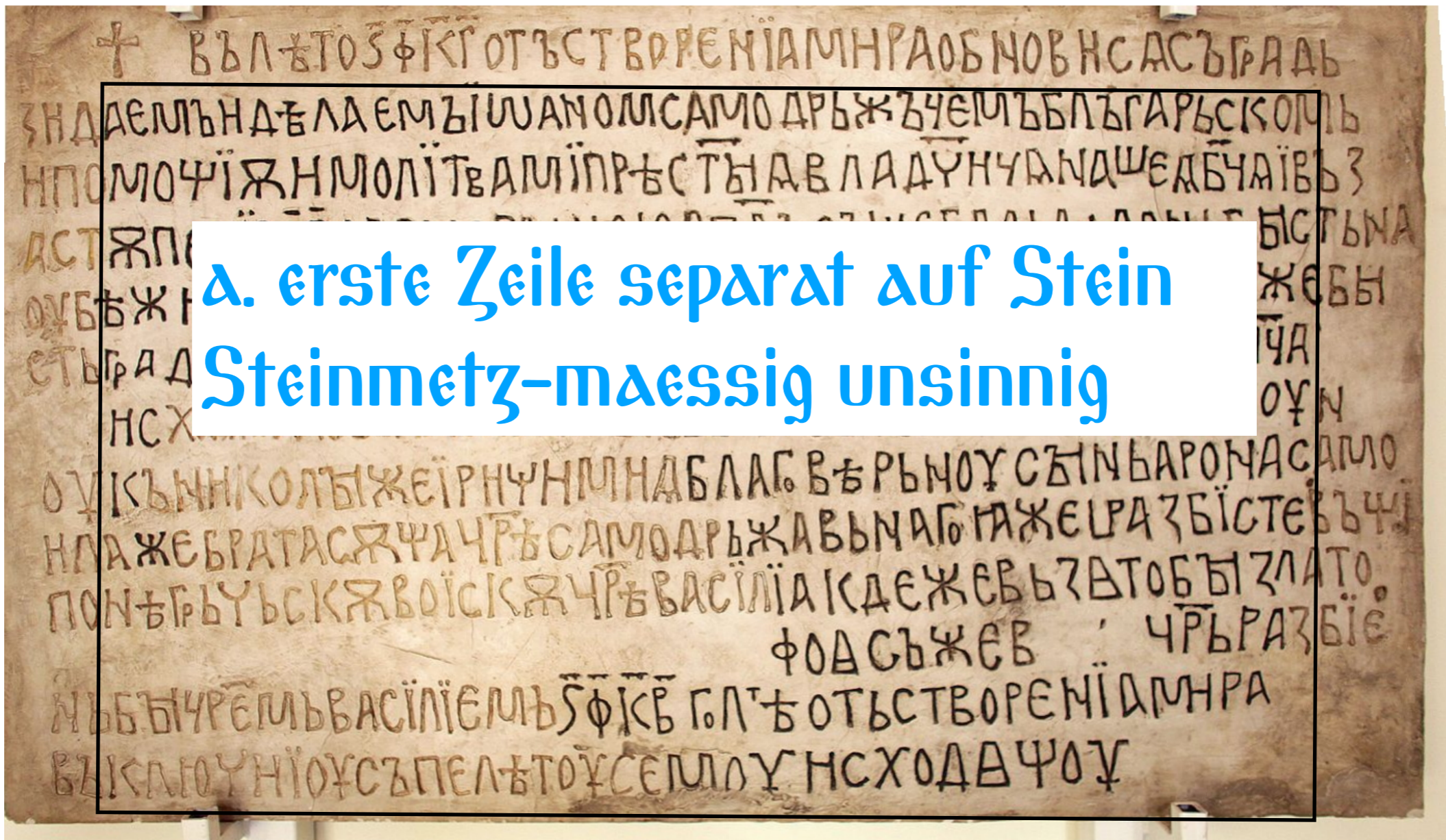
Zeigen: Rekonstruktion unplausibel & unmöglich

Original-Inschrift

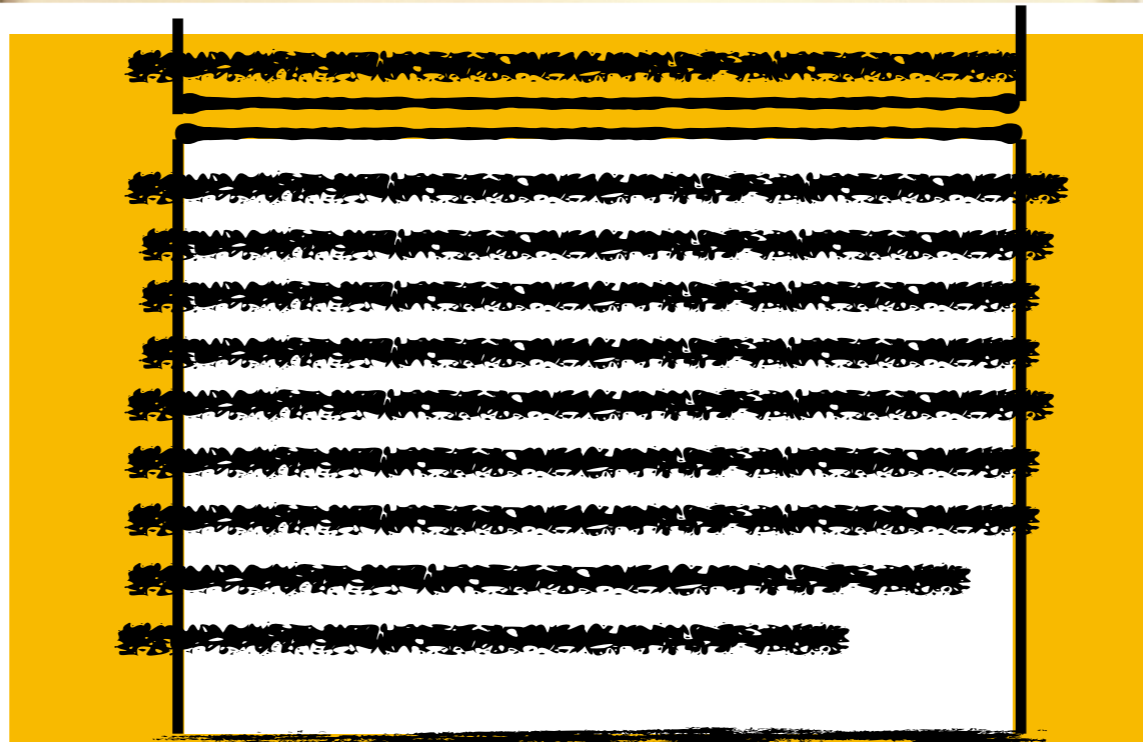
erhaltene Inschrift

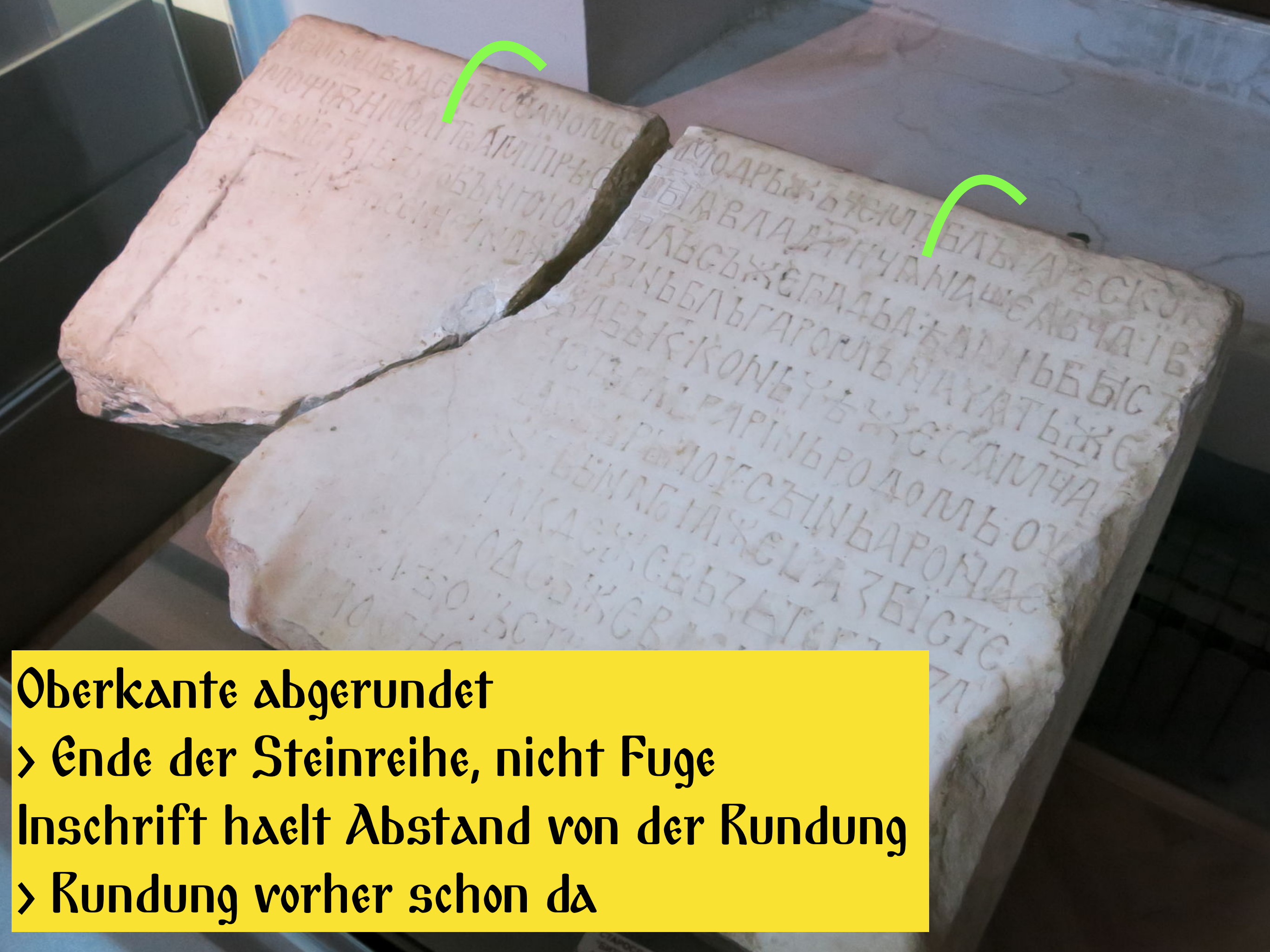
а. erste Zeile separat auf Stein
Steinmetz-maessig unsinnig

ΖΑΙΜΟΝ

а. Obere Kante abgerundet

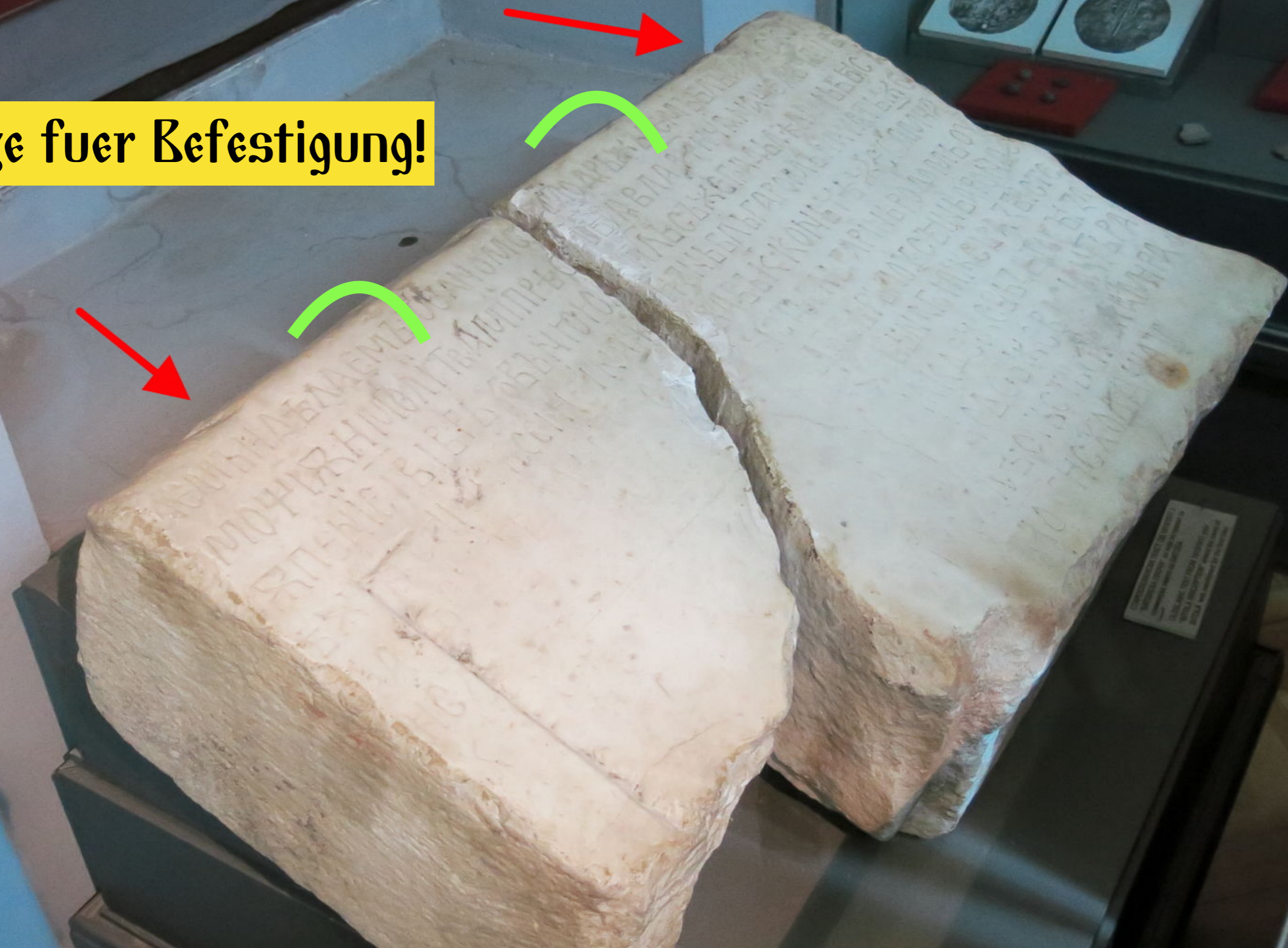
› Riesen-Abstand zw. den Zeilen waere Folge

Oberkante abgerundet
› Ende der Steinreihe, nicht Fuge
Inschrift haelt Abstand von der Rundung
› Rundung vorher schon da

gliche Hoflithogr.
Капта Ха
Kingdom of

Schlitzte fuer Befestigung!

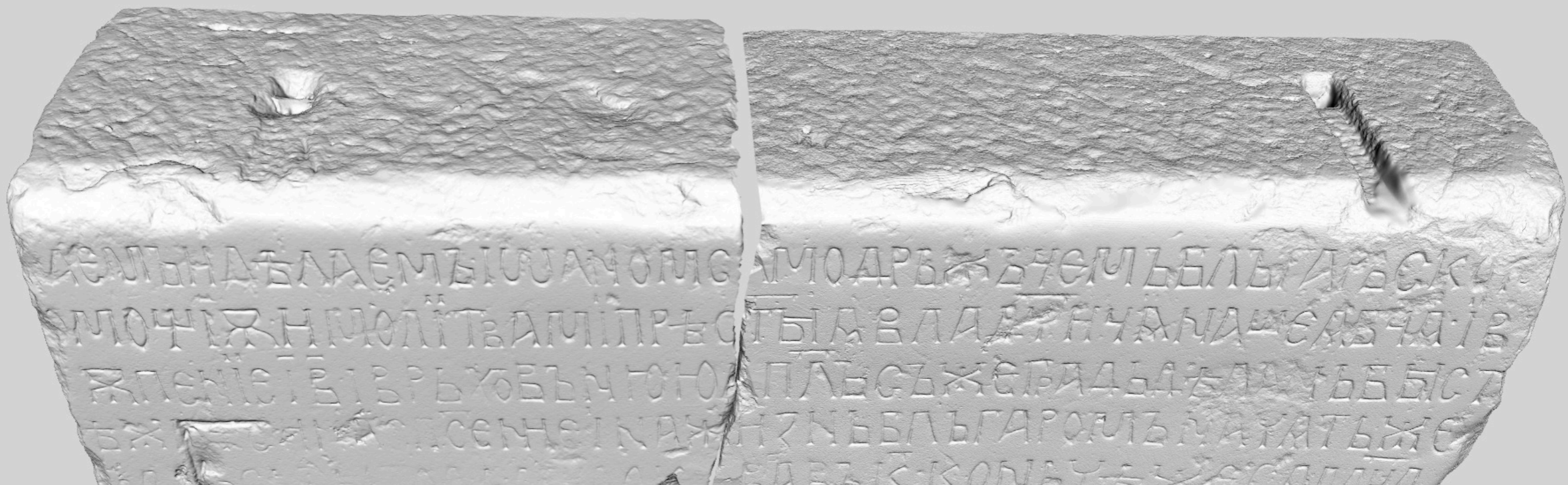

b. Die Oberseite: Haltevorrichtungen

Oberseite

› war mal befestigt an Wand / Mauer
griechisch-roemische Zeit?

ΚΑΛΥΝΑΒΛΑΣΜΥΙΩΑΝΟΜΙΣ ΑΜΟΑΡΒΖΖΕΜΥΒΛΥΔΑΣΚΟ
ΜΟΤΙΖΗΜΟΛΙΤΒΑΜΠΡΕΟΤΥΔΑΒΛΑΔΗΝΥΑΝΑΔΕΑΒΥΡΑΙΒ
ΖΠΕΝΙΕΙΒΙΒΡΥΚΟΒΥΜΓΟΝΟΑΠΛΕΣΖΕΒΑΔΑΔΑΥΒΒΙΣΔ
ΒΖ... ΣΕΝΙΣΙΝΑΖΗΖΝΥΒΛΥΓΑΡΟΜΥΜΑΥΑΤΥΖΕ
... ΔΑΒΖΚΚΟΝΑΥΕ... ΣΑΠΛΑ

Filerimos, Rhodes

c. Rechte Seite

alte Einbuchtungen, glatt
andere Farbe
keine Beschädigungen;
vorh. vor Beschriftung!

glatt,
gesägt

grob

Small white label with text at the bottom of the stone, likely providing identification or provenance information.

...ДВЛАЕМЫОСЛНОМС
...ЗНМОЛІТВАМІПРЬС
...ВІВРЬСБЪМГОЮ
...СЕНЕІНДЯ

...МОДРЬЖЪЧЕМЪБЛЪАРЪСКУ
...БІАВЛАДЪНЧАНДШЕАВЧАІВ
...ПЛЕСЪЖЕ
...ЗНШЕАЛГАРОУЛЪНАУАТЬЖЕ
...ВАВЪКЪКОНЪУЪЖЕСАМІЧА

...ІАКАСЪСРЪЗЪТАГЪІЗЛ
...ІОДСЪЖЕВІАМЪРА
...ІАБОІСТЬСЪІАМНРА
...МОСНХОДАШОУ

evtl. Beschädigungen hier,

aber nicht mehr als 1/2 Buchstabe

keine Beschädigungen hier

d. Linke Seite

Reich
des
ir Samuel
zum 996. Jahre

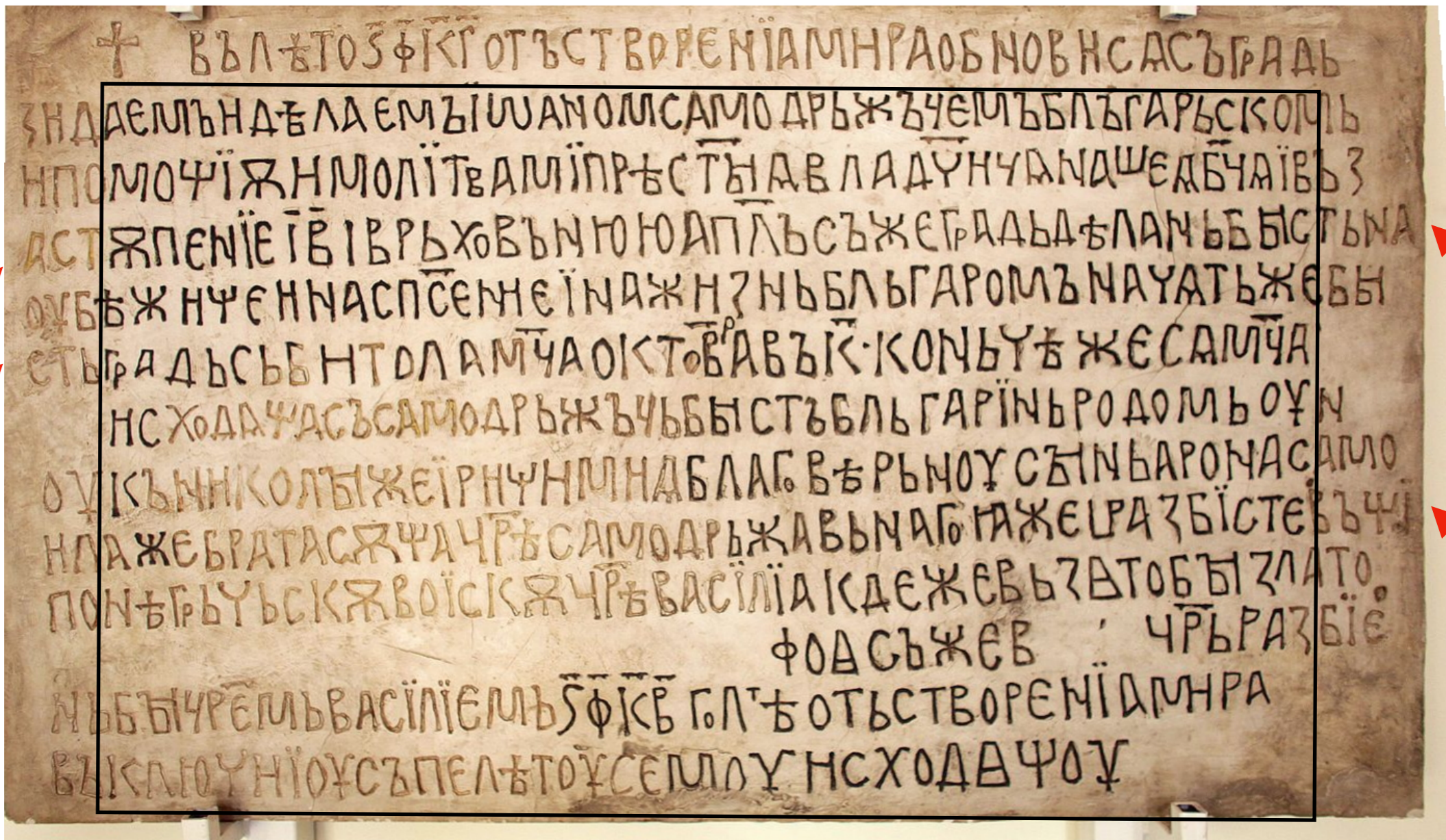
glatt,
gesägt

СТАРОСЛОВЕНСКИ ТЕКСТ ОД 1015/1017 г.
"БИТОЛСКА ПЛОЧА" во која за првпат се
споменува името на БИТОЛА
OLDSLAVIC TEXT FROM 1015/1017 year
"BITOLA INSCRIPTION" where the name of
BITOLA was mentioned for the first time

1
2
3
4
5
6
7

СЕМЬНАДЕСАТЫИ СЛОВО
МОЩИИ И МОЛІТВАМИ ПРЪ
ЖПЕНІЕ ТВОРЬ УОВЪНГО
БЪ ТЕМІИ ПСЕИНА
ДА
НС

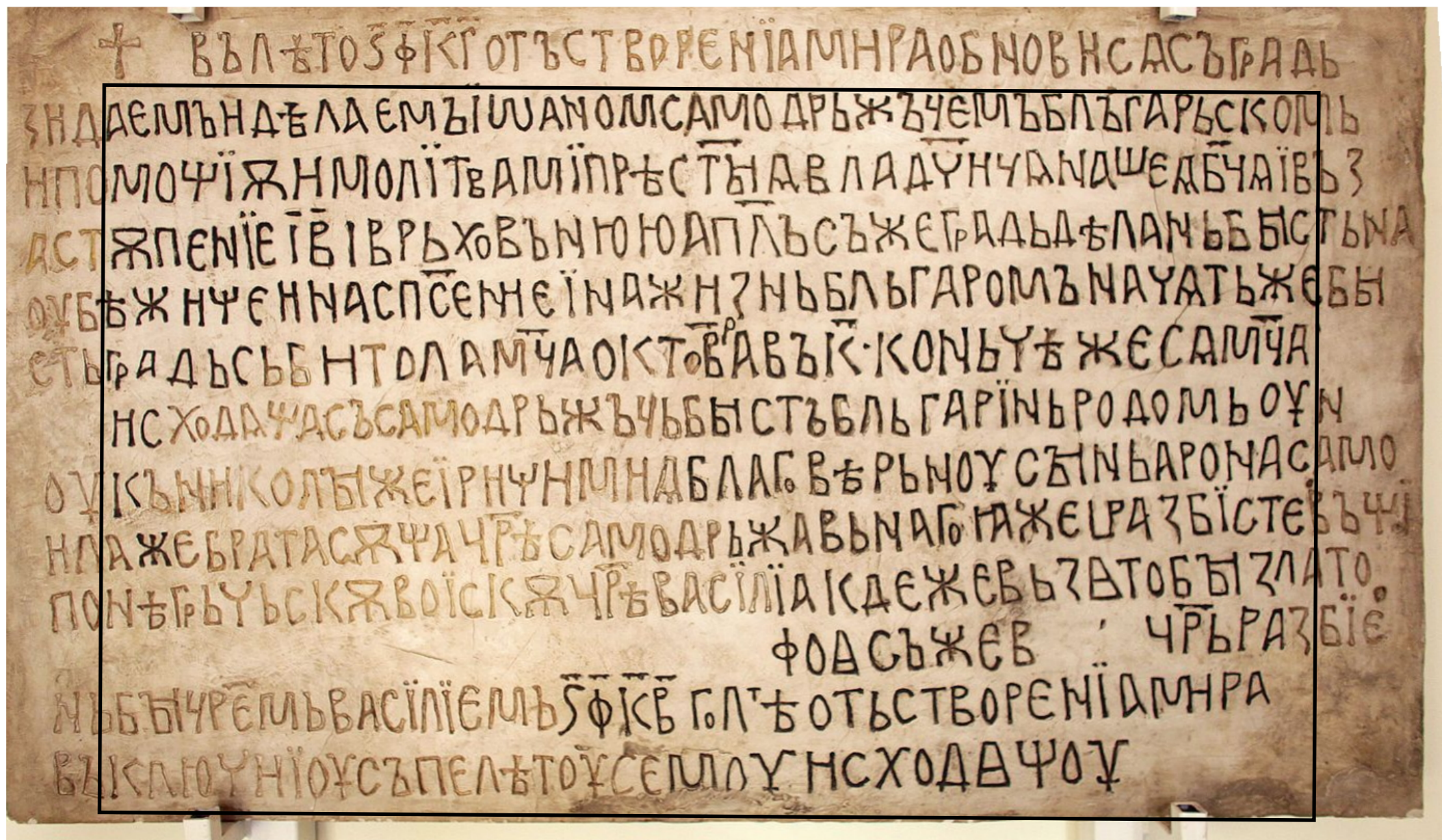
leichte Beschädigungen hier,
aber max. 1 Buchstabe

е. Zum Vergleich

bis zu drei Buchstaben
- voellig unmoeiglich!

Lunt, Review of Zaimov:

Slavic Review vol. 31, 2,
Cambridge 1972, p. 499

“The text clearly must
have spilled over to a lost
block on the left, and to one
or more blocks at the top.”

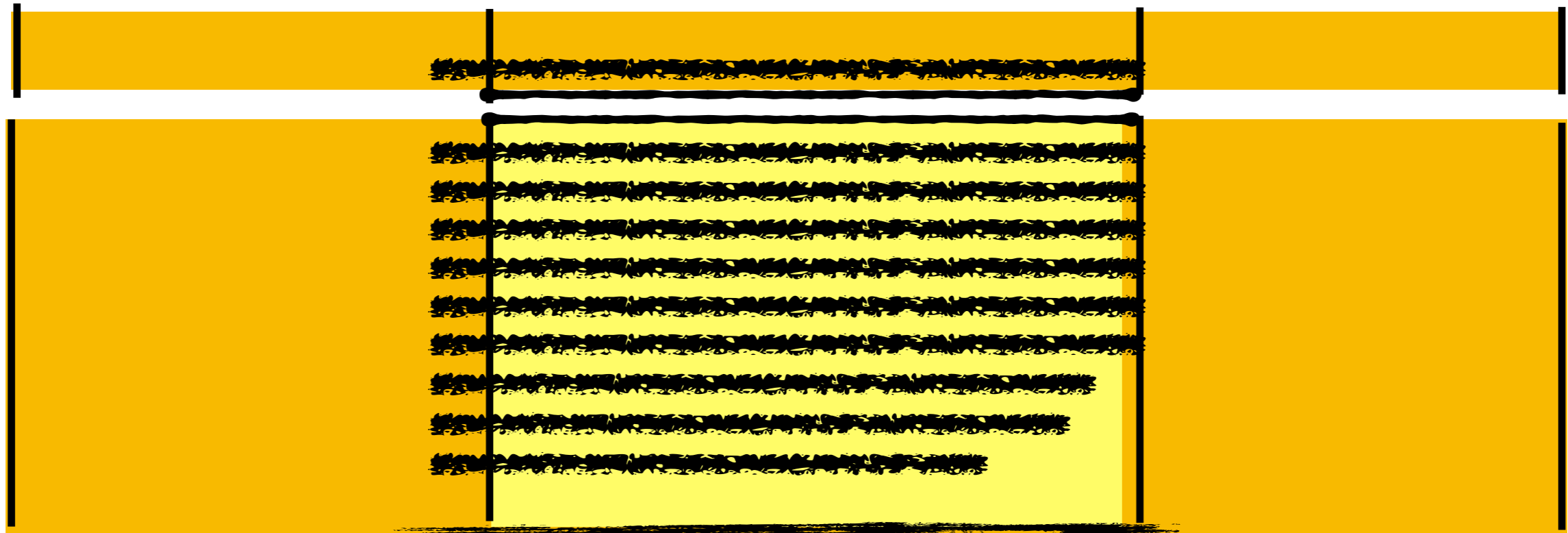
Kopie in Ključ = Kleidionpaß bei Petrič (BG) am Velasica-Geb.
(Schlacht 1014, Samuel geschlagen; †; 1018 Ende I. Bulg. Reich)

† ВЪАѢТОСѢ СТВОРЕНІАМНІРАОБНОВНЕ ХЪБЕТАВ
ЗНАДЕЛЪНАДЕЛАЕМЪ ИОАННОСАМОАРЪЖЪУЕМЪБЪЛЪГАРЪСКОМЪ
ПОМОУІЖИМОЛІТВАМ ПРЪСТЫАВЛАДУНЧО.НОЩЕДЪБЪАІВЪЗ
СТЪПЕНІЕІВІВРЪХОВЪНОГОАГІЛЬСЪЖЕБРАДЪМЪЛАНЬБЪБІСТЪНА
УБЪЖИУЕННАСПСЕНІЕІНАЖИ?НЪБЪЛЪГАРОМЪНАУАІЪЖЪБІ
ТЪРАДЪСЪБЪІТОЛЪМІЧЛОКЪТЪВЪЗЪКЪКОНЪУЪ КЕСАМУА
НЕСХОДЪАСЪСАМОАРЪЖЪБЪБІСТЪБЪЛЪГАРІНЕРДОМЪОУН
УКЪМІКОДЪЖЕІРНУНІНАДЪЛАБЪВЪРЪНОУСЪБІНЪАРОНАСАМО
НАЖЕБРАТЪСЪУАЧРЪСАДЪ ОДЪКАВЪМАМОАЖЕІРАЗЪБІСТЕВЪУ
ПОНЪВЪУВЪСКЪЖЪОІСКЪЖЪУВЪВАСІМІАКДЕЖЕБЪЗЪВЪГОСЪІЗЛАТО
НЪБЪУРЕМЪВАСІНІЕМЪБЪФІКЪІАБАЪОТЪСТВОРЕНІАМНІ
УІСАМО. НІОХЪЗЪПЕЛЪТОУСЕМОУНЕСХОДЪАУОУ

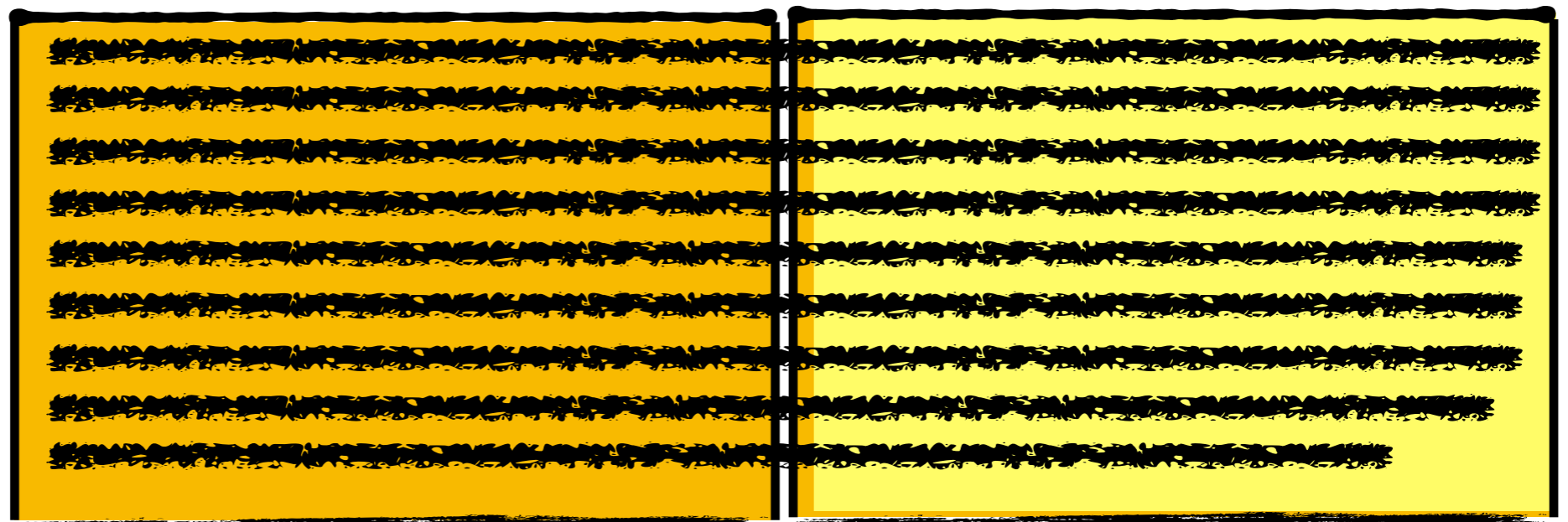
(Grenzgebiet BG – MK – GR)

Fazit: Rekonstruktion der Inschrift

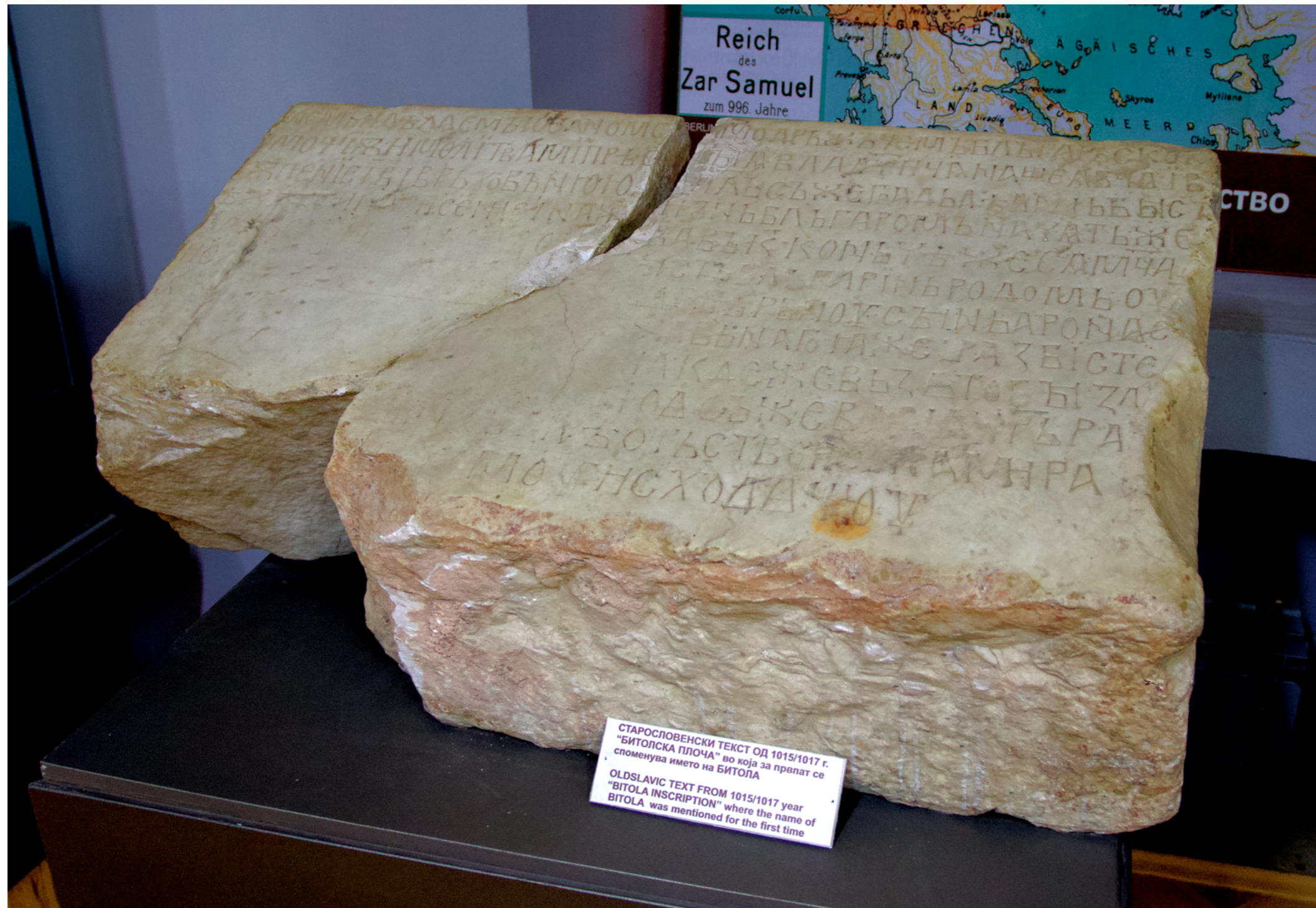
nicht so:

sondern so:

4.1 Datierung der Inschrift

Datierung der Inschrift

Übersetzung der Inschrift:

[1015]

† Im Jahre 6523 seit der Erschaffung der Welt wurde diese Festung
wieder instandgesetzt,
1 gemauert und ausgeführt von Ioan, dem bulgarischen Selbstherrscher,
2 mit der Hilfe und den Gebeten unserer allerheiligsten Herrin Mutter
Gottes und um den
3 Schutz der 12 und der beiden obersten Apostel zu erhalten. Diese Fest-
ung wurde ausgerüstet für
4 Zuflucht, für Rettung und für das Leben der Bulgaren. Begonnen wurde
5 diese Festung Bitola am 20. Tag des Monats Oktober und beendet am
Ende des Monats...
6 ... Dieser Selbstherrscher war Bulgare von Geburt
7 Enkel von Nikola und Ripsimia den rechtgläubigen, Sohn, von Aron
dem Bruder von
8 Samuel, Zar selbstherrschend, welche beide zerschlugen in
9 Štipon das griechische Heer von Zar Basilios, wo genommen wurde Gold...
10 Dieser aber..... Zar geschlagen
11 wurde vom Zaren Basilios im Jahre 6522 seit der Erschaffung der Welt
12 in Ključ und starb im ausgehenden Sommer desselben Jahres

[1014]

Datierung der Inschrift

“... it is particularly important to date the Bitolja inscription as accurately as possible. [...]

Everything thus turns on the almost completely obliterated date in line 11, which Zaimov gives as 6522 (= 1013-1014), and especially on the value of its second numeral.”

Robert Mathiesen, *The Importance of the Bitolja Inscription for Cyrillic Paleography*. (SEEJ 21, 1977, 1, 2)

Datierung der Inschrift

One basic point: Mošin clearly records the fact that the date he confidently reconstructs as 6522 (1014) has been worn away ("datata e izližana"; p. 39 in *Slovenska pisemnost*, ed. P. Ilievski, Ohrid, 1966). Indeed it does not show up in any published photographs (note that the Zaimovs' plate 2 has been doctored in an unspecified manner, and plate 3 is frankly a drawing), nor is it found in a latex mold made by Professor Ihor Ševčenko of Dumbarton Oaks. Assuming that this spot does contain a date, one can grant the 6 and the final 2, and a vertical line with a partial crosspiece that could be Φ (500) but looks much more like Ψ (700), and is followed by a space wide enough even for M (40). If one then conjectures the numbers as 6742, the date would be 1234. This fits beautifully with the orthography and language, and it identifies Ivan as Asen II, who gained power over Macedonia in 1230. Yet it also demolishes the intricate historical explanations elaborated by the Zaimovs and generally diminishes the light that this inscription allegedly throws on an obscure period of Macedonian and Bulgarian history. The crucial questions remain open.

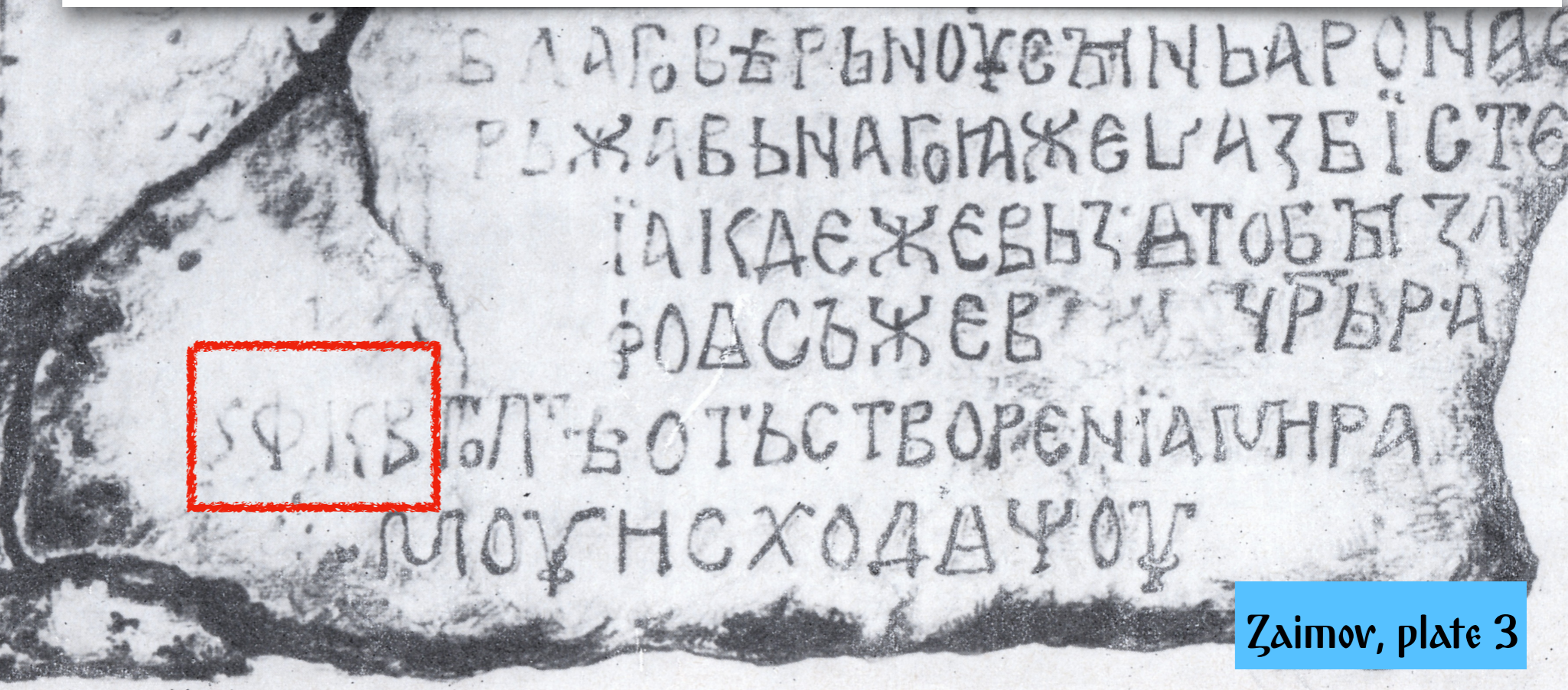
HORACE G. LUNT
Harvard University

[6522 = 1014]

ΣΦΚΒ

One basic point: Mošin clearly records the fact that the date he confidently reconstructs as 6522 (1014) has been worn away ("datata e izlizana"; p. 39 in *Slovenska pisemnost*, ed. P. Ilievski, Ohrid, 1966). Indeed it does not show up in any published photographs (note that the Zaimovs' plate 2 has been doctored in an unspecified manner, and plate 3 is frankly a drawing), nor is it found in a latex mold made by Professor Ihor Sevčenko of Dumbarton Oaks. Assuming that this spot does contain a date, one can grant the 6 and the final 2, and a vertical line with a partial crosspiece that could be Φ (500) but looks much more like Ψ (700), and is followed by a space wide enough even for M (40). If one then conjectures the numbers as 6742, the date would be 1234. This fits beautifully with the orthography and language, and it identifies Ivan as Asen II, who gained power over Macedonia in 1230. Yet it also demolishes the intricate historical explanations elaborated by the Zaimovs and generally diminishes the light that this inscription allegedly throws on an obscure period of Macedonian and Bulgarian history. The crucial questions remain open.

HORACE G. LUNT
Harvard University

Zaimov, plate 3

One basic point: Mošin clearly records the fact that the date he confidently reconstructs as 6522 (1014) has been worn away (“datata e izližana”; p. 39 in *Slovenska pisemnost*, ed. P. Ilievski, Ohrid, 1966). Indeed it does not show up in any published photographs (note that the Zaimovs’ plate 2 has been doctored in an unspecified manner, and plate 3 is frankly a drawing), nor is it found in a latex mold made by Professor Ihor Ševčenko of Dumbarton Oaks. Assuming that this spot does contain a date, one can grant the 6 and the final 2, and a vertical line with a partial crosspiece that could be Φ (500) but looks much more like Ψ (700), and is followed by a space wide enough even for M (40). If one then conjectures the numbers as 6742, the date would be 1234. This fits beautifully with the orthography and language, and it identifies Ivan as Asen II, who gained power over Macedonia in 1230. Yet it also demolishes the intricate historical explanations elaborated by the Zaimovs and generally diminishes the light that this inscription allegedly throws on an obscure period of Macedonian and Bulgarian history. The crucial questions remain open.

HORACE G. LUNT
Harvard University

Zaimov: SΦKB!

Lunt: SYMB?

[6522 = 1014]

[6742 = 1234]

S Φ K B

S Ψ M B

Zaimov: ΣΦΚΒ!

[6522 = 1014]

Lunt: ΣΥΜΒ?

[6742 = 1234]

mold made by Professor Ihor Ševčenko of Dumbarton Oaks. Assuming that this spot does contain a date, one can grant the 6 and the final 2, and a vertical line with a partial crosspiece that could be Φ (500) but looks much more like Ψ (700), and is followed by a space wide enough even for Μ (40). If one then conjectures the numbers as 6742, the date would be 1234. This fits beautifully with the orthography and language, and it identifies Ivan as Asen II, who gained power over Macedonia in 1230. Yet it also demolishes the intricate historical explanations elaborated by the Zaimovs and generally diminishes the light that this inscription allegedly throws on an obscure period of Macedonian and Bulgarian history. The crucial questions remain open.

HORACE G. LUNT
Harvard University

"M" nur wegen Regierungszeit von Ivan Asen II
passt aber gar nicht vom Platz her...

ΣΥΜΒ

Datum

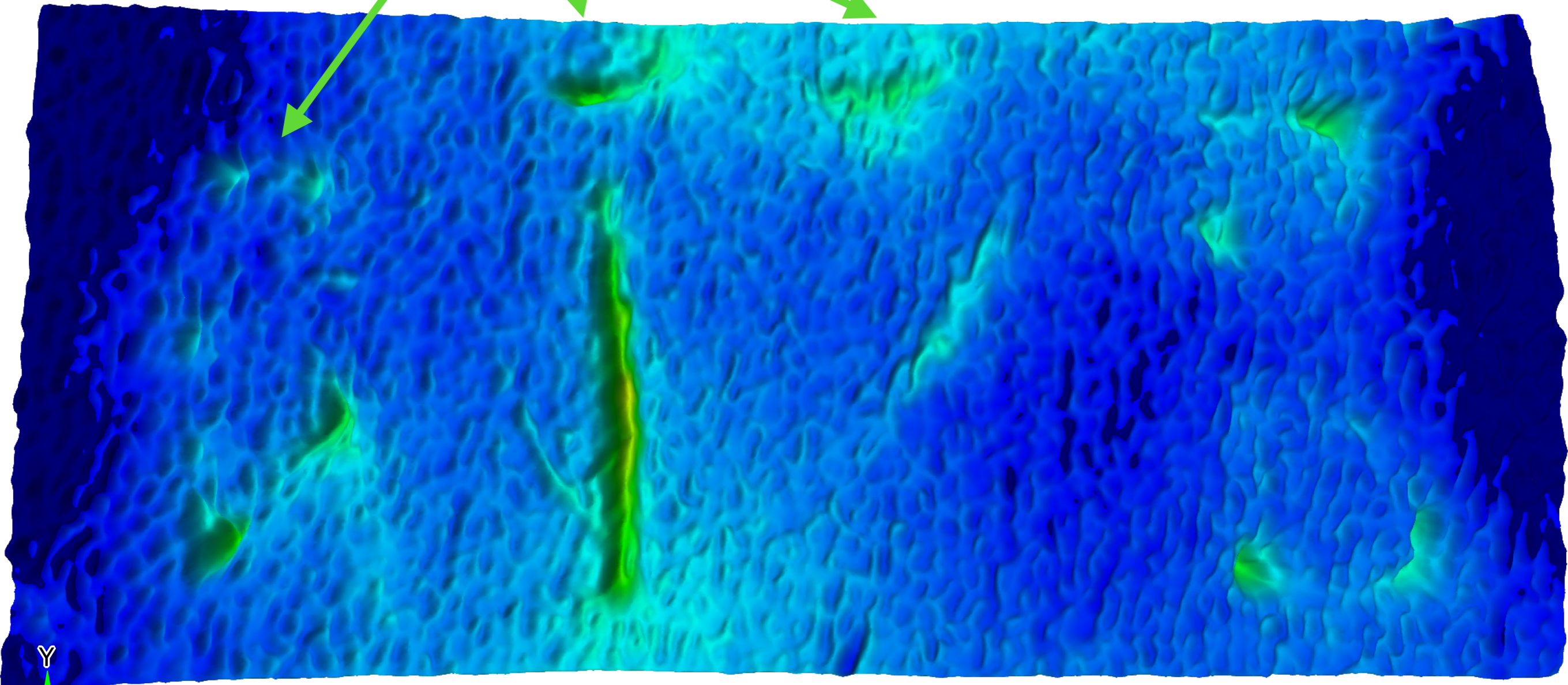
Therefore, it is particularly important to date the Bitolja inscription as accurately as possible. Unfortunately, one is hardly able to demonstrate at present that the palaeographic character of the inscription points unambiguously to the eleventh century instead of the twelfth or even the early thirteenth. Not enough is yet known about the early history of South Slavic cyrillic writing. Everything thus turns on the almost completely obliterated date in line 11, which Zaimov gives as 6522 (= 1013–1014), and especially on the value of its second numeral. The little of this numeral that can be seen on unretouched photographs might indeed be part of the cyrillic letter *f* (= 500); but, as Horace G. Lunt has pointed out, it might also be part of the cyrillic letter *ps* (= 700), in which case the Bitolja inscription would seem to be of the thirteenth century.⁴

- 4 Horace G. Lunt, [review of Zaimov], *Slavic Review*, 31 (1972), 499. Zaimov, plate 1, may be unretouched; Vladimir Mošin, “Najstarata kirilska epigrafika,” *Slovenska pismenost: 1050-godišnina na Kliment Ohridski* (Ohrid: Narodni muzej, 1966), 35–44, gives the best such photograph yet published (plate III:3). Lunt informs me that Ševčenko’s photographs exclude the possibility of the numeral being an *f* (= 500), but not being a *ps* (= 700), and may even exclude the possibility of the numeral being part of a date. The date may then have stood at the beginning of line 12.

Datum

ΤΙΤΛΟ

kein ΤΙΤΛΟ
keine Zahl

ϛ
S
Ψ
?
B

- > Zahl gesichert; wegen psi: nicht II. Jh. (67##)
- > dreistellige Zahl; 3. Stelle Zehner oder Einer?
- > Zehner: Κ, Λ; Einer: Α, Δ, Ε
- > Im Inhalt trotzdem Bezug auf II. Jh.
- > Andere Segmentation bietet sich an: **ВЪ ΛΤ[ΤΟ] ΟΤΥ ...?**

Α	Β	Γ	Δ	Ε	Σ	Ζ	Η	Θ
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Υ
10	20	30	40	50	60	70	80	90
Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω	Ц
100	200	300	400	500	600	700	800	900

Kempgen: ?

> 3. Stelle **Zehner**: Κ, Λ?

> 6720 oder 6730 > **I2I2** oder **I222**

> Ivan Assen II: Regierungszeit **I2I8**–I24I

> Nur **Λ** passt, wenn Ivan Assen II gemeint ist

> Aber: Theodor Komnenos Doukos regiert ueber Mak. seit 2016, Ivan Assen II erst ab I230 > **kein Zehner**

Α	Β	Γ	Δ	Ε	Σ	Ζ	Η	Θ
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Υ
10	20	30	40	50	60	70	80	90
Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω	Υ
100	200	300	400	500	600	700	800	900

✕ S Ψ ?
Κ? Λ?

also: ✕ S Ψ Λ?

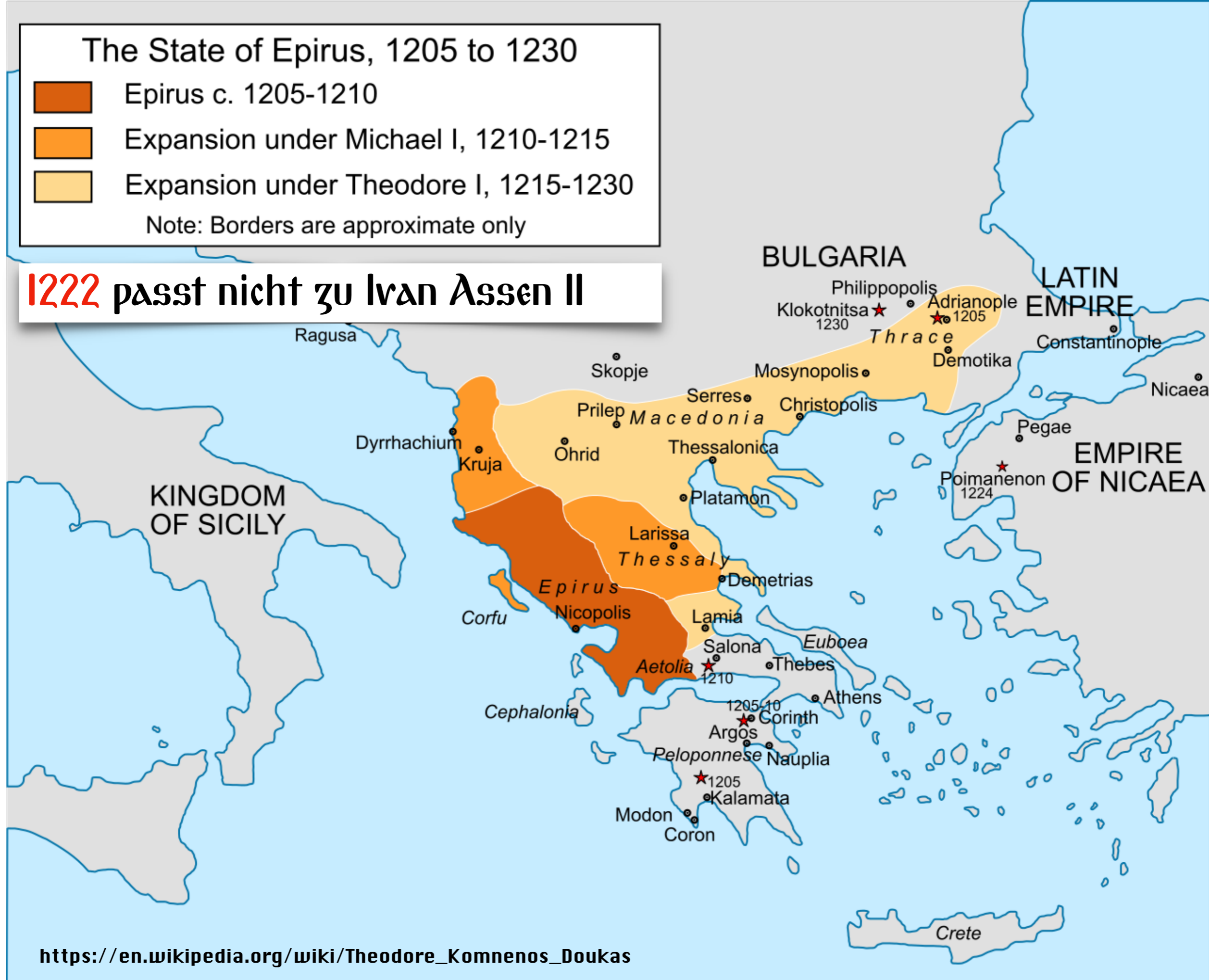

The State of Epirus, 1205 to 1230

- Epirus c. 1205-1210
- Expansion under Michael I, 1210-1215
- Expansion under Theodore I, 1215-1230

Note: Borders are approximate only

1222 passt nicht zu Ivan Assen II

- > 3. Stelle **Einer**: A, Δ, €?
- > 6701, 6704 oder 6705 > 1193, **1196** oder **1197**
- > Ivan Assen I: Regierungszeit 1190–1196, †1196
- > **A** oder **Δ** passen zu Ivan Assen I

Α	Β	Γ	Δ	Ε	Σ	Ζ	Η	Θ
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Ϙ
10	20	30	40	50	60	70	80	90
ρ	ς	τ	υ	φ	χ	ψ	ω	Ϡ
100	200	300	400	500	600	700	800	900

ϛ S Ψ ?
 A ? Δ ?

also: ϛ S Ψ A|Δ?

Fazit 4.1

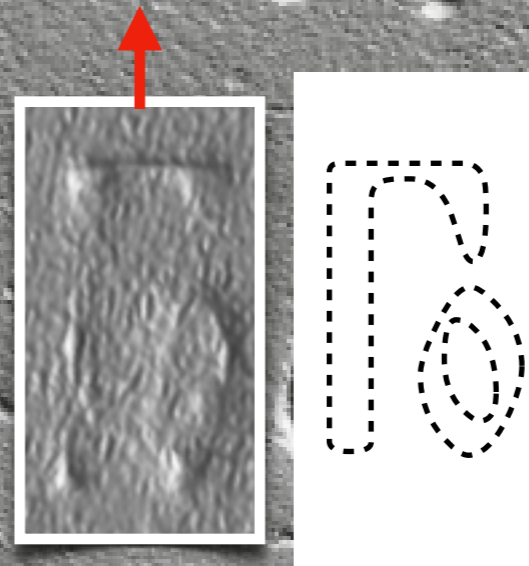
- > Zahl gesichert
- > dreistellige Zahl; 3. Stelle Einer
- > ~~Zehner: Κ, Λ (Λ = 1222)~~; Einer: Α, Δ (Α = 1193, Δ = 1196)
- > Inhalt enthält Bezug auf II. Jh. (Aron)
- > Andere Segmentation: ВЪ ΛϜ[ΤΟ] ΟΤΥ ...

Σ Ψ Δ Β Β Λ Ϝ Ο Τ

Kempgen: Ϝ Σ Ψ Δ

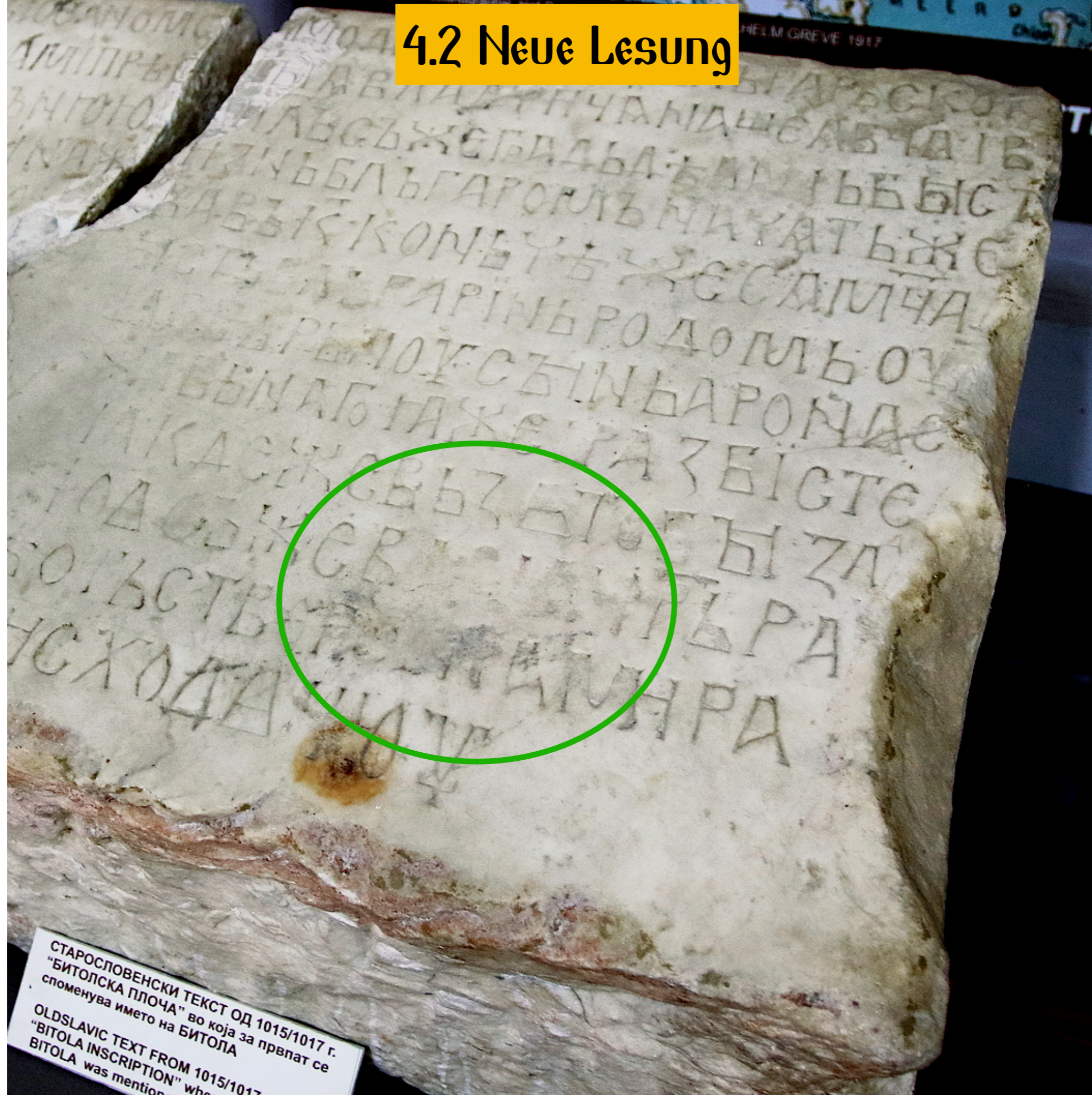
Fazit 4.1

- > Zahl gesichert
- > dreistellige Zahl; 3. Stelle Einer
- > ~~Zehner: Κ, Λ (Λ = 1222)~~; Einer: Α, Δ (Α = 1193, Δ = 1196)
- > Inhalt enthält Bezug auf 11. Jh. (Aron)
- > Γο (Zaimon) kann nicht sein

Zaimon: Γο ΛΒ[^τΑ]

4.2 Neue Lesung

СТАРОСЛОВЕНСКИ ТЕКСТ ОД 1015/1017 г.
"БИТОЛСКА ПЛОЧА" во која за првпат се
споменува името на БИТОЛА

OLDSLAVIC TEXT FROM 1015/1017
"BITOLA INSCRIPTION" where
BITOLA was mentioned

4.2 Neue Lesung

ЛѢ ОТЬ СТВОРЕНІА МИРА

Wort gut lesbar
bzw. eindeutig
rekonstruierbar

Photo

4.2 Neue Lesung

СЪ ЖЕ В ЦРЬ

Photo

Keine Hypothesen
bisher zur
Rekonstruktion!

4.2 Neue Lesung

СЪ ЖЕ В ЦРЬ

Morphologie, Syntax, Semantik:

Adjektiv, Substantiv (Name)

Ein Wort,

faengt an mit V...

4.2 Neue Lesung

СЪ ЖЕ ВАСІА ЦРЬ

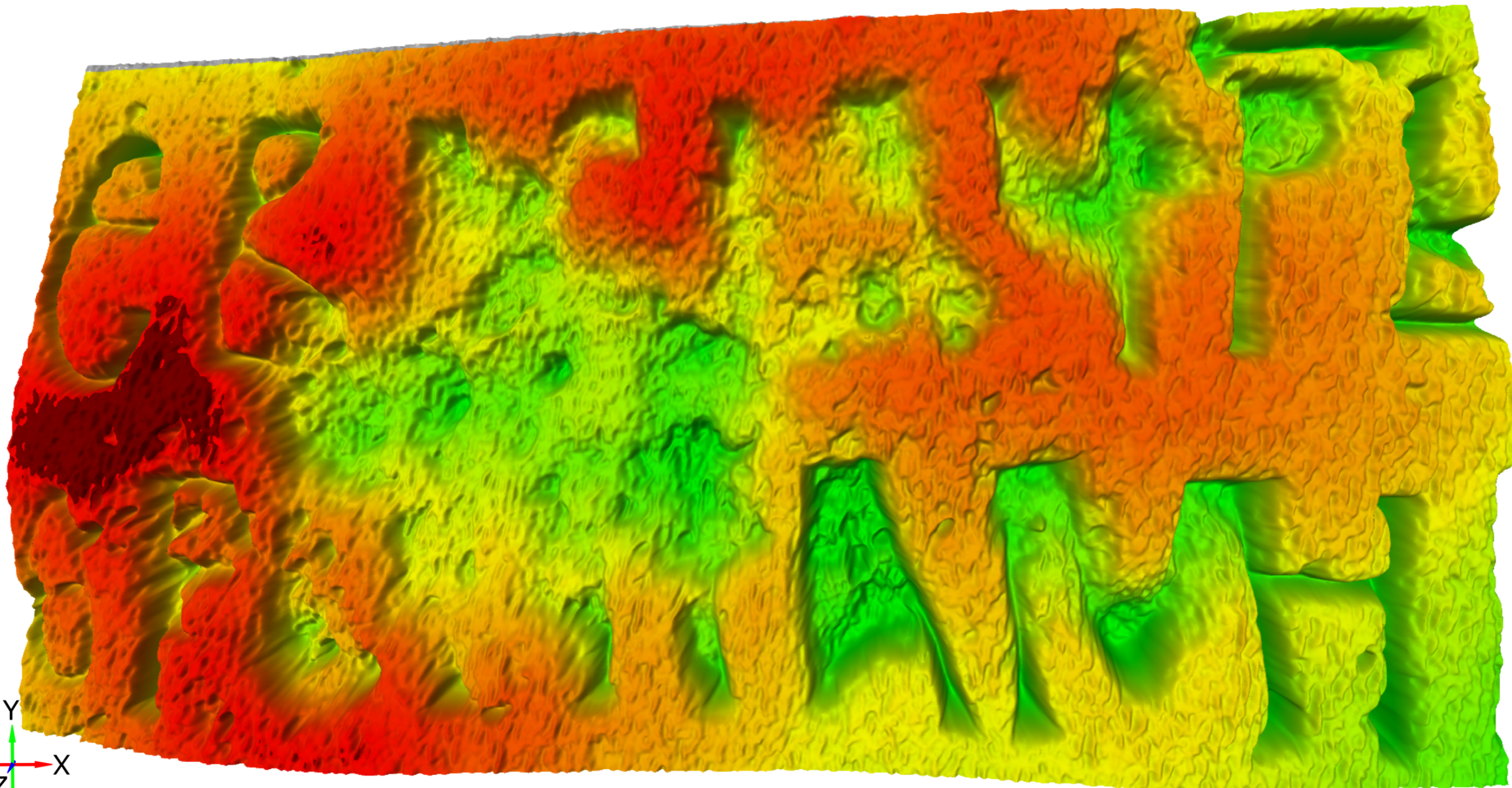
Zar 1187/88 – 1196

Titelgebrauch ab 1187

Ivan Asen I: "Seals bearing the inscription Ivan "basileus" (or emperor) of the Bulgarians were found in Constantinople and other places." (Wikipedia en: Ivan_Asen_I)

Ueberpruefung

ΒΑCΙΑ

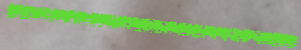
FAZIT 4.1. + 4.2

...ДѢЛАЕМЫИ ОБАНОМ...
...ЗНИМОЛІТВАМІ ПРЪ...
...ВІВРЬ ОБЪНГОЮ...
...СЕНЕІНАДЪ...

МОДРЬЖЪЧЕМЪ БЛЪГАРЪСКОУ
БЫА ВЛАДЪНЧАНА ДШЕА ВЧАІВ
ПЛЪСЪЖЕ ГРАДЪАЪАМЪ ББІСТ
НЗНЪ БЛЪГАРОМЪ НАУАТЪЖЕ
ВЛЕЪКЪ КОНЪУЪЖЕСАМЧА
ЧСТЪЕА ГАРІНЪ РОДОМЪ ОУ
ЛАБЪРЪМОУСЪНЪАРОНАС
ЖЕБЪНАГО... БІСТЕ
ТАКАСЪЖЕ СВЪЕТЪЕ БІЗЛ
РОДОСЪЖЕ СВЪЕТЪЕ РА
БОЛЪСТВО... РАМНРА
МОУСЪХОДА ЧОУ

Jahreszahl

Name / Titel

FAZIT 4.1. + 4.2

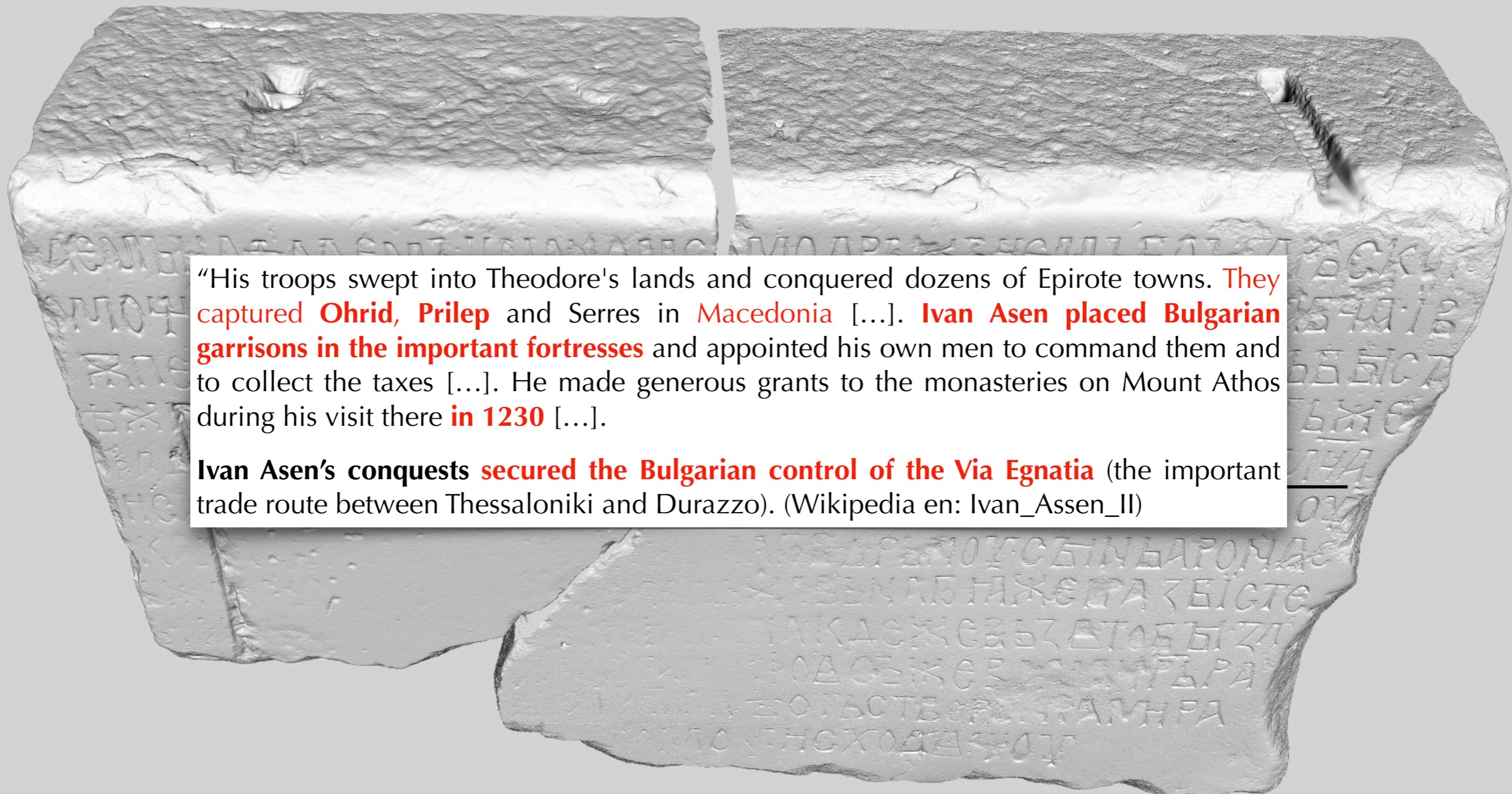
Jahreszahl dreistellig: ⚡SYД = 1196 > Ivan Asen I (Sterbedatum)

Name/Titel: VASIL CAR'
= Ivan Asen I.

СТАРОСЛОВЕНСКИ ТЕКСТ ОД 1015/1017 г.
"БИТОЛСКА ПЛОЧА" во која за првпат се
споменува името на БИТОЛА
OLDSLAVIC TEXT FROM 1015/1017
"BITOLA INSCRIPTION" who
BITOLA was mention

Datierung Inschrift

- > Inschrift \geq **1196** (wenn sie am Ende auf Tod von Ivan Asen I. Bezug nimmt);
- > "**1230/31**" [nach Schlacht Klokotnitsa, 9.3.1230], durch **Ivan Asen II.**, der Maked. von Theodor zurueckgewinnt und befestigt.

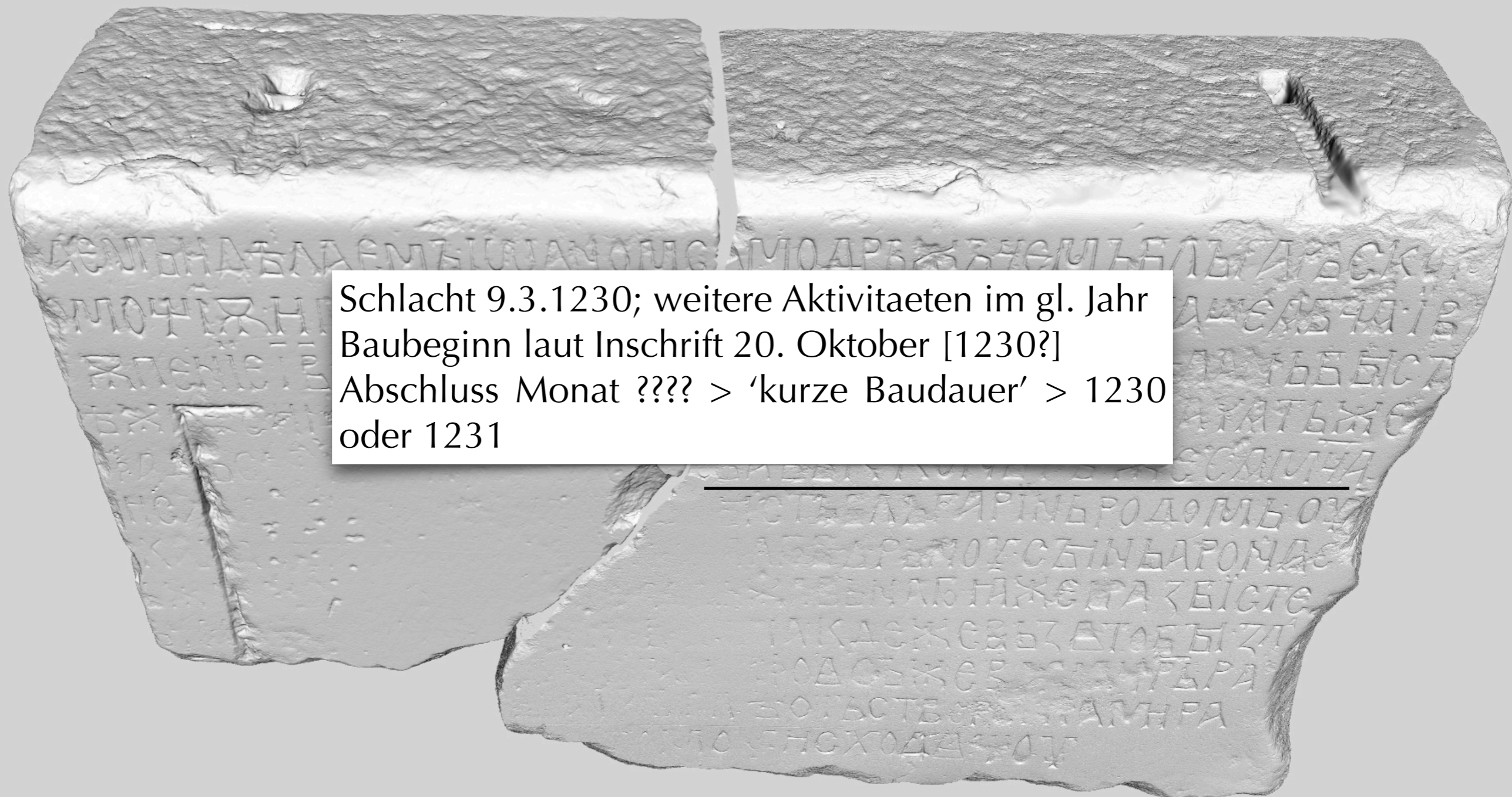

"His troops swept into Theodore's lands and conquered dozens of Epirote towns. They captured **Ohrid, Prilep** and Serres in **Macedonia** [...]. **Ivan Asen placed Bulgarian garrisons in the important fortresses** and appointed his own men to command them and to collect the taxes [...]. He made generous grants to the monasteries on Mount Athos during his visit there **in 1230** [...].

Ivan Asen's conquests secured the Bulgarian control of the Via Egnatia (the important trade route between Thessaloniki and Durazzo). (Wikipedia en: Ivan_Assen_II)

Datierung Inschrift

- > Inschrift \geq 1196 (wenn sie am Ende auf Tod von Ivan Asen I. Bezug nimmt);
- > "1230/31" [nach Schlacht Klokotnitsa, 9.3.1230], Ivan Asen II., der Maked. von Theodor zurueckgewinnt und befestigt.

4.2. Neue Lesungen

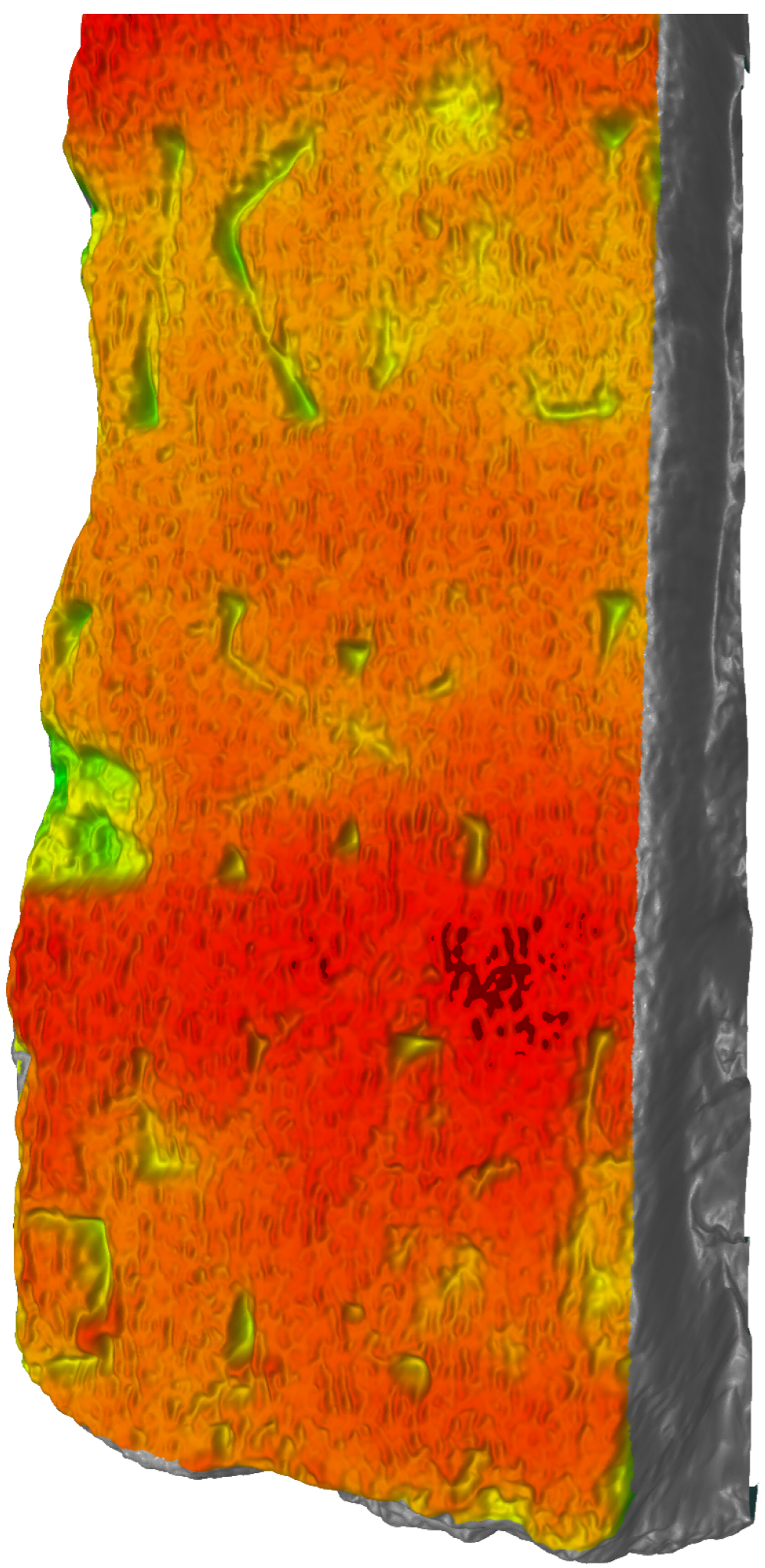
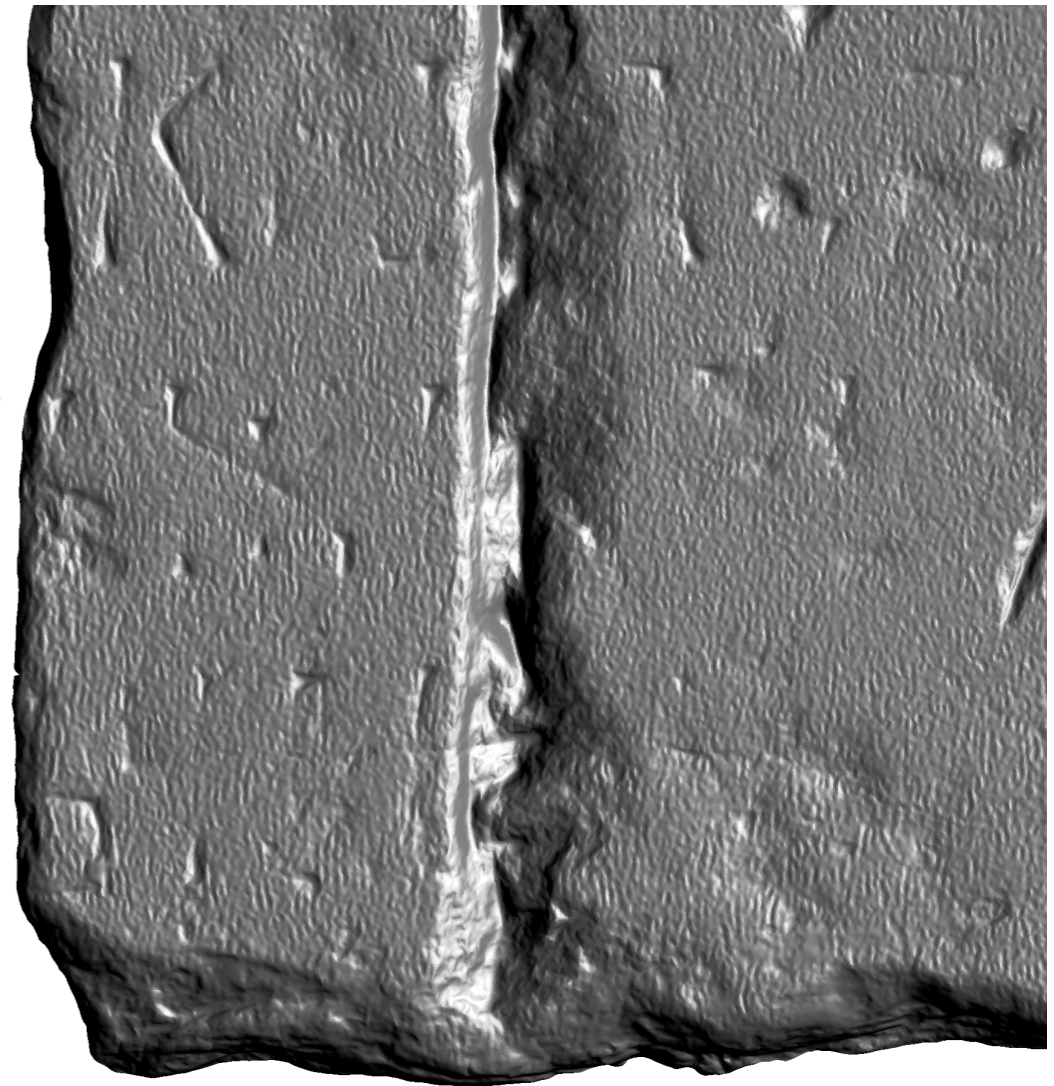
λ

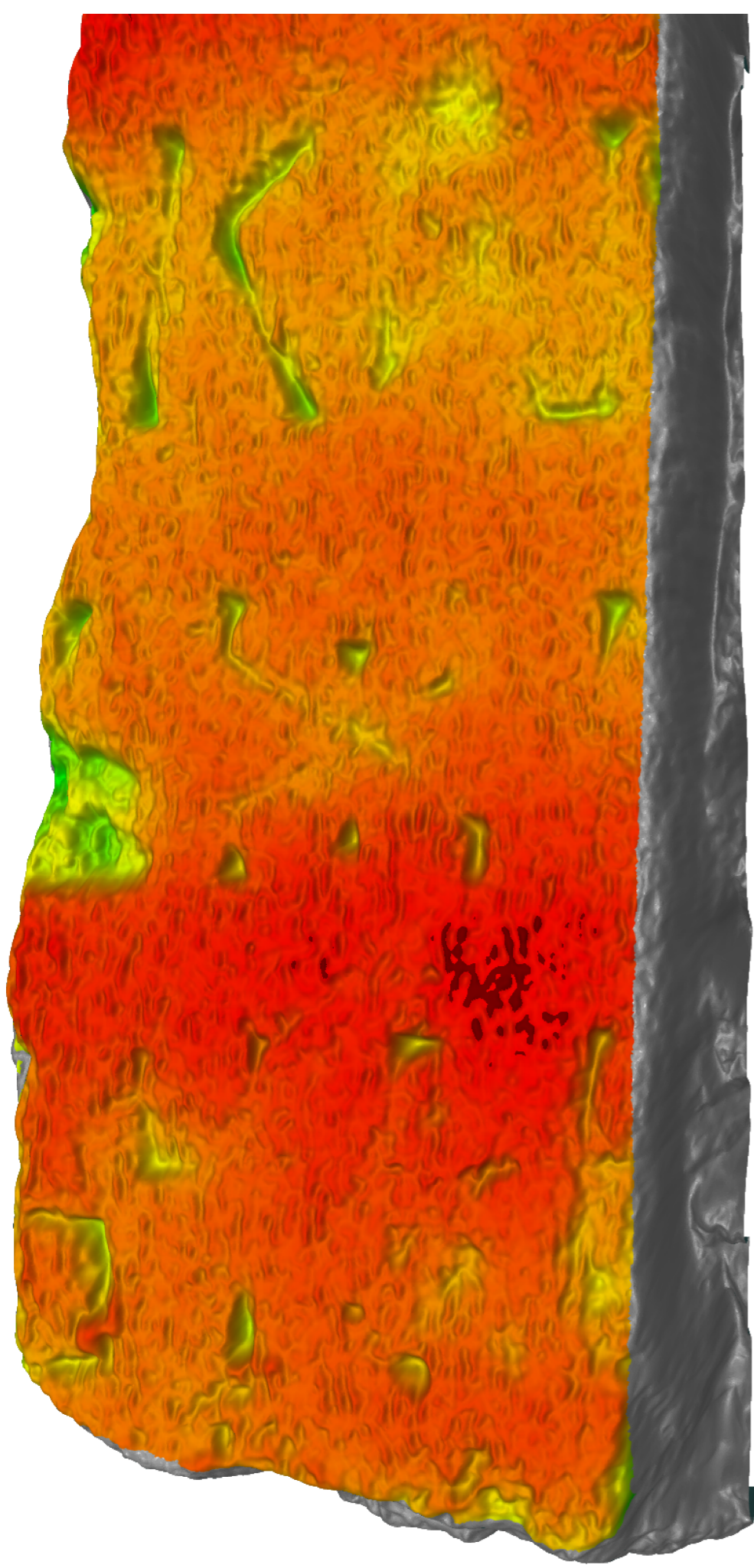
β

Κ Ν Α # Ε
? ? ?

β ж #
?

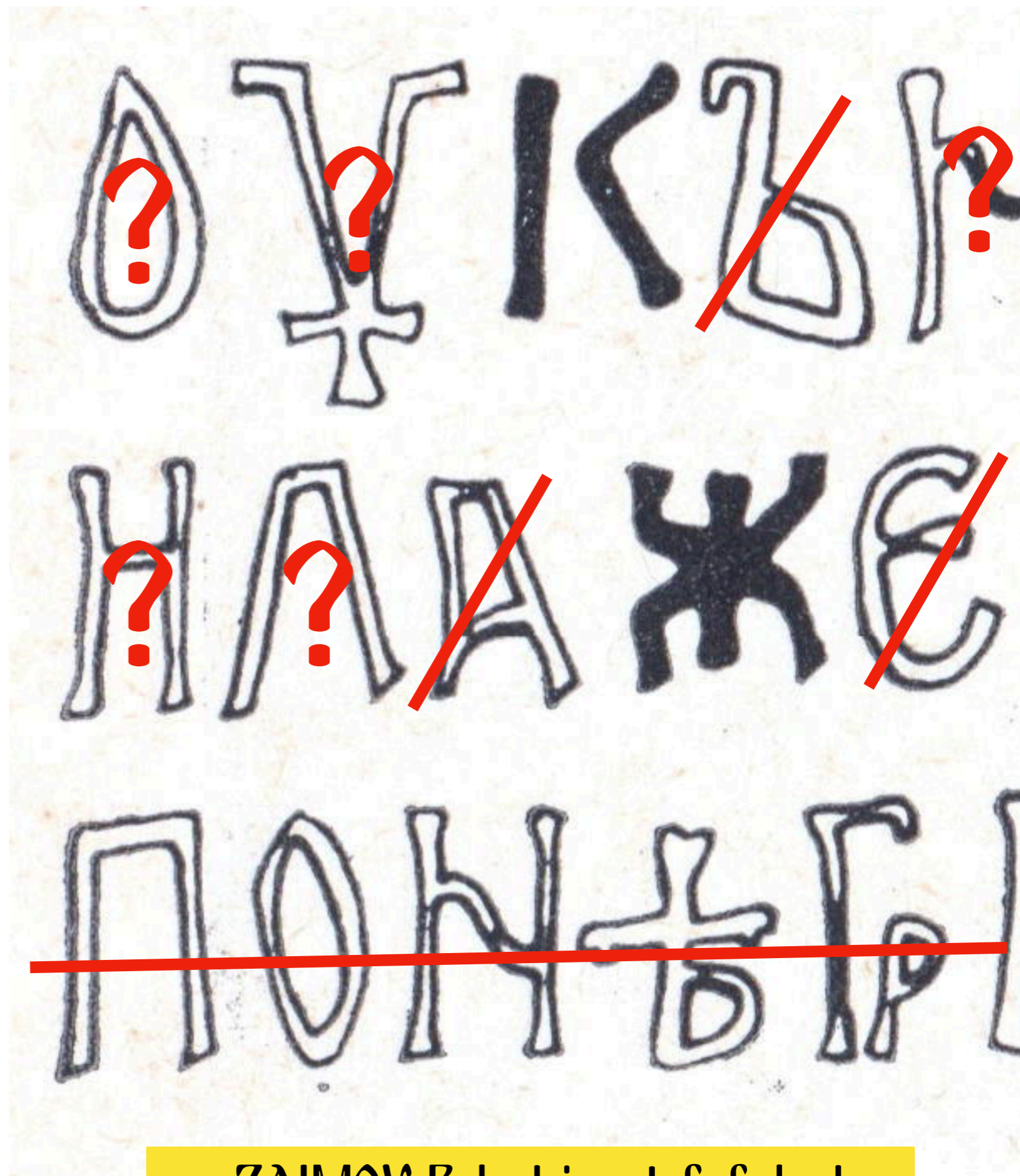
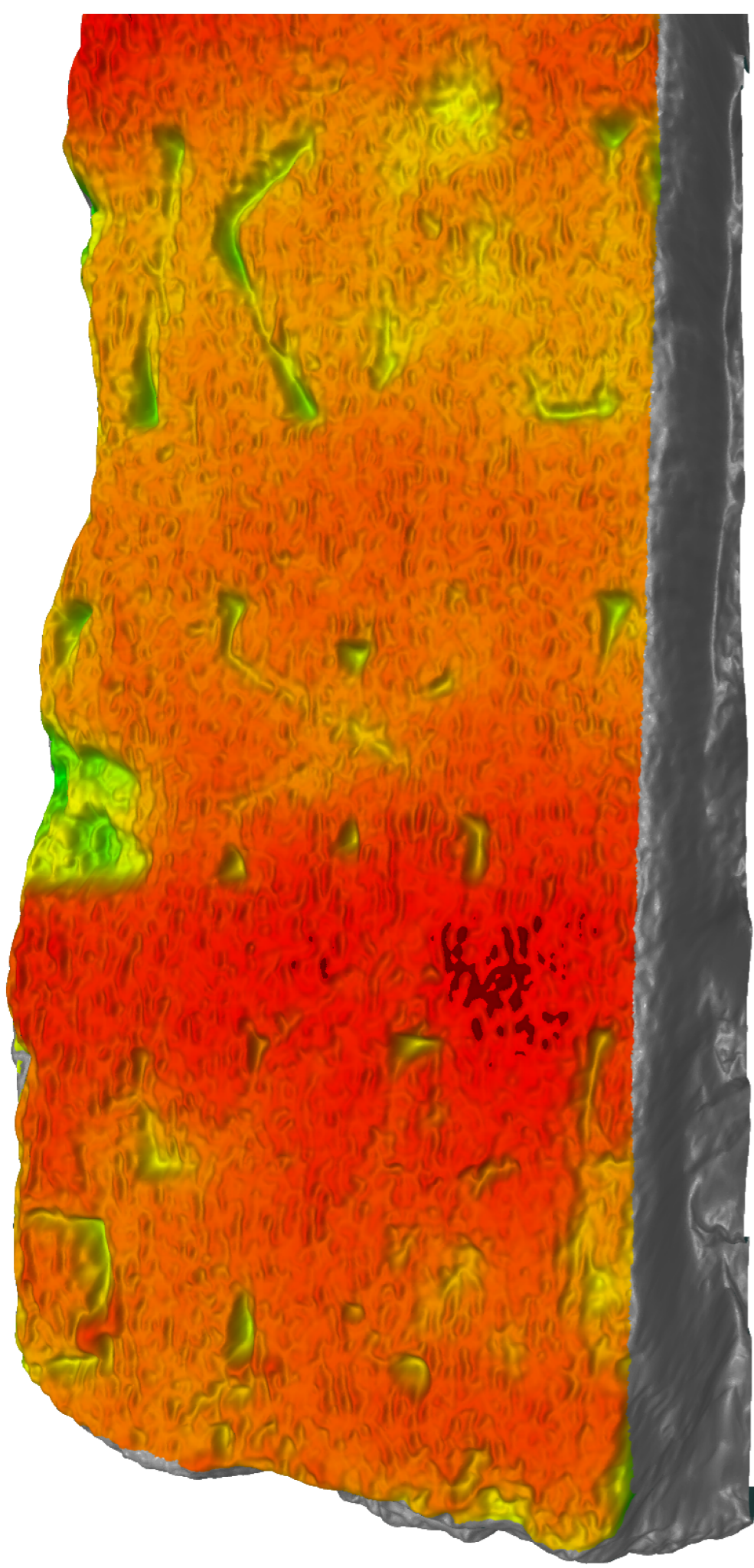
β ц #
? и
?

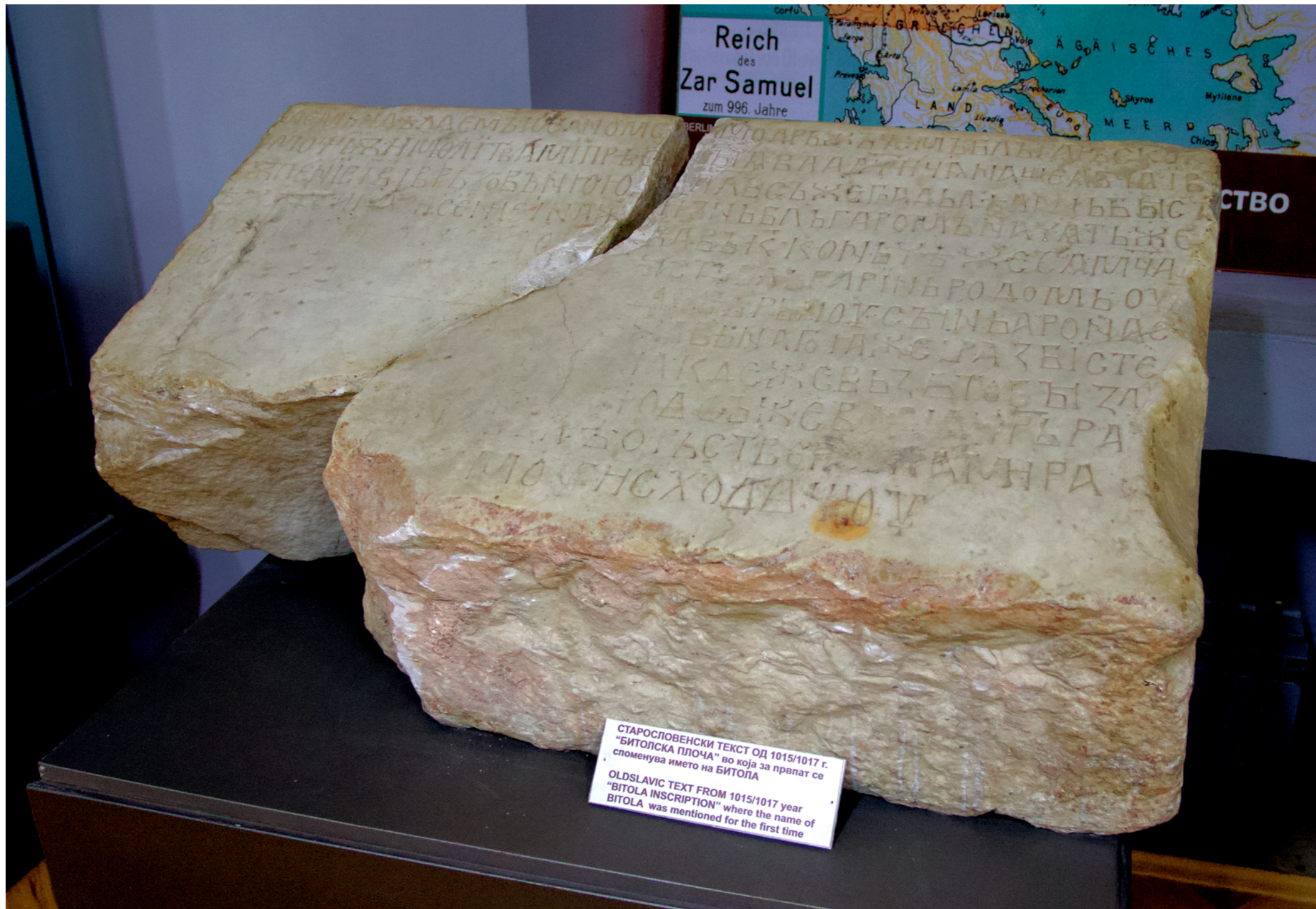
О У И К Ъ
Н Л А Ж Е
П О Н Ъ Г Р

ЗАИМОВ Рек.

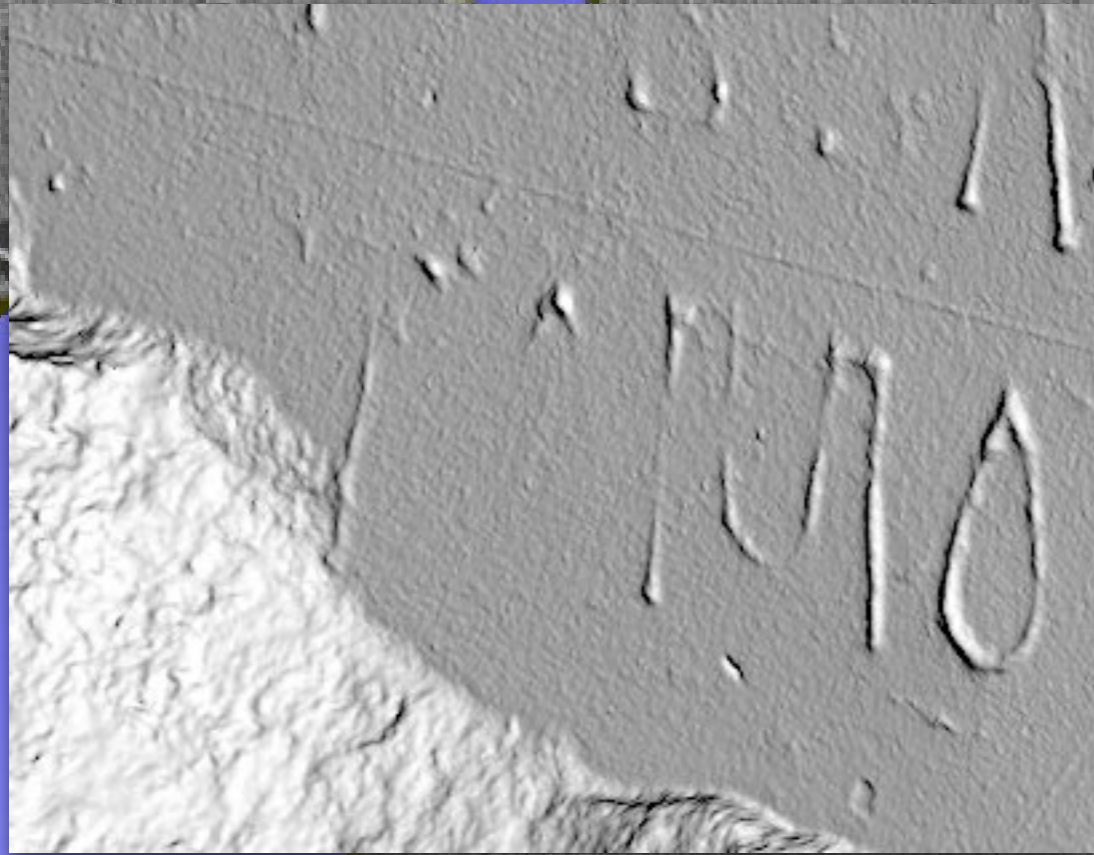

> ZAIMOV Rek. hier def. falsch

4.3 Kleinere Korrekturen

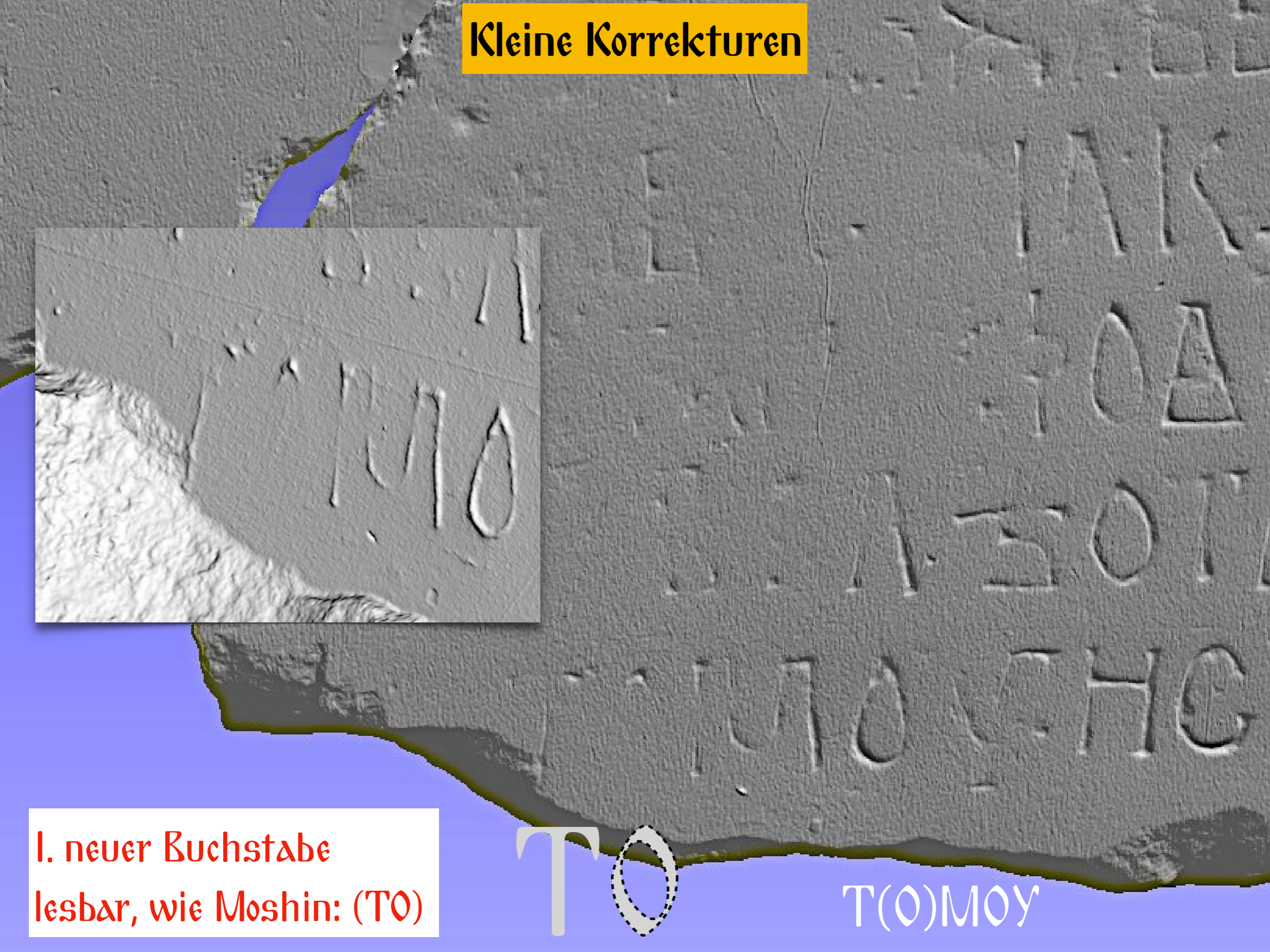
Kleine Korrekturen

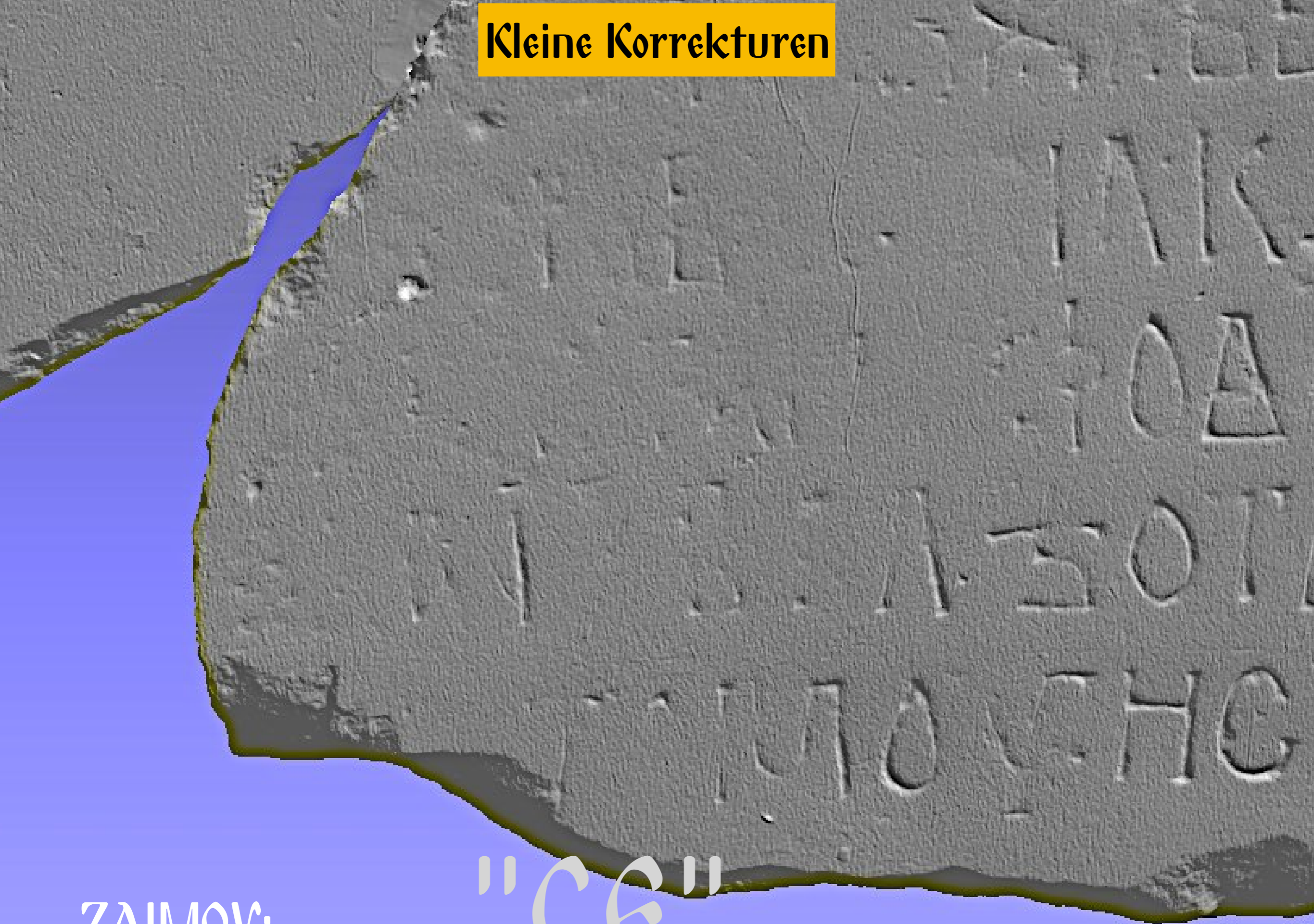
I. neuer Buchstabe
lesbar, wie Moshin: (TO)

T(O)MOY

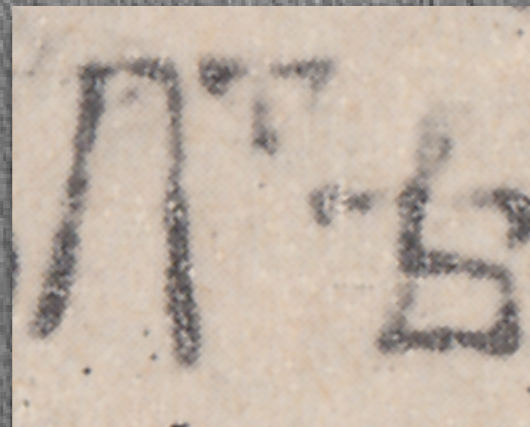
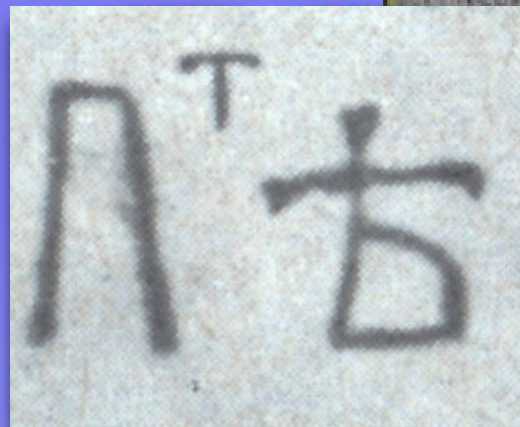
Kleine Korrekturen

ΖΑΙΜΟΝ:

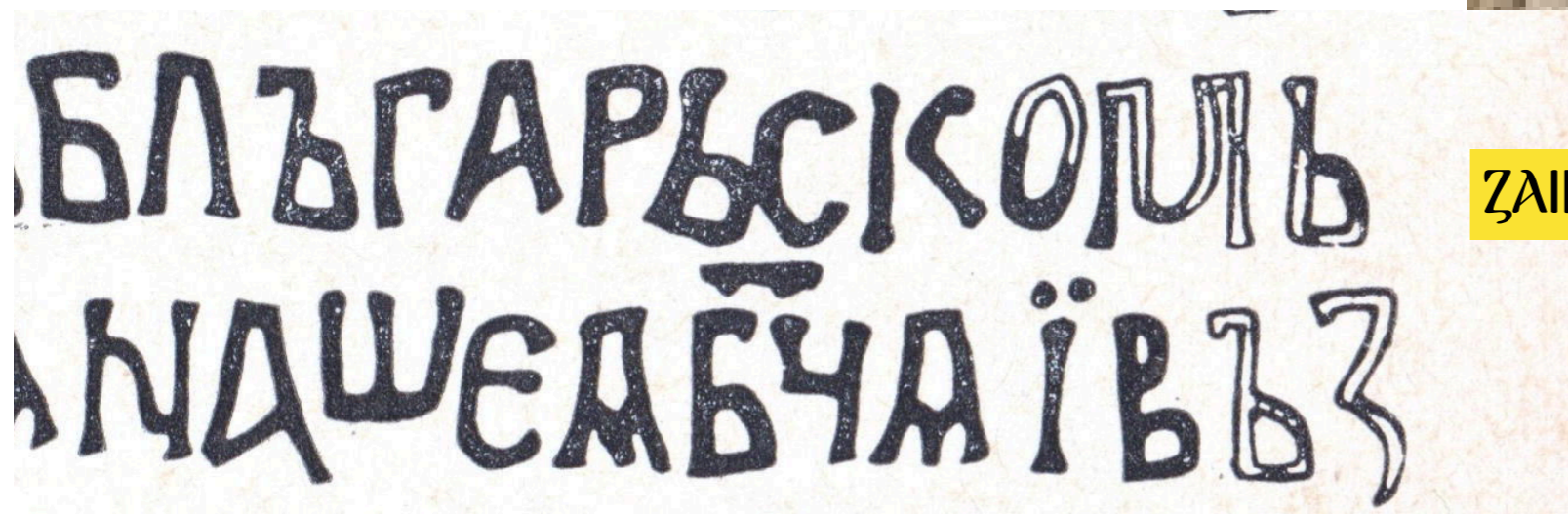
"ce"

Kleine Korrekturen

2. ZAIMOV: Superscript-t. > Keine Spur davon.

Kleine Korrekturen

ZAIMOV

altes Photo

3. "M" beschaedigt, aber vorhanden, Ъ nicht vorhanden

Kleine Korrekturen

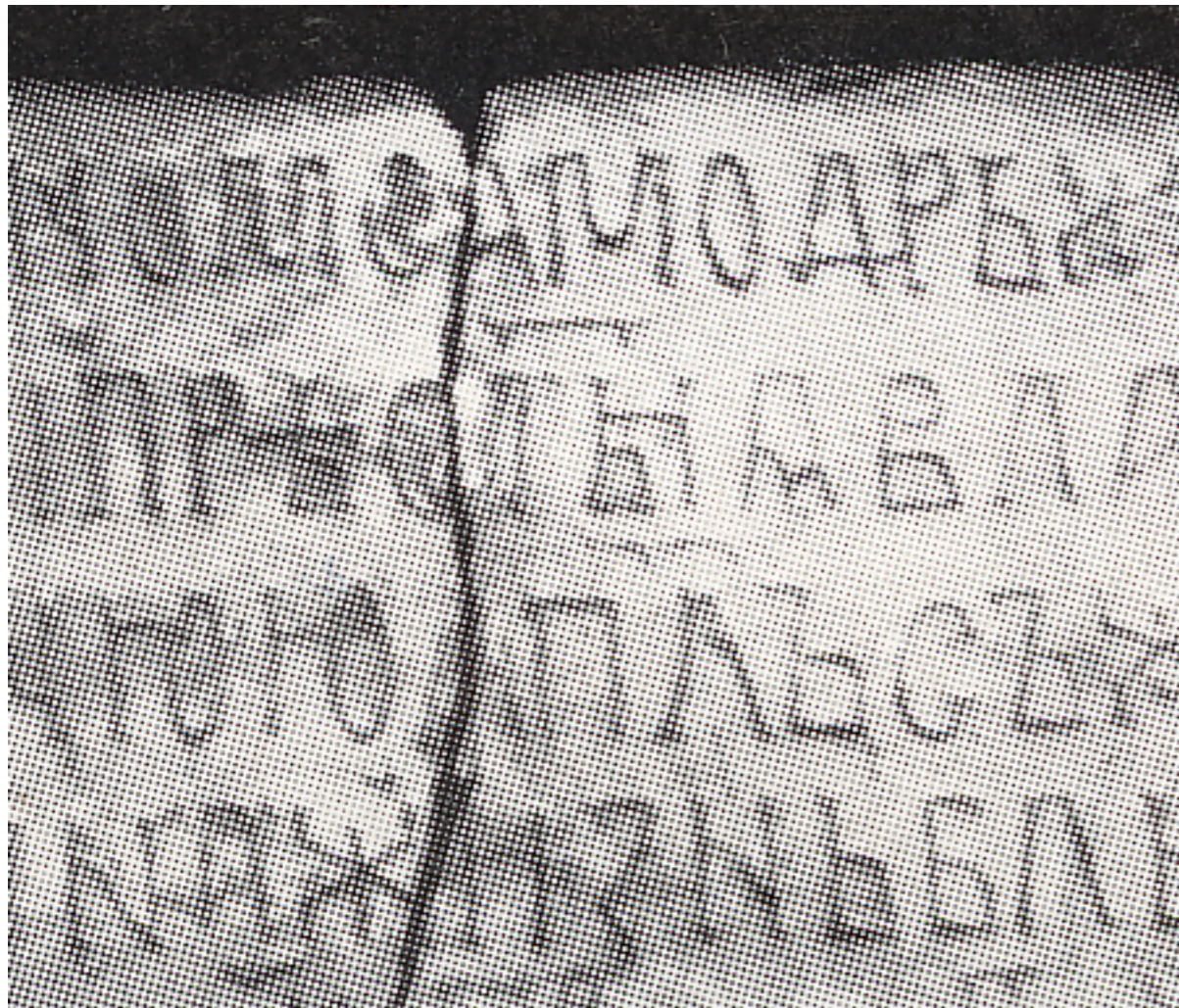
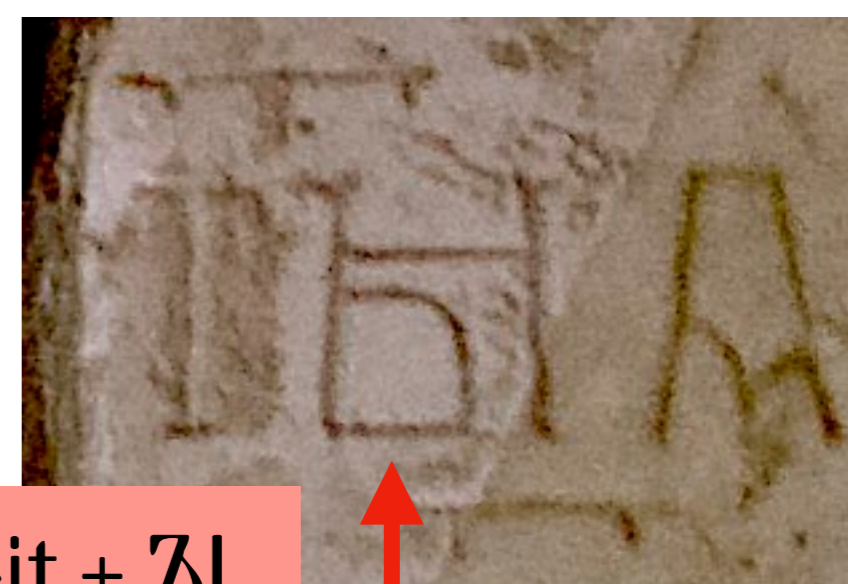

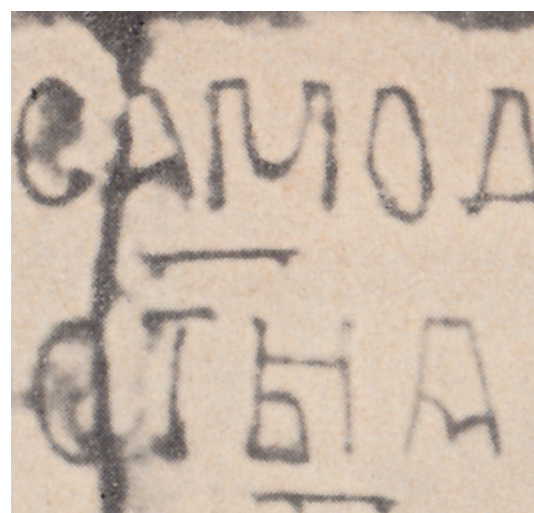
Foto vor Beschädigung

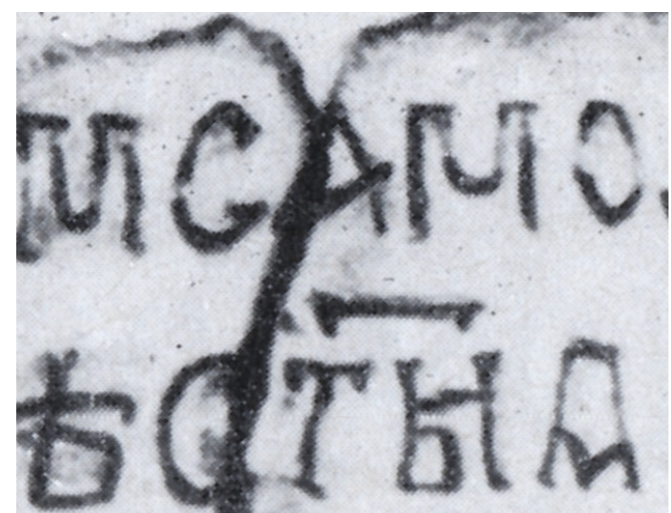
zu breit + ʒl
aus 2. H. Inschr.

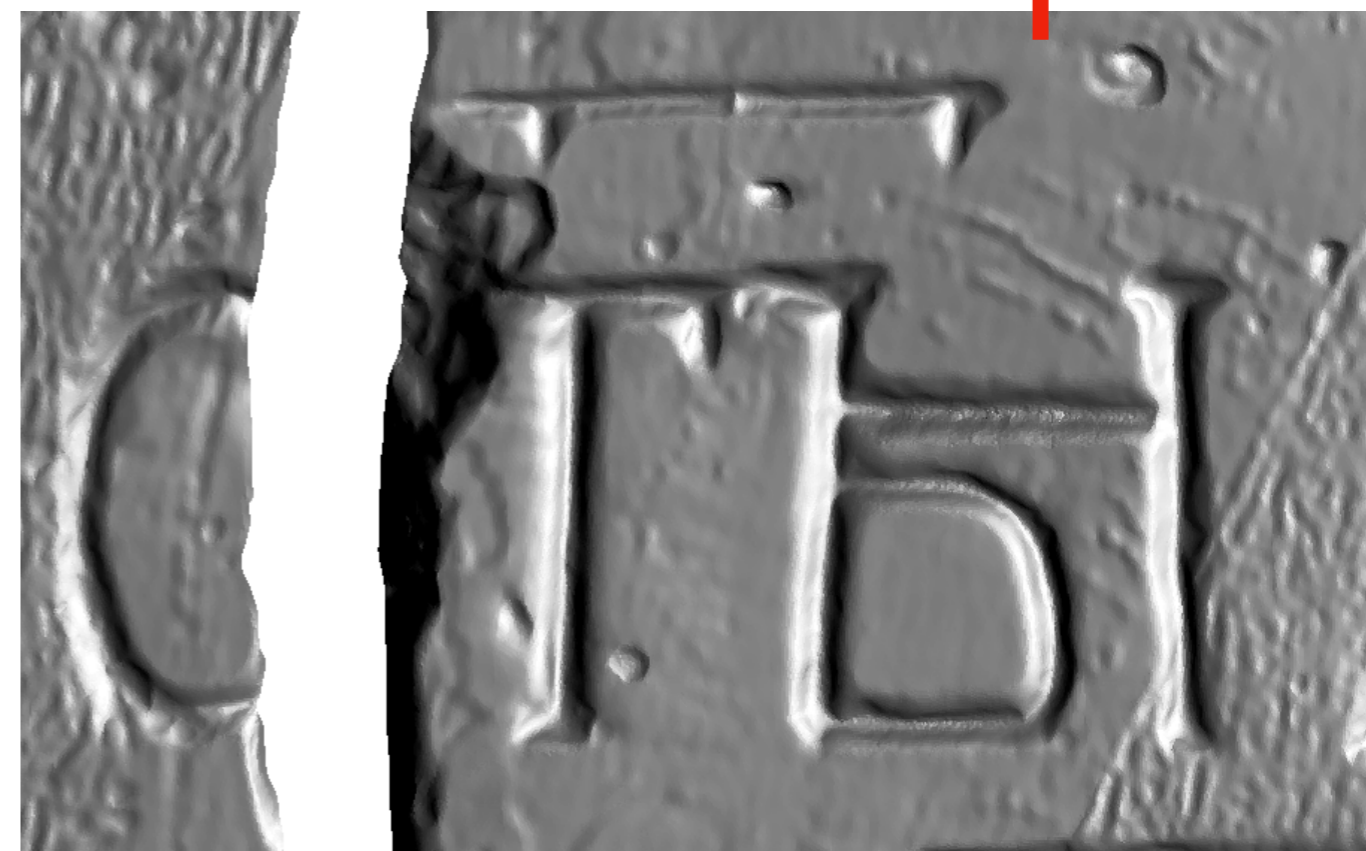
4. Reparatur
ʒl falsch

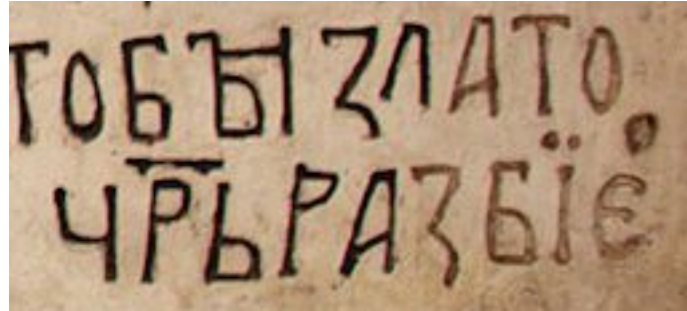
ʒaimov pl. 2

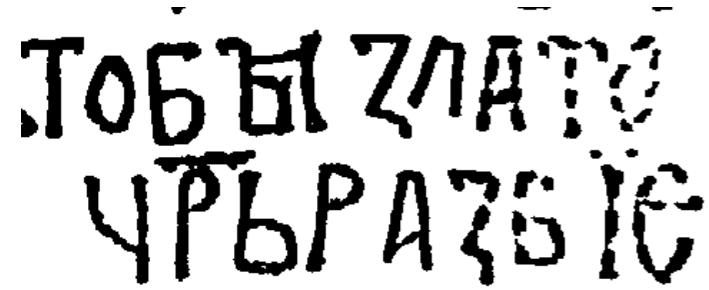
ʒaimov pl. 3

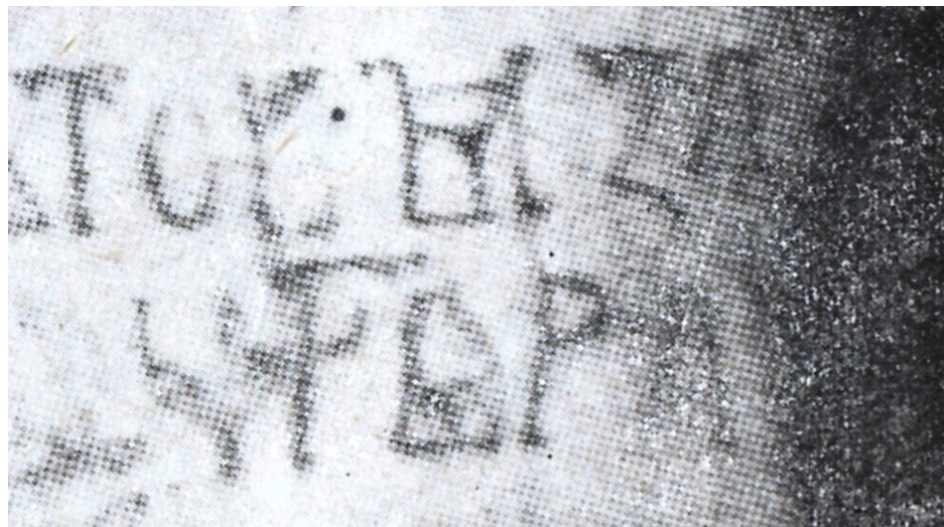
Kleine Korrekturen

Repro Sofia

Zaimov

klar lesbares Superscript

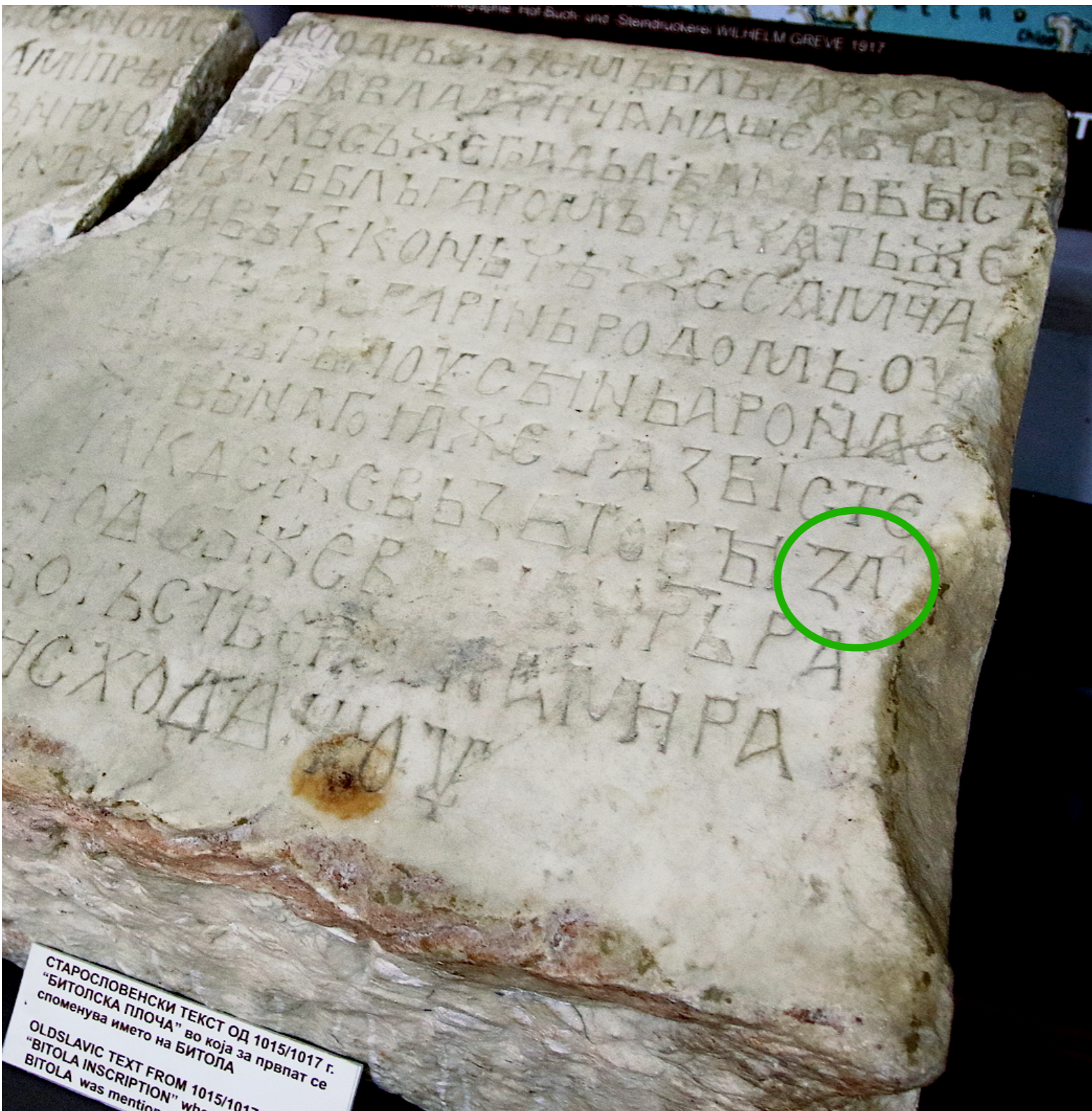
ВЪЗАТО БЪ ЗЛАТО
В... ЦРЬ РА...

Stojkov

5. Superscript-a vorhanden: ZL[^][TO]

Kleine Korrekturen

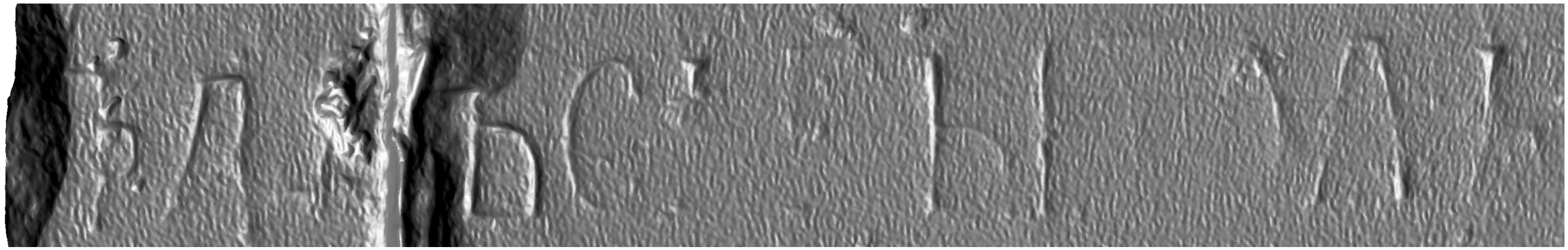
Rek. ZL^Δ[TO] offenkundig.
"viel Gold erobert": Schlacht
Klokotnitsa 1230,
Ivan Asen II von Theodor

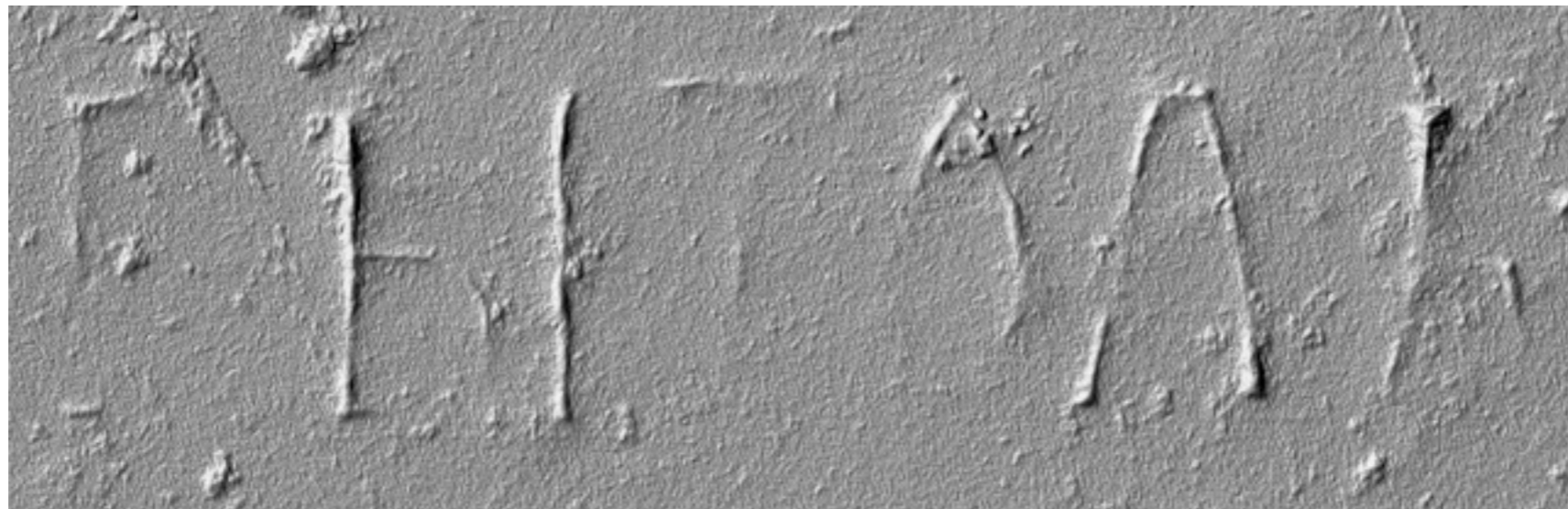
5. Superscript-Δ vorhanden

der Text so far ...

[зи]даемъ и дѣлаемъ ѿваном самодръжъцемъ влзгарьскомъ [ь]
[по]мощїѣ и молїтвамї прѣстѣя владѣица нашеа бѣа ѿ в
[ст]ѣпенїе ꙗко вѣ врьховзнюю апѣлъ [.] съ же градъ дѣлань быст [ь]
[оубѣ]жище и на спсєние ѿ на жизнь вьгаромъ [.] начатъ же
градъ съ бытоль мѣа октовѣа вѣ ꙗко [.] коньчѣ же са мѣа
исх[одащ...] [..... у] [в]ысть вьгарїнь родомъ оу[...]
к[????] [.....] [в]лаговѣрьноу сѣинь Арона с[...]
[ь]ж[?] [.....] [самодр]ьжавьнаго ѿже ꙗко развїсте
ьц[??] [.....] [ї[...][в[.....] ꙗко кде же вьзато вѣи зл[то]
[.....] [...]фод [.] съ же Васил црѣь ра-
[.....] ꙗко ѿ створенїа мира
[.....] томоу исходащоу

Гр а дъ сь бь ты оль

вь ты оль

"Erste Erwachnung Bitola"

СТАРОСЛОВЕНСКИ ТЕКСТ ОД 1015/1017 г.
"БИТОЛСКА ПЛОЧА" во која за првпат се
споменува името на БИТОЛА

OLDSLAVIC TEXT FROM 1015/1017 year
"BITOLA INSCRIPTION" where the name of
BITOLA was mentioned for the first time

Reich
des
ir Samuel
zum 996. Jahre

- Genaue Inspektion des Steines
auch philologisch wichtig
- Implikationen fuer Text-Rek.
- Viel groessere Text-
Unsicherheiten als vorher!

СТАРОСЛОВЕНСКИ ТЕКСТ ОД 1015/1017 г.
"БИТОЛСКА ПЛОЧА" во која за првпат се
споминува името на БИТОЛА

OLDSLAVIC TEXT FROM 1015/1017 year
"BITOLA INSCRIPTION" where the name of
BITOLA was mentioned for the first time

FAZIT

Reich
des
ir Samuel
zum 996. Jahre

**Digitales Modell
erbringt neue
Erkenntnisse!**

СТАРОСЛОВЕНСКИ ТЕКСТ ОД 1015/1017 г.
"БИТОЛСКА ПЛОЧА" во која за првпат се
споменува името на БИТОЛА

OLDSLAVIC TEXT FROM 1015/1017 year
"BITOLA INSCRIPTION" where the name of
BITOLA was mentioned for the first time

FAZIT

Das
war's

СВЕТИТЕ

СВЕ
ТИ

АНГЕ
ЛА
РШЈ

СЕДМО-

СВЕ
ТИ

ГО
РА
ЗА

СВЕ
ТИ

СА
ВА

ЧИСЛЕНИЦИ

СВЕ
ТИ

КЛИ
МЕНТ

СВЕ
ТИ

НА
УМ

СВЕ
ТИ

КИ
РИЛ

СВЕ
ТИ

МЕ
ТО
ДИ

Fragen?

**Meeting at the Rectorate of UKLO,
with rector prof. Nedelkovski**

BITOLA NEWS AND UKLO NEWS, , MAY 3, 2023

This presentation was given as during the 2024 “Konstanz Meeting” of Slavic Linguists, Hamburg, 16.–20. 2024.

Sebastian Kempgen: „Marmor, Stein und Eisen spricht“. Neue Fakten und Lesungen zur Bitola-Inschrift auf der Basis eines digitalen 3D-Modells

© Prof. Dr. Sebastian Kempgen 2024

ORCID: 0000-002-2534-9423

D-96045 Bamberg, University of Bamberg, Germany

sebastian.kempgen@uni-bamberg.de

<https://www.uni-bamberg.de/slauling/personal/prof-em-dr-sebastian-kempgen/>

